

การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อ
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ปริญญานิพนธ์
ของ
อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
กันยายน 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

342.014
05100
0.2

การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อ
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บทคัดย่อ
ของ
อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม

26 ก.พ. 2544

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

กันยายน 2543

147680

อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม. (2543). การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาโท
กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชันหมาก และ
ดร.พรณี บุญประกอบ.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิง
วรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของ
โรงเรียนวัดสว่างมนัส จำนวน 44 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มอีกครั้งเป็นกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 22 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิง
วรรณกรรม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยใช้สื่อตามแนวการสอนของกรมวิชาการ โดยใช้เวลาใน
การทดลอง 5 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนที่ได้รับการ
สอนโดยใช้สื่อตามแนวการสอนของกรมวิชาการมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF THE TEACHING EFFECT ON PRATHOMSUKSA V STUDENTS
MORAL REASONING BY USING LITERARY MINITEXTS

AN ABSTRACT
BY
ATCHARIYAPORN YIMYAM

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Elementary Education
at Srinakharinwirot University
September 2000

Atchariyaporn Yimyam. (2000). *A Study of the Teaching Effect on Prathomsuksa V Stuenets Moral reasoning by Using the Literary Minitexts*. Master Thesis , M.ED. (Elementary Education). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Commitees : Assist.Prof.Sanan Meekhanmark and Dr. Pannee Bunprakob.

The purpose of this study was to study of the teaching effect on Prathomsuksa V students moral reasoning by using the literary minitexts.

The sample was Prathomsuksa V students in the second semester of 1999 academic year of Sawangmanas school. They were randomly selected through the simple random sampling technique into two groups. The 22 students were in experimental group learningthrough literary minitexts and other 22 students were in the control group learning through a conventional method for 5 weeks , the design of the study was randomized control group pretest – posttest design. The data were statistically analyzed by t – test

Finding of the study were as follows :

1. The students moral reasoning by using literary minitexts was significantly higher than pretest at .01 level.
2. The students moral reasoning by using literary minitexts and a conventional method was significantly different at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อ
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

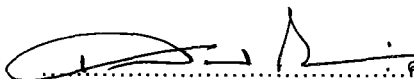
ของ

นางอัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

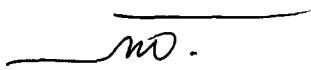
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

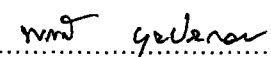
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 23 เดือน กันยายน พ.ศ. 2543

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

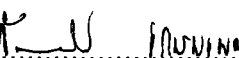
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีขันหมาก)

.....กรรมการ

(ดร.พรรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา ความเอาใจใส่ในการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชั้นหมาก และดร. พรรณี บุญประกอบ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ดร.สุพจน์ พันธนิยะ ดร.บรรเจตพร รัตนพันธุ์ อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และอาจารย์เกษมณี ทองสัมฤทธิ์ ที่ได้กรุณาตรวจเครื่องมือในการวิจัยด้วยความเอาใจใส่และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาการประถมศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ และคณะครู โรงเรียนวัดสว่างมนัส โรงเรียนบ้านคู โรงเรียนบ้านบางหยี ที่ให้ความร่วมมือในการหาคุณภาพเครื่องมือ และดำเนินการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการประถมศึกษา และขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโททุกท่านที่ให้ความห่วงใย และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อภิญญและคุณแม่อาลัย อภิลักขิตพงศ์ บิดาและมารดาที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณคุณสุสันต์ ยิ้มแย้ม และพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานทางการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย

อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	สมมติฐานในการวิจัย.....	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	6
	ความหมายของจริยธรรม.....	6
	องค์ประกอบทางจริยธรรม.....	8
	ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	9
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	11
	การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	14
	วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม.....	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	18
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็ก	
	เชิงวรรณกรรม.....	22
	ความหมายของวรรณกรรม.....	22
	หนังสือและวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	23
	การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	27
	แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	29
	ความมุ่งหมายของการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	30
	โครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	30
	ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	33
	ขั้นตอนการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	37
	การทดสอบประสิทธิภาพสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	40
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	42

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 45
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 45
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 45
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 53
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 54
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 59
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 61
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 61
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... 62
	อภิปรายผล..... 63
	ข้อเสนอแนะ 66
	บรรณานุกรม..... 67
	ภาคผนวก 75
	ภาคผนวก ก 76
	ภาคผนวก ข 137
	ภาคผนวก ค 172
	ภาคผนวก ง..... 218
	ภาคผนวก จ 235
	ภาคผนวก ฉ..... 240
	ภาคผนวก ช 246
	ภาคผนวก ซ..... 248
	ภาคผนวก ฌ..... 251
	ประวัติย่อผู้วิจัย 253

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	14
2	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randommized Control Group Pretest – Posttest Design.....	53
3	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ.....	59
4	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	59
5	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ.....	60
6	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ดวงใจ.....	219
7	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง พยาน.....	219
8	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อารี.....	220
9	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง เพื่อน.....	220
10	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กว๊านเตี๋ยเรือ.....	221
11	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ทำบุญ.....	221
12	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง เข้าใจผิด.....	222
13	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง น้ำใจ.....	222
14	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง บทเรียนของป๋อง.....	223
15	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ริมถนน.....	223
16	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ตันกลับใจ.....	224

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง สายเป็นเหตุ.....	224
18	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง บ้านจักรยาน.....	225
19	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง พลังใจ.....	225
20	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หลงทาง.....	226
21	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	227
22	แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	232
23	แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รวม.....	234
24	แสดงค่าสถิติพื้นฐานของผลการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรมจำแนกเป็นรายเล่ม.....	238
25	แสดงค่าสถิติพื้นฐานของผลการประเมินประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรมหลังเรียน.....	238
26	แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ E_1 / E_2 = 80 / 80.....	239
27	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	247
28	แสดงคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ กลุ่มทดลอง.....	249
29	แสดงคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ กลุ่มควบคุม.....	250

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงโครงสร้างและระบบการเรียนการสอน.....	28
2 แสดงขั้นตอนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	29
3 แผนภูมิโครงสร้างของหนังสือแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	32

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เนื่องจากการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในหลาย ๆ ด้านปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมของคนในสังคมไทยดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยเนื่องในโอกาสการประชุมของสมาคมพุทธศาสนาเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2532

ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่นำวิตกคือ ทุกวันนี้ความคึกคักและความประพุดหลาย ๆ อย่างซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับแล้วพากันปฏิบัติโดยไม่สะอึกสะเทือน จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมนลงไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง แต่ละท่าน แต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มันคงที่จะไม่ทำอะไร ๆ ที่ชั่ว ที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความประพุดดี ปฏิบัติชอบ บังเกิดเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ

(พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. 2539 :16)

จากสภาวะสังคมดังกล่าวส่งผลให้เด็กและเยาวชนของชาติตกเป็นเหยื่อของความเปลี่ยนแปลงเกิดปัญหาหลายด้าน เช่น การกระทำความผิดด้านจรรยาและศีลธรรม การติดยาเสพติด การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ การทะเลาะวิวาทยกพวกตีกัน และปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาดังที่เป็นข่าวปรากฏลงในหน้าหนังสือพิมพ์ที่ว่า

“นักเรียนประถมศึกษาตั้งตัวเป็นหัวหน้าแก๊งรูดเงินในลักษณะค่าคุ้มครองจากเพื่อนร่วมชั้นด้วยกัน หากผู้ใดไม่ยอมจ่ายจะถูกกลั่นแกล้งสารพัดวิธี เมื่อมีการร้องเรียนและดำเนินการสอบสวนก็บังคับให้เพื่อนออกมารับแทน”(“วรายร้ายรุ่นจิ๋ว”. 2542 :3)

จากข่าวดังกล่าวจึงเป็นที่น่าวิตกว่าเด็กและเยาวชนไทยกำลังมีปัญหาด้านจริยธรรมอย่างรุนแรงนับเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพัฒนาประเทศไปสู่ยุคข้อมูลข่าวสารที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เข้าสู่ตน (“ส.ย.ช.จัดสัมมนาจริยธรรมเยาวชนไทยยุคโลกาภิวัตน์”.2538:25) พฤติการณ์ของนักเรียนเหล่านี้ คาดหมายว่าเกิดจากอิทธิพลของสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ โดยเฉพาะหนังสือที่เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันว่ามียุทธิพลในการเลือกรับและเลือกปฏิบัติจริยธรรม (“ให้จงเด็กโลกาภิวัตน์พึงศาสนาเสริมคุณธรรม-จริยธรรมได้ดี”.2538:16) ซึ่งถ้าหากนำเสนอโดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมก็จะสื่อถึงเยาวชนได้ดี

ในสภาพปัจจุบันหนังสือสำหรับเด็กได้มีการจัดทำขึ้นมาเป็นจำนวนมากโดยสำนักพิมพ์และหน่วยงานต่าง ๆ แต่มาตรฐานของหนังสือสำหรับเด็กแตกต่างกันไป หนังสือบางเล่มให้ความรู้ สร้างสรรค์ ความเพลิดเพลินและถ่ายทอดค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็ก แต่หนังสือสำหรับเด็กบางเล่มก็หาสาระมิได้ (ณรงค์ ทองปาน.2526:164) หนังสือถือเป็นเครื่องสะท้อนของสังคมเมื่อเด็กอ่านหนังสือย่อมจะได้เรียนรู้แบบอย่างและบรรทัดฐานของสังคม รูปแบบการกระทำ ข้อควรประพุด

ข้อห้ามปฏิบัติ กฎเกณฑ์ ศีลธรรม จรรยา มารยาท รวมไปถึงแบบแผนการปกครองที่คนในสังคมนั้นกำหนดขึ้น เด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ เลียนแบบและสะสมไปที่ละเล็กละน้อยจนกระทั่งยึดเป็นแนวปฏิบัติเมื่อเจริญวัยขึ้น (นิศา ชูโต.2527:2) ~~หนังสือถือเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ช่วยเสริมความรู้กระตุ้นให้เกิดความคิดและเกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก (วีรพร ต้นชัชวาล.2526:19) จากการศึกษางานวิจัยของ ภิกหยุ่น เจนเจริญวงศ์ (2530:40) พบว่าการใช้หนังสือนิทาน หรือหนังสือภาพ จะสามารถกระตุ้นพฤติกรรมและพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไปสู่พฤติกรรมจริยธรรมได้ หนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครไปในทางบวกทำให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมได้สูงขึ้นในเด็ก X~~

✓ ด้วยคุณสมบัติที่ดีของหนังสือและนิทานผู้วิจัยจึงอาศัยแนวคิดดังกล่าวมาใช้โดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อในการพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งนักการศึกษาโดยทั่วไปต่างก็ยอมรับว่าการให้เด็กได้อ่านวรรณกรรมนั้นเป็นวิธีการสร้างทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริงวรรณกรรมสำหรับเด็กหลาย ๆ เรื่องช่วยพัฒนากายและจิตใจเด็กทำให้เด็กเกิดพื้นฐานทางจริยธรรม ดังเช่น ผลงานของชาลส์ เพอร์โรลท์ (Charles Perrault) ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทนิทานสำหรับเด็ก เช่น เรื่องแม่ห่าน หนูน้อยหมวกแดง เจ้าหญิงนิทรา ซินเดอเรลล่า ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องพัฒนาจิตใจเด็กทั้งสิ้น (สนั่น มีชันหมาก. 2537:12 ; อ้างอิงจาก Zena & Arbuthnot.1977:44)

ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมคือการมีพลังของวรรณกรรม ซึ่งหมายถึง ความมีอำนาจของเรื่องในวรรณกรรมที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้เกิดจิตพิสัยใหม่ ๆ เกิดจิตสำนึกใหม่ ๆ (Neo-Consciousness) อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน แหล่งพลังของวรรณกรรมที่สำคัญคือ ปมวรรณกรรม(Literary Complex) ปมเป็นบ่อเกิดของจิตสำนึกปมก่อให้เกิดพลังเร้าใจ ปมทำให้ผู้อ่านพยายามติดตามเพื่อวิเคราะห์คลี่คลายปมนั้น ๆ (สนั่น มีชันหมาก.2537:49,54-55) นอกจากนี้วรรณกรรมยังมีคุณลักษณะทางวรรณกรรมที่เป็นส่วนประกอบให้วรรณกรรมนั้นน่าอ่านอีก 3 ลักษณะคือ ๑. วรรณกรรม หมายถึง การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกออกมาเป็นภาษาวรรณกรรมเป็นเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ที่เป็นอาหารสมอง ๒. อลังการของวรรณกรรม หมายถึง ความสวยงามสดงดงามอันเกิดจากท่วงทำนองของการใช้ภาษาอันไพเราะในตัววรรณกรรม และคุณค่าของวรรณกรรม หมายถึง ผลพวงของวรรณกรรมที่เป็นบ่อเกิดแห่งคุณค่าความดีที่สามารถสื่อไปสู่จิตใจของผู้อ่านวรรณกรรม / ดังนั้น แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงเป็นแหล่งสร้างพลังจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกเชิงจริยธรรมมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างแต่คุณงามความดี X

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่ใช้การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไม่ว่าจะเพื่อศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือความสนใจในการเรียนก็จะพบว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังเช่น งานวิจัยของ อ้อยแดง หอมสุวรรณ (2538) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติ พบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นหรืองานวิจัยของ

วาสนา จาดพุ่ม (2535) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียน สูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามแผนการสอนปกติ

จะเห็นว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนในหลายด้านด้วยกัน และด้วยคุณสมบัติพิเศษทางการส่งเสริมจริยธรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่าจะสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ช่วยแก้ปัญหาจริยธรรมของสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 15 เล่ม ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ทำให้ทราบว่า การใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์นำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอลำลูกขัน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่ผ่านขั้นตอนการทดสอบโดยการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 22 คน

กลุ่มทดลอง สอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กลุ่มควบคุม สอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 45 คาบ ๆ ละ 20 นาที สอนวันละ 3 คาบ สัปดาห์ละ 3 วัน เป็นเวลา 3 สัปดาห์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กิจกรรมจริยศึกษา ด้านคุณธรรมหลักที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความสามัคคี

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอน
  - 1.1 การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 1.2 การสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ความคิดรวบยอดในการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อนำมากำหนดเป็นความคิดรวบยอด และแก่นสาระเพื่อผูกเรื่องราวให้เป็นนิทาน นิยาย มีฉาก เหตุการณ์ มีตัวละครที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มีปมปัญหาให้ขบคิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีลักษณะเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 5 x 5" มีภาพประกอบทุกหน้ามีถ้อยคำภาษาที่เป็นบทบรรยายและบทสนทนาตามหลักจิตวิทยาการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก

2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำหรือละเว้นที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สอดคล้องกับสถานการณ์

ที่กำหนดให้ในขณะนั้น โดยยึดหลักการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งสามารถวัดได้โดยแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3) การสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ระบุขั้นตอนและใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

4) การทดสอบประสิทธิภาพสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หมายถึง การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมาย เกณฑ์ที่กำหนดไว้ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมาย คือ E_1 / E_2 ซึ่งกำหนดไว้ที่ระดับ 80/80

E_1 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์รวมคิดเป็นร้อยละ

E_2 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมายคิดเป็นร้อยละ

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและได้รับการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งได้นำมาเรียบเรียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
  - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
  - 1.2 องค์ประกอบทางจริยธรรม
  - 1.3 ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
  - 1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
  - 1.5 การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม
  - 1.6 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม
  - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.1 ความหมายของวรรณกรรม
  - 2.2 หนังสือและวรรณกรรมสำหรับเด็ก
  - 2.3 การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.4 แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.5 ความมุ่งหมายของการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.6 โครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.7 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.8 ขั้นตอนการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.9 การทดสอบประสิทธิภาพสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
  - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม

พุทธทาสภิกขุ (2505 : 15) กล่าวว่า จร แปลว่า ประพฤติ อีย แปลว่า ควร จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่ควรประพฤติ

วสิน อินทสระ (2516 : จ - ฉ) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์

เว้นสิ่งที่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำ ด้วยความฉลาด รอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาละเทศะ

พนัส หันนาคินท์ (2519 : 44) กล่าวว่าจริยธรรม หมายถึง การประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกในสังคม

สาโรช บัวศรี (2522 : 18) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า

- 1) แนวทางในการประพฤติตนเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม
- 2) มีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ข้อ

(1) ศีลธรรม (Moral Value) สิ่งที่ดีเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ

(2) คุณธรรม (Ethical Value) สิ่งที่เราควรปฏิบัติ

ซึ่งทั้งสองข้อรวมกันเรียกว่า จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 21) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้นคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่

กรมวิชาการ (2523 : 8) กล่าวว่า จริยธรรม คือ การกระทำทั้ง กาย วาจา และใจที่พึงเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

คำว่า จริยธรรม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526 : 214) หมายถึง “ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ”

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2528 : 15) ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความดีงาม สิ่งที่ดีควรประพฤติ (ไม่รวมความชั่วที่ไม่ควรประพฤติ) คำว่า “จริยธรรม” เป็นสมุหนาม (คำเรียกรวมของสิ่งที่ควรประพฤติทั้งหลาย)

พระราชวรมูณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528 : 12-13) กล่าวว่า จริยะ จริยา ตลอดจนจริยธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้าน ทุกระดับ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญา ทั้งการดำเนินชีวิตหรือเป็นอยู่ ระดับศีลที่เรียกกันว่าศีลธรรม ระดับจิตใจ ระดับคุณธรรมภายใน หรือคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิตที่มีสมาธิเป็นแกนกลางทั้งระดับปัญญา ความคิดเหตุผล ความรู้เท่าทันความจริง เรียกว่า จริยะ ทั้งสิ้น

จริยธรรมในทัศนะของดิโอ (สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน. 2522 : 20 ; อ้างอิงจาก Dewey.n.d.)

1) จริยธรรม คือ เชาวนปัญญาทางสังคมของบุคคล อันได้แก่ การรับรู้ สังเกต เข้าใจ สถานการณ์ของสังคม เข้าใจอำนาจของสังคม

2) จริยธรรม คือ ความสามารถในการปรับตัวและความคุมตนเองในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสังคม

3) จริยธรรมของบุคคลจะเจริญงอกงามไปพร้อมกับสติปัญญา

4) จริยธรรมคุมถึงลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมที่เกิดจากความเจริญทางสติปัญญาที่งอกงามเพื่อเสริมสร้างสังคม

เพียเจท์ (Piaget, 1969 : 7) ให้ความเห็นว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ ของมนุษย์ และหน้าที่ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 4-5) นักจิตวิทยาสังคมที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม กล่าวถึงจริยธรรมว่า มีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้งกัน เป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิ ข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

กู๊ด (Good, 1973 : 57) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ตลอดจนสังคมประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความสุข ความเจริญรุ่งเรือง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ทุกโอกาส และทุกสถานการณ์

1.2 องค์ประกอบทางจริยธรรม

ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมไว้หลาย ๆ ด้านดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 3) ตามโครงการวิจัยทางการศึกษาจริยธรรมไทย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ 3 ประการ คือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจเหตุผลของ ความถูกต้องดีงามโดยระบบการคิด

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ความศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมขึ้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Moral Conduct) ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งลักษณะองค์ประกอบทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงการมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการ กระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม

หรือไม่ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2) ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำ มากกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคล ผู้มีจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานที่เย้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่ว เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น

ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะทางจริยธรรมประเภทที่ 3 คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากการปลูกฝังจริยธรรมให้ได้ผลต้องให้เด็กได้รู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล และการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

1.3 ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการดำเนินชีวิตประจำวันคนจะต้องเผชิญปัญหาให้ขบคิดตัดสินใจตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างตัดสินใจง่ายไม่ต้องใช้เวลานานมากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความคิด

พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

พิชาญ ลำอาจค์ศรี (2527 : 14) กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่า เป็นเหตุผลขั้นใดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลางมีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคน ระดับสูงมีลักษณะยึดความต้องการของตนเองและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับแบ่งแยกออกเป็นระดับละ 2 ขั้น รวมเป็นขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งหมด 6 ขั้น

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1970 :58-63) เชื่อว่าการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายเพื่อให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับความประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้ โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำโดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

- 1) คนที่ให้เหตุผลขั้นสูงสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ
- 2) คนที่ให้เหตุผลขั้นสูงสามารถมองเห็นความแตกต่างและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรม ได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ ซึ่งความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลและควรส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนี้ไว้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิก (2520 : 11) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ อย่างเชื่อมั่นได้ และจิตลักษณะอื่นร่วมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำยิ่งขึ้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุดเป็นขั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุดและค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้อง ในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติโดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และเหตุผลเชิงจริยธรรมนับว่าเป็นลักษณะทางจริยธรรมที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ จึงควรส่งเสริมและพัฒนาตัวของเยาวชนให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นต่อไป

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงแหล่งกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมมีดังต่อไปนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 26-33)

1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ซึ่งฟรอยด์เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลมีพื้นฐานมาจากส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ อิด (Id) อีโก้ (Ego) ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ถือว่า ซุปเปอร์อีโก้เป็นส่วนสำคัญ เพราะซุปเปอร์อีโก้เป็นส่วนของมโนธรรม ถือหลักประพฤติปฏิบัติอันเป็นที่นิยมกันในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม มิได้ติดตัวมาแต่กำเนิด ซุปเปอร์อีโก้จะเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เห็นได้ชัดเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ เป็นลักษณะที่เริ่มสนใจในอุดมคติ (Idea) เริ่มคิดว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดีตามความเข้าใจของตนและจะเริ่มการเลียนแบบ (Identification) มากขึ้น เช่น เลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวของเด็ก ตลอดจนสังคมภายนอก การเลียนแบบนี้เป็น พื้นฐานของการฝึที่ดี รู้สึกผิดชอบชั่วดี และเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในขอบข่ายของปทัสสถานทางสังคมเมื่อโตขึ้น

บรรพบุรุษ

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายวิธีการ และขบวนการที่บุคคลได้รับจากสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรมว่า เป็น ตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้กับเด็ก นับแต่เกิดพ่อแม่จะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติตนในสังคม การแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดดีหรือเลวโดยใช้สิ่งเสริมแรงทางคำพูดเห็นได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความงอกงามของพฤติกรรมและอารมณ์จากการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคมโดยมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยา การแสวงหารางวัล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการถูกสังคมลงโทษ ด้วยเหตุนี้ แม้ว่ามนุษย์เราจะไม่มีจริยธรรมหรือความต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมมาตั้งแต่เกิดก็ตามเมื่อโตขึ้นจะมีปทัสสถาน (Norms) ของจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะ และ กฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะตน

3) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) เพียเจต์เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

(1) ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด-2 ขวบ) เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความอยากความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถทางการพูด ก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

(2) ขั้นยึดคำสั่ง (2-8 ปี) เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

(3) ขัณยัตหลักแห่งตน (8-10 ปี) เชื่อว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาจากสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม หมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงอายุ 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาช้ากว่านี้ หรือในบางกรณีพัฒนาการคงที่หยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์, 2520 : 40-41)

4) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 405) นักจิตวิทยาสังคมผู้นี้ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และเขียนตอบ โคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่า พัฒนาการของเขามี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการ ทางสติปัญญา

โคลเบอร์กกำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าอยู่ในระดับอายุนี้นี้ให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิดซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึง ความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่าการแก้ปัญหาหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า พัฒนาการทั้ง 6 ขั้น จัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังนี้

1) ระดับก่อนกฎเกณฑ์หรือระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) เป็นระดับ ที่มีในเด็กส่วนมากที่อายุต่ำกว่า 10 ขวบ การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในระดับนี้รางวัลและการลงโทษเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ

(1) ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษ เป็นเหตุผลในการกระทำ หรือเขาจะเลือกกระทำในทางที่เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากกว่า แต่เนื่องจากเด็กเล็กนี้ยังเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องเชื่อฟังคำสั่ง เด็กในระยะนี้เข้าใจคำว่าความดีไปในความหมายว่า การเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดขึ้นอยู่กับความไม่ถูกลงโทษเป็นเรื่องสำคัญ

(2) ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กเล็ก ๆ นั้นจะถูกผู้ใหญ่ดูว่าหรือเขียนตีเพื่อที่จะทำให้เขาทำให้ถูก หรือกระทำตนเป็นคนดี เมื่อเด็กอายุมากขึ้น ระหว่าง 7-10 ขวบ จะมีความรู้สึกว่าเป็นของธรรมดาสำหรับการกระทำของผู้ใหญ่ เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขาทำความดีได้มากกว่าการดูดำหรือดูว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงจะช่วยบิดามารดาทำความสะอาดบ้านเพื่อจะได้เงินรางวัลมากขึ้น และเด็กผู้ชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย และเด็กในระยะนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องตอบแทนเขาไป เริ่มมีความเข้าใจในความคิดของคนอื่น

2) ระดับตามกฎหมายหรือระดับทำตามสังคมและประเพณี (Conventional Level) อายุ 10-16 ปี เป็นระดับวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ส่วนมากในทุก ๆ สังคมการดำเนินและการยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ

(1) ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance or "Good Boy - Nice Girl" Orientation) เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก เด็กในวัยนี้ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วยเพื่อให้เป็นที่ชอบพอของเพื่อนฝูงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการขั้นนี้จะใช้มากในเด็กอายุประมาณ 13 ปี

(2) ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามสังคม (The "Law and Order" Orientation) วัยรุ่นเป็น ผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่าสังคมประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ แต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ บางกลุ่มมีเจ้าหน้าที่รักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นด้วย และเขาเข้าใจในหน้าที่ของตนในกลุ่มต่าง ๆ และมีศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร มีความเข้าใจบทบาทของคนอื่นด้วยว่าคนนั้นมีตำแหน่งอย่างนั้นจึงปฏิบัติอย่างนั้น การกระทำที่ถูกต่อนั้นจะพิจารณาเพื่อกลุ่มเพื่อส่วนรวมด้วย

3) ระดับเหนือกฎหมายหรือระดับทำตามจริยธรรมของตนเอง (Post-Conventional level) วัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในขั้นนี้และมักจะเป็นอายุ 16 ปี ขึ้นไป บุคคลระดับเหนือกฎหมายจะเป็นผู้ซึ่งแยก "ตน" ออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่น และกำหนดค่าของตัวเองในรูปของหลักทางจริยธรรมที่ตนเลือก คนในระดับเหนือกฎหมายบางคนจะเข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรม โดยทั่วไปที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับกัน และเป็นรากฐานของกฎของสังคม (Society's Rules) หลักจริยธรรมเหล่านี้ในบางกรณี จะเกิดขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งในกรณีเช่นนี้พวกเหนือกฎหมายจะพิจารณาตัดสินโดยใช้หลักจริยธรรมมากกว่าที่จะใช้กฎเกณฑ์

(1) ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract , Legalistic Orientation) บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้ จะมีการกระทำที่หลบหลีกมิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอนใจโลเล ไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า "หน้าที่" ของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำตามที่ดีลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย จริยธรรมขั้นนี้พบมากในผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

(2) ขั้นที่ 6 ขั้นยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง มีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ เช่น ยึดถือโลกบาลธรรม 2 ประการ คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะกระทำชั่ว และมีโอตตปปะ คือความเกรงกลัวต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่า ความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษแต่โทษที่ได้รับคือ ผู้ที่กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 44) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กทั้ง 6 ชั้น ให้เห็นชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและอายุของบุคคล ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปี ขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปี ขึ้นไป)

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969 : 394) เชื่อว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นสูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะได้รับการใช้น้อยลงทุกที และถูกทิ้งไปในที่สุด

1.5 การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

วิธีการวัดลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์มีหลายวิธี แต่วิธีการที่นิยมใช้วัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในปัจจุบันมีอยู่ 3 วิธีการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 40-43)

1) วิธีการตอบโดยอิสระ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการในการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและผู้ใหญ่ กล่าวคือ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องราวให้ผู้วัดฟังทีละเรื่อง เรื่องเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม ตัวอย่างเรื่องขัดแย้งทางศีลธรรม เช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้เจ็บป่วยทรมานที่อยากตาย ผู้ตัดสินทรัพย์สินขโมยยารักษาโรคมะเร็งมาให้ภริยา เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการตัดสินใจให้ตัวเอง ในเรื่องกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ผู้ตอบให้มาเกี่ยวกับเรื่อง 6 ถึง 9 เรื่อง จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรมชั้น 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก คำตอบที่นำมาวิเคราะห์นั้น ส่วนที่เป็นการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำคามตินั้นไม่ใช่ส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ตัดสินในเรื่องนี้ แต่คำตอบในส่วนสำคัญในทุกข้อ คือเหตุผลที่ผู้ตอบแต่ละคนให้ในแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจจะเขียนได้ตั้งแต่ 1 บรรทัดถึงหลายหน้ากระดาษ และการตอบให้เหตุผลนี้ อาจจะให้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กระตุ้นให้ตอบเหตุผลให้มากในแต่ละเรื่อง เมื่อได้คำตอบมาแล้วจึงมีผู้ชำนาญการมาตรวจให้คะแนนตามลำดับขั้นพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น โดยอาจใช้วิธีการตรวจให้คะแนนได้หลายวิธี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ระบบให้คะแนนรวม และระบบให้คะแนนละเอียด ระบบให้คะแนนรวมหมายถึง การอ่านเนื้อหาในคำตอบแต่ละเรื่องจนหมดแล้วผู้ตรวจตัดสินว่าเนื้อหานั้นพาดพิงถึงเหตุผลขั้นใดมากที่สุด ก็ให้คะแนนในขั้นนั้น เมื่อมีการถาม 6-9 เรื่อง คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนอาจเป็นคะแนนฐานนิยมหรือขั้นที่เขาใช้บ่อยที่สุดนั่นเอง หรืออาจเอาคะแนนทุกข้อมาเรียงเป็นโปรไฟล์ก็ได้ ส่วนระบบให้คะแนนละเอียด ผู้ตรวจจะให้คะแนนความคิดแต่ละหน่วยว่าอยู่ในขั้นใด แต่ละข้ออาจประกอบด้วยความคิดหลายหน่วย เมื่อตรวจครบทุกข้อแล้วหาความถี่รวมของแต่ละขั้น แล้วรายงานเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละขั้น รวม 6 ขั้น เป็น 100 เปอร์เซ็นต์ สำหรับผู้ตอบแต่ละคน

2) วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก วิธีการนี้ยังใช้การกระตุ้นเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรม แล้วจัดทำคำตอบให้ผู้ตอบได้เลือกขีดถูกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนมากที่สุดเพียง 1 คำตอบในแต่ละเรื่องฮาน และคนอื่น ๆ (Hann and other. n.d.) เป็นผู้เริ่มใช้โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบในแต่ละเรื่องตัวเลือกนั้นเป็นเหตุผลที่จะกระทำหรือไม่กระทำประจำตามขั้นทฤษฎีของโคลเบอร์ก วิธีวัดแบบปรนัยนี้ สามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูง เนื่องจากว่าการจัดให้ขีดตอบ และการให้คะแนนคำตอบนั้นทำได้แบบเดียวกันหมดโดยขจัดการลำเอียงในการให้สัมภาษณ์และการให้คะแนนในวิธีการถามแบบปลายเปิดได้ทั้งหมด

3) วิธีการประเมินผลและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา เรสท์ (Rest) ได้พยายามปรับปรุงวิธีการตอบแบบจัดทำคำตอบให้เลือก โดยเห็นว่าวิธีการที่มีผู้ใช้เดิมนั้นตัวเลือกมีลักษณะของการชักจูงใจให้ยอมรับเหตุผลในขั้นต่าง ๆ แต่ในการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมยังขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และการเห็นความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวาง เรสท์กับคณะจึงได้คิดวิธีการวัดชื่อ Defining Issues Test (DIT) ซึ่งสามารถวัดว่า ประเด็นทางจริยธรรมประเด็นใดที่สำคัญในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยให้คำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่าง ๆ แต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่าง ๆ ทุกประเด็นที่ให้ได้ แล้วให้น้ำ 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกทีหนึ่ง วิธีการให้คะแนน

แก่ผู้ถูกวัดแต่ละคนนั้น เรสที่ได้แนะนำไว้ 3 ประเภท คือ ใช้ดัชนีประเมินค่า ดัชนีเรียงลำดับ และดัชนีขั้นพัฒนาการ จากการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของดัชนีสามประเภทนี้ ทำให้ทราบว่า ดัชนีเรียงลำดับให้ค่าความเชื่อมั่นสูงสุด และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุมากพอ ๆ กับดัชนีประเมินค่า และ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับความสามารถในการเข้าใจเรื่องด้วย ฉะนั้น ในดัชนีสามประเภทนี้จึงควรใช้ดัชนีเรียงลำดับมากที่สุด

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวัดแบบการตอบโดยอิสระมาใช้ในการวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.6 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 63-67) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1) การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นสูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิด ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลขั้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2) การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธ ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนาโดยมีการบวชเป็นสามเณรและพระภิกษุ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก การได้บวชเรียนนี้ในวัฒนธรรมไทยถือว่า เป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครอบครัว และประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ลดความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้วยังควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในสพระธรรมมากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

3) การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีนั้น ต้องให้เขาได้โอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเข้าไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วยกระบวนการดังกล่าว จะทำให้มีความคิด กว้างขวางและเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

4) การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equalitarian Peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โดยโคลเบอร์เกอร์ได้ยืนยันเช่นเดียวกันโดยกล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่เข้าร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะเด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคลโดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ในระดับที่สูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

5) การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกทีกล่าวมาแล้ว หรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกัน เป็นเอกฉันท์อันจะทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบ เป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคม ได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามได้โดยที่ไม่รู้สึกถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (Immitation) ก็ดี การเทียบเคียง (Identification) ก็ดี ส่วนเป็นวิธีที่อาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบ จะต้องมียุคสมัยดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมในตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออกจะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมแต่อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีโอกาที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของเด็กที่มีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้า มีผู้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไว้หลายท่าน ซึ่งส่วนมากจะศึกษาตามทฤษฎีพัฒนาการของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยโดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 11-25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะการมุ่งอนาคตนั้นควรจะได้มีการปลูกฝังก่อนที่เด็กจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มเป็นวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวยากจนจะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยอายุตอนต้น แต่จะทันกลุ่มอื่นในวัยรุ่นตอนปลายในด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ และพบว่า ในครอบครัวยากจน บิดามารดามีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงได้

วิเชียร ทองนุช (2521) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกันของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 4 และปีที่ 5 ซึ่งมีอายุระหว่าง 9-12 ปี ทั้งในเมืองและในชนบท ผลปรากฏว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือเด็กอายุ 11-12 ปี มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ 9-10 ปี ถ้าคิดเป็นชั้นเรียนพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 5 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดช วิโย (2522) ทดสอบโดยยึดหลักการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้นของโคลเบอร์ก พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 1 ถึง 2 ช่วงปลาย ส่วนมากอยู่ในระดับที่ 1 ช่วงปลาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1 ช่วงปลาย ไปจนถึงขั้นที่ 3 ช่วงปลาย แต่ส่วนมากอยู่ในขั้นที่ 2 ช่วงต้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 2 ไปจนถึงขั้นที่ 4 ช่วงต้น ส่วนมากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในขั้นที่ 2 ช่วงปลาย และส่วนมากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในขั้นที่ 3 ช่วงต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524) ได้ทำการวิจัยเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยของจริยธรรมของกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 รวมทั้งประชาชนมีจริยธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เมตตากรุณา สติสัมปชัญญะ ซื่อสัตย์สุจริต และขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับที่ 3 ซึ่งเป็นระดับที่มีการกระทำดีโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่เป็นหลัก ยกเว้นกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับที่ 2 ซึ่งเป็นระดับที่มีการกระทำดีโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมแคบ ๆ หรือผู้ใกล้ชิดเท่านั้น โดยเฉพาะจริยธรรม การไม่สัจธรรม และพิริโอตตปละทุกกลุ่มมีจริยธรรมอยู่ในระดับ 2 โดยสรุปแล้ว ระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3,5 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างระดับขั้นที่ 2

โกศล มีคุณ (2524) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาทโดยทดลองกับนักเรียนชาย หนึ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อายุ ตั้งแต่ 9-14 ปี จากโรงเรียน 3 แห่ง ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 191 คน ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในชุมชนชนบท และโรงเรียนในเมือง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนถูกจัดเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม ทดลองให้กลุ่มที่ 1 สร้างเสริมจริยธรรมโดยฝึกสวมบทบาทพร้อมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตร ในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ประกอบวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ครั้งละ 60-100 นาที โดยทำการฝึกทุกวัน วันละครั้ง ช่วงเวลาของการฝึกประมาณ 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยสรุปว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว และพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม บุคคลและนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทในภายหลังมีความสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกนี้

สมเดช สีแสง (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดลองพบว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงขึ้นกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (ขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สกล เทียงแท้ (2525) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนต่างกัน ผลการทดลองพบว่า การฝึกฝนโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่มนั้นสามารถทำให้ ผู้เข้ารับการฝึกมีพัฒนาการในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างเชื่อมั่นได้สูงทั้งที่ก่อนฝึกนั้นผู้ถูกฝึกทั้งสองกลุ่มเริ่มมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่าเทียมกัน

สิริพร แก้วพุ่ม (2526) ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 876 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4

นันทยา ยิ่งเจริญ (2527) ศึกษาพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 606 คน พบว่า พัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 มีแนวโน้มจะพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง และนักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 และ 5

สุวิทย์ ก่องฮา (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติและการขีดหนึ่งทะเลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชา จริยศึกษา

โดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติและนักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษาโดยวิธีเซตหนึ่งตะลุงมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทิพวรรณ ลิ้มสุนันต์ (2535) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

บริรักษ์ ศรีเพชรพัฒน์ (2539) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี ที่มีเหตุผลด้านความสามัคคีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีไม่แตกต่างกัน

ไพรัตน์ ญาตินิมพลี (2540) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาแตกต่างกับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนที่ได้รับการ

ใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ทราวีสส์ และปีเตอร์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2522 : 50 ; อ้างอิงจาก Travis and Peter. 1974) ได้ทดลองกับเด็กชาย-หญิง เกรด 5 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการสวมบทบาทสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่า การฝึกกระบวนการสวมบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญโดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ชั้น ในเวลา 3 เดือน

ดามอน และคิลเลน (Damon and Killen.1982) ได้ศึกษาอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ของเพื่อนที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 5-9 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม นำมาบันทึกเทปโดยกำหนดปัญหาให้มีการอภิปรายกัน คำอภิปรายได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดคุณลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของกลุ่มเพื่อนแล้วสรุปเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการละปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อไป

ริชาร์ด และคนอื่น ๆ (Richard and others. 1984) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม ,เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน อย่างไร ก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

โรมานซ์ (Romance. 1985) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 3 กลุ่ม 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้

รามอน มาติเนซ และ เซสเปเดส (Ramon, Martinaz and Cespedes. 1994) ได้ศึกษาการพัฒนาจริยธรรมในเด็กวัยรุ่นตอนต้นโดยการปรับตัวแปรสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน และสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นตามระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับอายุ 14 ปี จำนวน 63 คน ของโรงเรียนในรัฐวาเลนเซีย (สเปน) โดยทำการทดลองแบบใช้เทคนิคหลากหลาย เช่น การเรียนแบบร่วมมือ , บทบาทสมมติ , เทคนิคการกระจ่างคำนิยม และสถานการณ์จำลอง ผลการทดลองพบว่า

1) มีการเพิ่มขึ้นของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและนักเรียนกับครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

1445 20

2) มีการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการรับรู้ของเด็กจากการเตรียมการสอนล่วงหน้าของครู

3) มีการเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมของนักเรียน นั่นคือ นักเรียนมีความสุขสนุกสนานและมีกิจกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นในห้องเรียน

ถือได้ว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาจริยธรรมด้านระเบียบและกฎเกณฑ์ดีขึ้น และในกลุ่มควบคุมไม่มีสิ่งบ่งชี้ให้เห็นว่ามีการพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งจำนวนของนักเรียนในกลุ่มทดลองมีระดับของการพัฒนาจริยธรรมเพิ่มสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านจริยศึกษา นอกจากนี้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ในหลายวิธีการ ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมน่าจะใช้พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส จังหวัดชุมพรได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.1 ความหมายของวรรณกรรม

ภาษาเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรม ภาษาซึ่งมนุษย์นำมาเรียบเรียงตกแต่งโดยแสดงออกทางด้านสุนทรียภาพนั้น นับได้ว่าเป็นวรรณกรรม ซึ่งอาจเป็นวรรณกรรมจากมรดกความจำ เช่น บทเพลงต่าง ๆ หรือแสดงออกเป็นบันทึกในรูปแบบหนังสือ หนังสือที่มีคุณลักษณะดีเยี่ยมเป็นวรรณกรรมทั้งสิ้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2520 : 91) ทรงกล่าวถึงวรรณกรรมว่า “ วรรณกรรมเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ การปกครอง แนวความคิด และค่านิยมในสังคมของแต่ละยุค แต่ละสมัย ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของแต่ละสังคม”

บุญเหลือ เทพสุวรรณ และเจตนา นาควัชร (2520 : 58) กล่าวว่า วรรณกรรมหมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่มีลักษณะเป็นศิลปกรรมในฐานะที่มีรูปแบบ มีสาระเนื้อหาที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีหนึ่งมายังผู้อ่าน

สิทธา พินิจภูวดล และคนอื่น ๆ (2520 : 55) กล่าวว่า วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนในรูปกวีนิพนธ์ร้อยกรอง และข้อเขียนทั้งหมดที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น บทละคร บทภาพยนตร์ บทโทรทัศน์ ตลอดจนคอลัมภ์หนังสือพิมพ์

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนที่มีรูปแบบ มีสาระเนื้อหาที่ผู้เขียนสื่อความคิดให้แก่ผู้อ่านเพื่อสะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ การปกครอง แนวความคิด และค่านิยมในสังคมของแต่ละยุคแต่ละสมัย

2.2 หนังสือและวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นต้องการภาษาชั้นเลิศเช่นเดียวกับการศึกษาแขนงอื่น ๆ การจะเขียนหนังสือที่ดีให้เด็กนั้นจะต้องใช้คำที่ง่าย ถูกต้อง และตรงความหมาย ใช้คำที่ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคของขบวนการคิด อุปสรรคต่อความรู้สึกซึ่งเคลื่อนจากใจดวงหนึ่งไปสู่อีกดวงหนึ่ง (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 33)

วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับให้เด็กอ่านอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นที่น่าสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ ตั้งแต่วัยก่อนเข้าโรงเรียนไปจนถึงวัยรุ่น ซึ่งเด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความพอใจโดยไม่มีการบังคับ (ปราณี เชียงทอง. 2526 : 6)

วรรณกรรมสำหรับเด็กในทฤษฎีศึกษาศาสตร์ (หทัย ดันหยง. 2532 : 60) หมายถึง วัสดุการอ่าน อันเป็นปัจจัยในการพัฒนาชีวิตของเด็กทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น วรรณกรรมสำหรับเด็กย่อมมีบทบาทในชีวิตของเด็กทุกเพศทุกวัยทั้งในและนอกระบบโรงเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมทักษะเสริมประสบการณ์ เสริมความสนใจ และให้ความบันเทิงใจเป็นสำคัญ หนังสือสำหรับเด็กที่ดีมีคุณภาพย่อมมีลักษณะเป็นวรรณกรรม วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ดีเด่นก็มีลักษณะเป็นวรรณคดีที่ทรงคุณค่า การสร้างหนังสือสำหรับเด็กก็คือ การใช้ทรัพยากรทางวรรณกรรมให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาเล่าเรียนสำหรับเด็ก ทรัพยากรทางวรรณกรรมนั้น หมายถึง รูปแบบและเรื่องราวที่มีอยู่ในวรรณกรรมซึ่งทรงคุณค่าทั้งที่เป็นสื่อสุนทรียภาพ และพัฒนาจิตใจของเด็กไปพร้อม ๆ กัน

ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นศิลปกรรม ซึ่งเลือกสรรจากหนังสือที่มีคุณลักษณะดีเหมาะสมสำหรับภาวะของวัยเด็ก ซึ่งจำแนกประเภทออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 60-61)

1) วรรณกรรมดั้งเดิมหรือคดิชาชาวบ้าน ได้แก่ วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีแต่ดั้งเดิมเป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคม ซึ่งโดยมากไม่ปรากฏหลักฐาน บ่อเกิด และนามผู้แต่ง และมีลักษณะเป็นวรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

2) วรรณกรรมกวีนิพนธ์ ได้แก่ หนังสือประเภทวรรณกรรมซึ่งแสดงออกในลักษณะร้อยแก้วและร้อยกรอง

3) วรรณกรรมถ่ายทอด ได้แก่ หนังสือประเภทวรรณกรรมที่เน้นมรดกความจำหรือบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4) วรรณกรรมเนื้อหา ได้แก่ หนังสือประเภทวรรณกรรมซึ่งมีลักษณะเนื้อหาที่แตกต่างกัน เป็นบันเทิงคดีและสารคดี

5) วรรณกรรมจริยศาสตร์ ได้แก่ หนังสือประเภทวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ลัทธิ ศาสนา ค่านิยม กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ขนบประเพณีต่าง ๆ

- 6) วรรณกรรมร่วมสมัย ได้แก่ วรรณกรรมที่สร้างสรรค์อันมีลักษณะกลมกลืนเชื่อมต่อกับความเป็นมาในอดีต และมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยกับภาวะที่จะก้าวไปในอนาคต
- 7) วรรณกรรมวิทยาศาสตร์ ได้แก่ วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุคใหม่ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับจินตนาการทางวิทยาศาสตร์ สภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมและชีวพรรณต่าง ๆ
- 8) ปวีวรรณกรรม ได้แก่ วรรณกรรมที่แฝงอยู่ในรูปอื่น ๆ เช่น วรรณกรรมในศิลปะการแสดง

ปราณี เขียงทอง (2526 : 56-76) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กดังนี้

- 1) หนังสือภาพ (Picture Books) หนังสือภาพเป็นหนังสือที่มีรูปภาพเป็นส่วนอธิบายเรื่อง มีไว้สำหรับเด็กเล็กวัยก่อนเข้าเรียนที่อ่านหนังสือไม่ได้ หนังสือภาพสำหรับเด็กและภาพประกอบหนังสือภาพเล่มแรก ๆ ที่ไม่มีหรือมีคำอธิบายเล็กน้อย ได้แก่ หนังสือภาพ เอ บี ซี ของบรูโน มูนารี (Bruno Munari's ABC) ส่วนหนังสือภาพสำหรับเด็กของไทย ได้แก่ หนังสือสอนตัวพยัญชนะ ก.ไก่ ถึง ฮ.นกยูง
- 2) บทเห่กล่อม บทเด็กเล่น และบทกลอน (Nursery Rhythms) ไทยเราเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมในการกล่อมเด็กมาแต่โบราณ นับแต่เกิดมาก็ได้ยินเสียงเห่กล่อมให้นอนเปลทำให้เด็กไทยคุ้นเคยกับบทกลอนและคำคล้องจอง ประกอบกับภาษาไทยมีเสียงเป็นเสียงดนตรีและคนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน รักสนุก ช่างล้อเลียน และรื่นเริง สิ่งเหล่านี้จึงปรากฏออกมาในบทกลอนของไทยอย่างครบถ้วน
- 3) หนังสือนิทานต่าง ๆ (Tales) การเล่านิทานเพื่อต้องการเครื่องบันเทิงยามว่างและเป็นเหตุผลทางศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจของมนุษย์ เป็นเรื่องที่เป็นคติสอนใจ สอนศีลธรรมและความประพฤติต่าง ๆ
- 4) นวนิยายสำหรับเด็ก (Novels) เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่เพื่ออ่านให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน มีการจัดรูปแบบการสนทนาให้ตัวละครมีการโต้ตอบกัน มีการบรรยายอาการกิริยาของตัวละคร มีการกำหนดฉากและสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงอุปนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร มีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้แต่งโดยผ่านทางตัวละคร
- 5) หนังสือสารคดี (Non-Fiction) หนังสือสารคดีเป็นหนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก สนองความสนใจเฉพาะของเด็ก ได้แก่ หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเทศกาลและวันหยุดต่าง ๆ หนังสือเกี่ยวกับงานอดิเรกและการฝีมือ หนังสือเกี่ยวกับศิลปดนตรี ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ และหนังสือเกี่ยวกับการแนะนำมารยาทและการเข้าสมาคม
- 6) หนังสืออ้างอิง (Reference) เป็นหนังสือที่ช่วยในการเรียนและการค้นคว้าตลอดจนช่วยตอบคำถามต่าง ๆ ที่เด็กอยากรู้ การเรียบเรียงเนื้อหาสาระต่างคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้หนังสือเป็นสำคัญ
- 7) หนังสือแบบเรียน (Text-Books) เป็นหนังสือที่เด็กต้องเรียน เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในโรงเรียนในประเทศไทย เคยมีการแจกหนังสือแบบเรียนกันบ้างในระดับประถมศึกษา

แต่อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะในประเทศเรามีหนังสือมากเล่ม และโรงเรียนต่าง ๆ ก็อาจใช้หนังสือแบบเรียนไม่เหมือนกัน

8) หนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplement Books) เป็นแบบเรียนอีกชนิดหนึ่งตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ แต่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหนังสือแบบเรียน หรือ เพิ่มประกอบหนังสือแบบเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น การนำเสนอเรื่องหรือการเขียนนำอ่านและอ่านเพลินกว่าหนังสือแบบเรียน

9) วารสารและหนังสือพิมพ์ (Magazine and Newspaper) วารสารและหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เด็กควรมีโอกาสอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อจะได้ทราบความเป็นไปของโลก และเหตุการณ์ทั่วโลก

ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ปราณี เชียงทอง (2526 : 6-8) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือหนังสือสารคดีวิชาการก็ตาม ซึ่งวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1) ตรงกับความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ความชอบ ความต้องการ ความรัก ความเอาใจใส่ ความต้องการการยอมรับ ความต้องการอยากเป็นคนเก่งและคนดี เป็นต้น เรื่องที่ตรงกับความสนใจของเด็กจึงควรมีลักษณะดังนี้

(1) เป็นเรื่องสนุกให้ความเพลิดเพลิน

(2) ส่งเสริมจินตนาการวัยเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและชอบสร้างจินตนาการ ให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่างถ้าเรื่องใดช่วยเสริมหรือให้โอกาสเด็กได้ร่วมสร้างจินตนาการของตนไปด้วย เรื่องนั้นจะเป็นที่พอใจของเด็กมากยิ่งขึ้น

(3) ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ เป็นเรื่องที่กล่าวถึงความสำเร็จของตัวละครหรือบุคคลในเรื่องทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจไปด้วย หรือเรื่องทำนองที่ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจ อันจะช่วยให้เกิด วิจารณ์ญาณว่าสิ่งที่ได้ทำหรือได้คิดไปนั้นถูกต้องเพียงใด

(4) สนองอารมณ์ที่ปรารถนาเช่น อยากเป็นคนเก่ง อยากเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ อยากได้รับความรัก หนังสือที่มีเนื้อเรื่องสนองอารมณ์ต่าง ๆ ตามที่เด็กปรารถนาโดยไม่เน้นจนเด็กรู้สึก เรื่องเช่นนี้มักเป็นที่พอใจของเด็กแทบทั้งนั้น

(5) ส่งเสริมความรู้เป็นเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้ประณีต เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ดีและจำเป็นสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก

2)เค้าโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแนวของเรื่องเด่นชัด เด็กสามารถเข้าใจได้โดยง่ายตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก เนื้อเรื่องไม่ยาวนักและเป็นเรื่องที่เด็กพอมีประสบการณ์ที่สามารถเข้าใจได้

3) ส่วนวนภาษาเป็นภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เด็กสามารถทำความเข้าใจได้คำบรรยายมีเท่าที่จำเป็นจริง ๆ ส่วนใหญ่เด็กจะติดตามเรื่องจากภาพประกอบ จึงต้องเป็นภาพที่มีความรู้สึกมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้

4) ภาพประกอบ เป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เด็กชอบความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ชอบอ่านด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ภาพประกอบจึงต้องเป็นภาพที่มีความรู้สึกมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้

5) รูปเล่ม มีรูปลักษณะภายนอกเป็นที่น่าพอใจ ขนาดรูปเล่มกะทัดรัดเหมาะมือเด็ก ทนทานต่อการจับต้อง กระดาษมีคุณภาพดี ใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่ พอเหมาะกับวัยของเด็ก การพิมพ์ชัดเจนและควรเป็นปกแข็ง

เนื้อเรื่องในวรรณกรรมเด็กควรมีทุกประเภททั้งสารคดีและเรื่องอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิงที่อยู่ในระดับที่เด็กจะเข้าใจได้ และเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ เป็นเรื่องที่ช่วยให้เข้าใจตนเอง เข้าใจครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หนังสือเรียนเชิงวรรณกรรม

ทศชัย ดันหยง (2528 : คำนำ) กล่าวว่า วรรณกรรมเขียนหนังสือส่วนใหญ่มาจาก นักวิชาการซึ่งมักผลิตผลงานออกมาเป็นภาษาวิชาการ อันสวนทางกับธรรมชาติทางการอ่านของผู้เรียน ทำให้หนังสือเรียนไม่น่าอ่าน อ่านไม่สนุก ในที่สุดหนังสือเรียนก็เป็นหนังสือเล่มสุดท้ายที่นักเรียน หยิบอ่านเสมอ การยิ่ววิชาการเกินไป เป็นเครื่องกีดขวางการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้หนังสือบันเทิง หนังสือการ์ตูนขายดีกว่าหนังสือเรียน ผลกระทบที่ตามมาคือ ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรและการสอนอ่อนด้อยลงเพราะหนังสือไม่น่าอ่าน ทั้งนี้จะโทษตัวผู้เรียนก็ได้ ผู้มีหน้าที่เขียนหนังสือเรียนจึงควรหันกลับมามองดูผลงานของตนเองและยอมรับความเป็นจริงที่ว่า หนังสือเรียนที่ดีและ น่าอ่านนั้นมีความลุ่มลึกเชิงจิตวิทยาเป็นตัวปัจจัยสำคัญ และไม่ต้องเกรงกลัวว่าหนังสือเรียนจะกลายเป็นหนังสือบันเทิงคดีไปปัจจุบันเรากล้าที่จะให้หนังสือเรียนเป็นวรรณกรรมที่ก่อปรด้วยรส และอลังการ หนังสือเรียนก็กลายเป็นอาหารทางใจของนักเรียน ถ้าเป็นเช่นนั้นเด็กก็จะอ่านสนุก ไหนเลยจะปฏิเสธหนังสือเรียน เหตุที่นักเรียนเบื่อหน่ายหนังสือเรียนเพราะหนังสือเรียนขาดคุณลักษณะทางวรรณกรรม ก็เป็นไปได้

วรรณกรรมที่นำมาใช้ในหนังสือเรียนส่วนใหญ่จะเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี (Fiction) และสารคดี (Non-Fiction) เป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น เช่น นิยาย นิทาน นำเข้าไปเป็นเนื้อหาหนังสือเรียนนั้น ๆ นักการศึกษาปัจจุบันยอมรับว่า การนำวรรณกรรมเข้ามาเป็นเนื้อหาหนังสือเรียนสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาว่าด้วยการเสริมแรง(Reinforcement)ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวสนใจ บทเรียน และอ่านหนังสือเรียนด้วยความสนุกเพลิดเพลิน

บันเทิงคดี มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นลีลา ความงดงาม ความไพเราะเพราะพริ้งของถ้อยคำ ภาษา และหัวใจสำคัญคือ ให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่านทั้งในด้านความรื่นรมย์และความสะเทือนอารมณ์ หนังสือที่นับว่าเป็นบันเทิงคดี ได้แก่ กวีนิพนธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นิทาน นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น บทเพลง บทละคร การ์ตูน หนังสือภาพเรื่องราว (Comic) ต่าง ๆ

สารคดี มีเนื้อหาเป็นร้อยแก้ว ซึ่งนำเสนอด้านสาระความรู้ ความคิด เหตุการณ์ หนังสือที่นับว่าเป็นสารคดี ได้แก่ การเล่าเรื่อง การท่องเที่ยว ชีวิตประวัติบุคคล เรื่องสั้นโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ความเรียง จดหมาย อนุทิน บทสนทนา ปาฐกถา สุนทรพจน์ บทความ และข้อเขียนเชิงวิชาการในสาขาวิทยาการต่าง ๆ

การนำเสนอแบบบันเทิงคดีและสารคดีเข้าสู่เนื้อหาของหนังสือเรียนอาจทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2528 : 203-204)

1) สร้างหนังสือเรียนให้เป็นบันเทิงคดี สารคดีโดยตรง เช่น เป็นนิทาน นิยาย หนังสือวิธีการ หนังสือข้อมูล

2) นำวรรณกรรมซึ่งอาจจะทั้งเรื่องหรือตัดตอนเอามาเป็นเนื้อหา ซึ่งวรรณกรรมที่นำมานั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเรียนรู้ตามหลักสูตรและการสอน

3) ใช้วรรณกรรมรายย่อย ๆ เข้าไปประกอบขั้นตอนการเรียนการสอน เช่น ใช้นำเข้าสู่วิธีการ เรียนรู้เนื้อหาในบทเรียน ใช้เสริมบทเรียนให้มีพลังในการเรียนรู้

การจัดเนื้อหาแบบบันเทิงคดีและสารคดีในหนังสือเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญโดยสรุปดังนี้

1) แก่โครงเรื่อง (Plot)

เค้าโครง - แก่นสาระ - พื้นเรื่อง - พฤติกรรม - ภาพพจน์

2) ต้นฉบับ (Manuscript)

ชื่อเรื่อง - รูปแบบ - ความคิดรวบยอด - ข้อมูล - ถ้อยคำภาษา

3) คุณลักษณะสร้างสรรค์ (Creative Values)

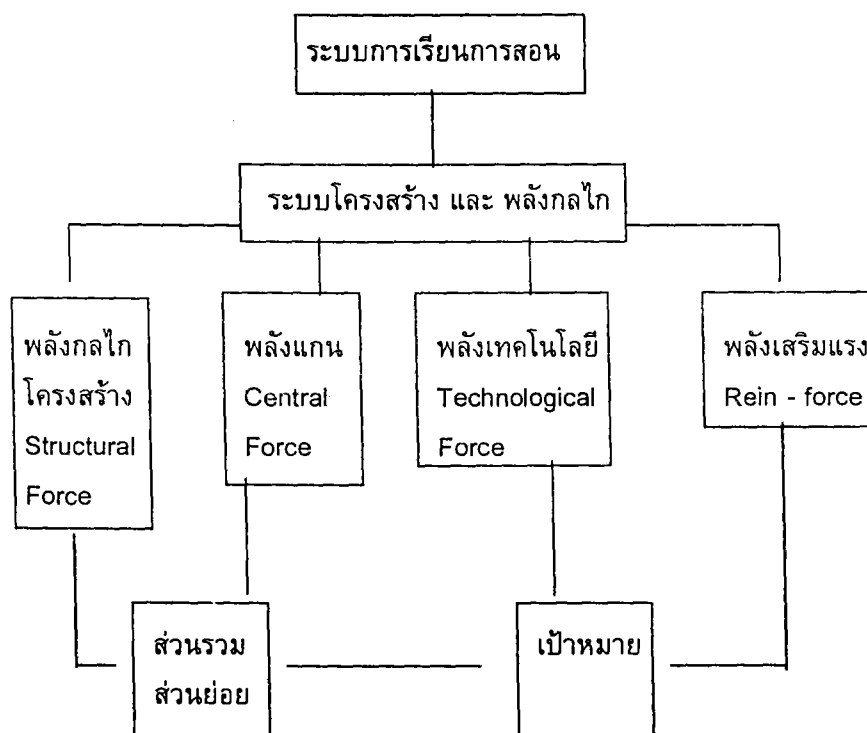
รูปเล่ม - สีสันท - เอกภาพ - สัมพันธภาพ - สวรรค์ภาพ - ดุลยภาพ-จรรยาบรรณ

2.3 การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ภูมิทัศน์ (ที่มา) ของแบบเรียนเล่มเล็ก

หทัย ดันหยง (2532) ได้กล่าวถึงที่มาของการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรมไว้ดังนี้

- 1) ความมักน้อยเป็นวิถีที่งดงาม (Small is beautiful .)
- 2) วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (CLE) มีหนังสือเล่มใหญ่เน้นกลุ่ม ก็ควรจะมีหนังสือเล่มเล็กเน้นรายบุคคล
- 3) โครงสร้างและระบบการสอน (Gestalt / Field Theory)

ภาพประกอบ 1 แสดงโครงสร้างและระบบการเรียนการสอน

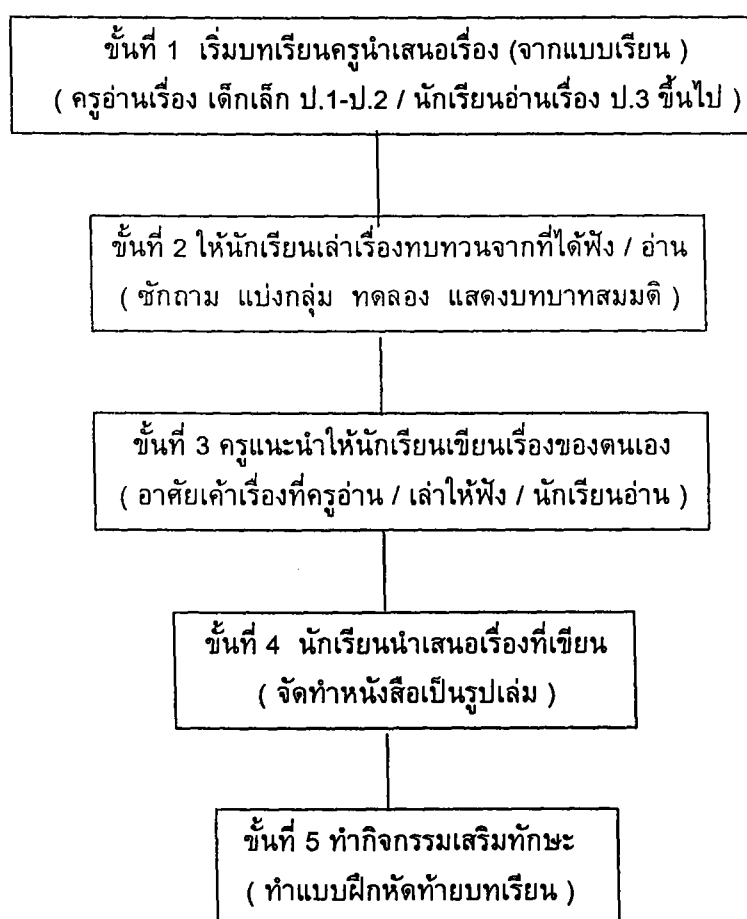
- 4) การพัฒนาตนเองของครู : สามารถแต่งเรื่องสอนเด็กได้ หนังสือเรียน สิ่งพิมพ์/หนังสือเรียนสร้างด้วยมือ
- 5) ศึกษารวบยอดเจาะจง (โยนิโสมนสิการ) ศึกษาเฉพาะเจาะจง แยกแยะประเด็น ชัดเจน ครอบคลุมรายละเอียด
- 6) เทคโนโลยีที่เหมาะสม : ง่ายเบาเอาราคา ค่ามหาศาล ระดับครูชาวบ้านถึง อาจารย์มหาวิทยาลัย

7) สื่อกลไกพัฒนาพฤติกรรมไปสู่กระบวนการปลูกจิตสำนึกการเรียนรู้ด้วย
วรรณกรรม

8) พิมพ์เขียวการเรียนรู้ (Blueprint of Learning)

ขั้นตอนการสอนด้วยแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีกลไกการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้
(หทัย ดันหยง . 2532 : 5)

ภาพประกอบ 2 แสดงขั้นตอนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.4 แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

วรรณกรรมเล่มเล็ก (Minitext) เป็นสื่อสิ่งหนึ่งที่เด็ก ๆ ชอบอ่าน Minitext มาจากคำว่า Miniature กับ Text หมายถึง หนังสือเรียนที่ย่อส่วนเรื่องลงให้เป็นเรื่องสมบูรณ์สั้น ๆ หยิบฉวยง่าย เบา เหมาะกับมือเด็ก ใช้เวลาสั้น ๆ อ่านจบภายในเล่ม เน้นความคิดรวบยอดเพียง

ความคิดเดียว ไม่ซับซ้อน โดยยังคงรักษาโครงสร้างที่สมบูรณ์แบบของหนังสืออย่างครบถ้วน (หทัย ดันหยง.2532 : 66-67) ส่วนแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้น คือ แบบเรียนเล่มเล็กที่เป็น การสร้างเนื้อหาให้มีคุณลักษณะเป็นวรรณกรรม มีเค้าโครงเรื่อง เนื้อหา แก่นสาระ ฉาก และตัวละคร

2.5 ความมุ่งหมายของการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อสำคัญในการจัด การเรียนการสอนดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2531 : 3-8)

- 1) เพื่อเป็นการสร้างสื่อนวัตกรรมใช้ในกระบวนการเรียนการสอน
- 2) เพื่อใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นแกนนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยเน้นการพัฒนาการอ่านเพื่อการสร้างทักษะทางการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น
- 3) เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
- 4) เป็นปัจจัยสนองการเรียนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด
- 5) เป็นปัจจัยสนองการเรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 6) เป็นสื่อที่ครูมีความสามารถในการสร้างได้ด้วยตนเอง
- 7) เพื่อใช้ในการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสื่อใหญ่ซึ่งครอบคลุมไม่ทั่วถึง
- 8) เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรในการผลิตแต่ใช้ประโยชน์สูงและตรงตามความ ต้องการ
- 9) สามารถสร้างเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงมีลักษณะที่ต่างจากแบบเรียนทั่ว ๆ ไป คือ เป็น แบบเรียนที่ครูคิดเรื่องสอนเด็กจากการบูรณาการหลักสูตรมาเป็นพิมพ์เขียวในการสอน แล้วปรุงแต่ง ให้เป็นสื่อที่สามารถนำไปสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้เป็นพิมพ์เขียวในสมองเด็กต่อไป และการเรียนรู้ เน้นให้เกิดกระบวนการ 3 มิติ คือ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่เป็นนามธรรม รูปธรรม และสัจธรรมได้จาก การเรียนรู้จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.6 โครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีโครงสร้างประกอบกันเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นโครงสร้างที่เป็นหลักสูตรการศึกษา หรือที่เรียกว่า โครงสร้างทาง ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย

- 1) หลักสูตรการศึกษา (Curriculum - Instruction) กล่าวคือ โครงสร้างที่นำ จุดประสงค์การเรียนรู้และความคิดรวบยอดในหลักสูตรมาใช้เป็นหลักใหญ่
- 2) สื่อถ่ายโยงการเรียนรู้ (Media - Transfer of Learning) เป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ กัน
- 3) หนังสือเรียนสนองพฤติกรรมที่คาดหวัง (Terminal Behavior - Text) แบ่งเป็น

(1) ภาษาเป็นรูปแบบวรรณกรรม อาจเป็นคำ ประโยค หรือความเรียง ภาษาเป็นภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เด็กสามารถเข้าใจได้

(2) ความรู้ - เรื่องราว ให้ความรู้เป็นเรื่องราวที่สั้น ๆ เนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่เรียน ง่ายต่อการเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามได้

(3) ความคิดรวบยอดเดี่ยว (Single Concept) เป็นความคิดรวบยอดเดี่ยวไม่ซับซ้อน

ส่วนที่ 2 เป็นโครงสร้างทางวรรณกรรม ประกอบด้วย

1) แก่นพื้นฐานแห่งวรรณกรรม (Literary Genre) มีทั้งหนังสือรูปแบบร้อยแก้ว ร้อยกรอง ขนาดของหนังสือ เนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่เรียน

2) สื่อเสริมแรง (Media - Reinforcement) เป็นภาพการ์ตูนที่มีความรู้สึกรู้สีก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง อธิบายเรื่องได้

3) บันเทิงคดี (Fiction) มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นลีลา ความงดงาม ความไพเราะของถ้อยคำ ให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่านทั้งในด้านความรื่นรมย์ และความสะเทือนอารมณ์

4) สารคดี (Non-Fiction) มุ่งนำเสนอด้านสาระความรู้ ความคิด เหตุการณ์

5) เรื่องสั้น (Short Story) แบ่งได้ดังนี้

(1) นิทาน (Tale)

(2) นิยาย (Story)

(3) วิธีการ (How to)

(4) ข้อเท็จจริง (Factual)

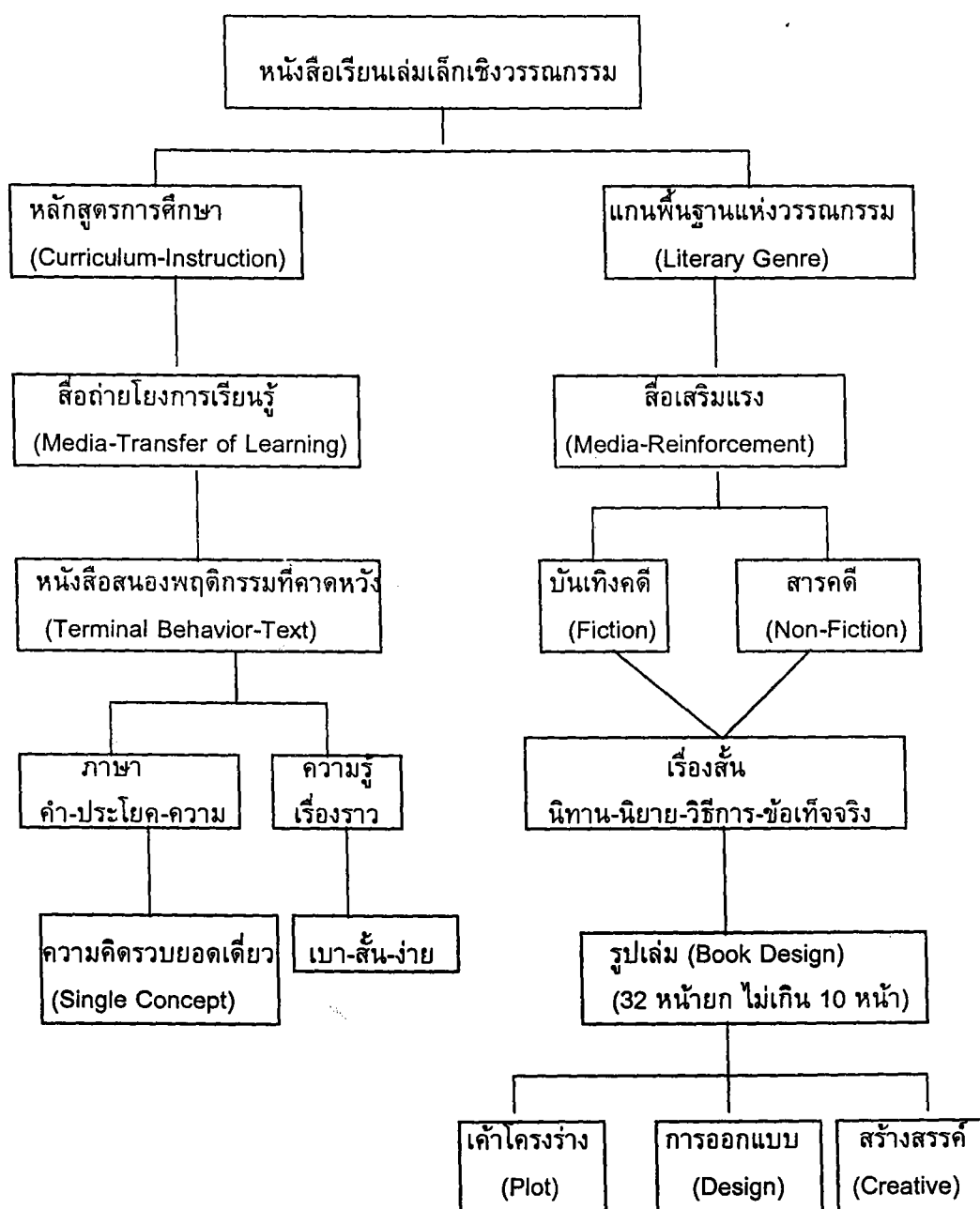
6) รูปเล่ม (Book Design)

(1)เค้าโครง (Plot) ไม่ซับซ้อน มีแนวเรื่องเด่นชัด

(2) การออกแบบ (Design) ขนาดกะทัดรัดเหมาะสำหรับเด็ก

(3) สร้างสรรค์ (Creative) สีสันสดใส

สันทัน มีชันหมาก (2538 : 486) ได้กล่าวถึงโครงสร้างโดยสรุปของหนังสือแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิโครงสร้างของหนังสือแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.7 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หนังสือเชิงวรรณกรรมเล่มเล็ก เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่เด็ก ๆ ชอบอ่าน ดังปรากฏตามประวัติวรรณกรรมชุด Little Pretty Pocket Book ของ จอห์น (John) ซึ่งมีลักษณะเป็นหนังสือเล่มเล็ก (Minibooks)

ทฤษฎีพื้นฐานสำหรับการสร้างหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1) ทฤษฎีที่ 1 ระบบธรรมชาติของการรับรู้แบบสื่อสาร (Language Acquisition - System LAS) ซึ่งมีหลักการเน้นความสำคัญของพิมพ์เขียวการเรียนรู้ของมนุษย์ 3 ชุด

(1) ชุดที่ 1 พิมพ์เขียวในสมอง 2 ซีก เป็นโครงสร้างทางสรีรวิทยา (Blueprint of In - Brian)

(2) ชุดที่ 2 พิมพ์เขียวนอกสมอง (Blueprint of Out - Brian) คือ บริบทแวดล้อมประกอบด้วยรูปธรรม นามธรรม ภาพ สัญลักษณ์ และภาษาแบบเรียนเป็นพิมพ์เขียว สรุปสุดท้ายนอกสมอง เช่น วัสดุการอ่านมีภาพสัญลักษณ์และภาษา

(3) ชุดที่ 3 พิมพ์เขียวการสอน (Blueprint of Teaching) เป็นส่วนเสริมแรงการเรียนรู้ประกอบด้วยครู นักเรียน หลักการและวิธีการสอน สื่อ กิจกรรมที่เป็นระบบคือความคิดรวบยอด/จุดประสงค์การเรียนรู้/เนื้อหาหลักสูตร/กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อ/การประเมินผล

2) ทฤษฎีที่ 2 ทฤษฎีมนุษยศาสตร์เชิงวรรณกรรม (Humanistic Theory of Literary Language Communication) ซึ่งมีมนุษย์สื่อสารด้วยภาษามีผลงานวิจัยดังนี้

การใช้สื่อวรรณกรรมสร้างพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ภาษาสูงกว่าการเรียนรู้ด้วยสื่อปกติ (Phillips. 1986 : 36) จากการทดสอบการเรียนรู้ด้วยเรื่องราวที่แต่งเป็นนิทาน นิยาย เด็กสามารถเข้าใจและวินิจฉัยหาคำตอบได้ง่ายกว่าการทดสอบด้วยวิธีอื่น (Kendell, Mason and Hunter. 1980 : 233-236) นิทาน นิยาย สร้างแรงจูงใจได้สูง (Ringness. 1965: 600-606) โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทที่สร้างขึ้นในลักษณะร่วมสมัย ช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการและธรรมชาติของภาษามากขึ้น เข้าใจการใช้ศัพท์ มีความรวดเร็วในการอ่าน (Wilson and others. 1986 : 32)

3) ทฤษฎีที่ 3 ทฤษฎีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters) ประกอบด้วยแนวทฤษฎีหลัก 3 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีการสอนแบบสื่อสาร (Communication Approach) เน้นสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทางด้านบริบท เนื้อหา จัดให้ผู้เรียนได้แสดงออกเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน

(2) ทฤษฎีการสอนธรรมชาติ (Natural Approach) เน้นกระบวนการ การเรียนรู้ป้อนเข้า (Input) และผลผลิต (Output) ของผู้เรียน การสร้างปัจจัยเข้านี้ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหมายต่อผู้เรียน ตามสภาพชีวิตแวดล้อมและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

(3) ทฤษฎีการสอนอ่านตามหลักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) เน้นกระบวนการอ่านของมนุษย์ การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการทางความคิด (ทหัยตันหยง. 2529 : 3-5)

นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็กจะต้องศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยา เพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ซึ่งกล่าวว่าพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ในช่วงอายุ 7-11 ปี เด็กในวัยนี้สามารถคิดอย่างมีเหตุผลแต่กระบวนการคิดยังต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงเป็นสื่อที่เหมาะสม ส่วนทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กซึ่งกล่าวถึงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังสอดคล้องกับการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่นำมาใช้กับเด็ก โดยนำมาสร้างเป็นบุคลิกตัวละครและคำนึงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมเพื่อสร้างให้เหมาะสมกับวัยเป็นการปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกลงไปโดยที่เด็กไม่รู้ตัวว่าถูกสอน และสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ที่เห็นว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการให้แก่ตนเอง จะมีอยู่ขั้นตอนหนึ่งตามทฤษฎีที่เด็กต้องการที่จะตระหนักในความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ในการใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมก็มีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถของตนเพราะในการเรียนแต่ละบทแต่ละเล่มจะมีแบบฝึกหัดท้ายบทให้เด็กได้ฝึกเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 19-20)

จากทฤษฎีทั้งสามที่กล่าวมานี้ เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะองค์ประกอบอันเป็นลักษณะสำคัญของการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมประการหนึ่งคือ “คุณากร” คือบ่อเกิดแห่งคุณงามความดี โดยสอดแทรกคติธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมลงในเนื้อหาสาระของแบบเรียน ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว แต่จะเห็นแบบอย่างตัวละคร เด็กก็จะได้รูปแบบการกระทำที่ควรจะทำและละเว้นที่จะไม่กระทำตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

พลังแห่งวรรณกรรม (Literary Power)

วรรณกรรมแต่ละเรื่องย่อมมีพลังหรือความเข้มต่างกัน พลังวรรณกรรม หมายถึง ความมีอำนาจของเรื่องวรรณกรรมที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้เกิดจิตพิสัยใหม่ ๆ เกิดจิตสำนึกใหม่ ๆ (Neo-Consciousness) อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนเรา (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 54) วรรณกรรมที่ทรงพลังนั้นมีแหล่งพลังเกิดจากแหล่งต่าง ๆ อย่างน้อย 7 แหล่ง (หทัย ดันหยง. 2534 : 79) คือ

1) แหล่งที่ 1 โปรแกรมป้อนสมอง วรรณกรรมแบบเรียนก็คือ โปรแกรมป้อนเข้าสมอง (Input) เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้และสมองแปลความเกิดเป็นการเรียนรู้ (Output) ถ้าทำอย่างมีระบบที่ดี สมองก็จะรับและเรียนรู้ได้ดี

2) แหล่งที่ 2 ปมวรรณกรรมกระตุ้นจิตสำนึก ปมทำให้ผู้อ่านพยายามติดตามเพื่อวิเคราะห์และคลี่คลายปมนั้น ๆ เป็นพลังทำให้เกิดจิตสำนึกซึ่งพัฒนาจากพื้นฐานของ Id , Ego และ Superego

3) แหล่งที่ 3 มวลธาตุเจ้าอารมณ์ จาก รส อลังการ และคุณากรในวรรณกรรม

4) แหล่งที่ 4 รูปแบบวรรณกรรม การแสดงออก สื่อวรรณกรรมมีรูปแบบหลากหลาย เรื่องที่เรียนรู้ถ้าเลือกรูปแบบได้เหมาะสม เช่น การเรียนรู้เรื่องสัตว์ ถ้าเราทำเป็นสารคดีเด็กไม่สนใจ ถ้าทำเป็นรูปนิทานสัตว์จะเกิดพลังดีกว่า

5) แหล่งที่ 5 ความแปรผันของพฤติกรรมในวรรณกรรมพฤติกรรมที่แสดงออกเปลี่ยนแปลงไปต่าง ๆ จะเข้าอารมณ์ให้ผู้อ่านแสวงหาติดตามความแปรผันดังกล่าว

6) แหล่งที่ 6 มโนทัศน์ เป็นสิ่งแรกที่ตอบสนองอารมณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านได้คิด คิดเป็น และสรุปเป็นหลักการดำเนินชีวิตตน

7) แหล่งที่ 7 ความเข้มของวรรณกรรม ทำให้เกิดการจรรโลงใจ ดึงดูดจิตใจ เป็นการย้ำความคงทนให้ตกค้างอยู่ในจิตสำนึก

ปมวรรณกรรม

การผูกปมวรรณกรรมนับเป็นวรรณศิลป์ขั้นสูง จะต้องปรุงรส (Seasoning) ของเรื่องให้มีปัญหาขบคิด ปมเป็นบ่อเกิดของพลังจิตสำนึก (Conscious Power) ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคน ปมในแง่ของวรรณกรรมก่อให้เกิดพลังเร้าใจ เกิดอารมณ์ร่วม จูงใจให้ผู้อ่านติดตามคลี่คลายของปม ในบทละคร บางทีก็แสดงปมออกมาเป็นมุข (Gag) ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ปลุกจิตสำนึกระหว่างผู้แสดง กับผู้ชมทำให้เกิดมุมมองในแง่ต่าง ๆ (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 49) ปมอาจถูกวางหรือเกิดขึ้นตามเงื่อนไขของเรื่อง คือ จุดใดจุดหนึ่งของฉาก อาจมีปมเล็ก ปมใหญ่ ปมซ้อน ปมเงื่อนไข ทำให้ผู้อ่านต้องจับจ้องค้นหาด้วยความเร้าใจ (หทัย ดันหยง. 2534 : 58)

ปัจจัยสร้างปมวรรณกรรม

การผูกปมที่เป็นส่วนปรุงรสวรรณกรรมเร้าใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่อง อาจจะเป็นปมที่มีลักษณะหลากหลายต่าง ๆ กัน (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 51) คือ

1) ปมรูปลักษณ์ (Figure) สามารถมองเห็นได้ทั่ว ๆ ไป เช่น คบไม้แคบ ๆ กระต่ายวิ่งผ่านไป แต่สุนัขจิ้งจอกตัวใหญ่จะติดไปไม่ได้

2) ปมอรรถสาระ (Descriptive) เป็นสารคดีเรื่องราวเร้าใจ เช่น ไปเที่ยวป่า บรรยายป่าให้น่าเที่ยวตื่นตาตื่นใจ

3) ปมพฤติกรรม (Behavior) เป็นพฤติกรรมที่แปลก ๆ เกิดขึ้นโดยผู้อ่านไม่คาดคิด เช่น พายุฝนมาลึงเอากิ่งไม้ใบไม้มาทำหลังคาถันฝน แต่พอสันตกมันกลับขึ้นไปนั่งบนหลังคา

4) ปมมิติ (Dimension) เป็นการสร้างเรื่องราวให้ลุ่มลึก ซับซ้อน เช่น เด็กชายสองคน คนหนึ่งคุยว่า พ่อเป็นมือปืนยิงปืนได้รวดเร็วไม่มีใครสู้ เด็กอีกคนก็คุยว่า พ่อของเขายิงปืนเร็ว เมาของพ่อในกระจะยังเร็วสู้พ่อเองไม่ได้

5) ปมประมาณหมาย (Approximation) ปมที่สร้างขึ้นในเรื่องเกินความคาดคิดของคน หรือเป็นสิ่งที่เหลือวิสัยที่คนทั่วไปไม่พบเห็น เช่น เด็กไปคนหนึ่งจมลงไปในน้ำ ใคร ๆ ก็คิดว่าตายแล้ว

พ่อแม่คิดไม่ห่วยใยเท่าใดนัก แต่แล้วเด็กไปคนนั้นก็เดินไต่เข้าไปโผล่ที่ชายตลิ่ง แล้วก็เดินขึ้นจากหน้าหน้าตาเฉย

6) ปมพลัง (Power) ปมที่สร้างขึ้นให้ดูเหมือนจะเกิดความรุนแรง หรือ อ่อนระโหยโรยแรงอย่างประหลาด เช่น แม่ทัพเรือฝ่ายคริสเตียนแสดงพลังฟันก้อนหินขาดสองท่อน ตรงกันข้ามแม่ทัพฝ่ายมุสลิมโยนผ้าแพรขึ้นไปในอากาศแล้วเอาคมดาบรับ ผ้าแพรก็ขาดเป็นสองท่อน

7) ปมทิศทาง (Direction) ปมที่สร้างขึ้นให้หลงทางหรือยกย่อน เช่น พ่อเลี้ยงควายถูกสาวกลับมาจากเมืองกรุงบ่นว่าพ่อน่าจะเลี้ยงวัวเพราะขี่ควายเหม็น พ่อว่าไม่ยากเลี้ยงวัว เพราะวัวมันลืมหิน

8) ปมเปรียบเทียบ (Comparison) เป็นปมที่สร้างขึ้นเพื่อชักจูงให้เห็นความแตกต่างของเหตุผล เช่น พ่อค้าทำอาวรุโฆษณาขายหอกกับโล่ อดว่า หอกของเขาพิเศษแทงทะลุทุกอย่างเมื่อคนมาซื้อโล่ พ่อค้าก็ว่าโล่ของเขาพิเศษไม่มีอาวรุใด ๆ แทงทะลุได้ คนซื้อถามว่า แล้วจะให้ซื้ออะไร พ่อค้าว่าควรซื้อทั้งสองอย่าง คนซื้อจึงว่า ไม่ซื้อทั้งสองอย่างเป็นที่ดีที่สุด

ศิลปการปรุงแต่งวรรณกรรม

คุณลักษณะที่สำคัญในการปรุงแต่งวรรณกรรมที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการ คือ (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 101-102)

1) รสของวรรณกรรม เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกออกมาเป็นภาษาวรรณกรรม เป็นเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้เป็นอาหารสมอง มีอยู่ 10 ประการคือ

(1) สิงคารส	เน้นความรักสมัคสมาน
(2) วีรรส	เน้นความกล้าหาญ มานะ บากบั่น
(3) กรุณารส	เน้นความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเกื้อกูล
(4) หัสรส	เน้นความสุข อารมณ์เบิกบาน อารมณ์ขัน
(5) อัปมูตรส	เน้นความแปลก พิศดาร มหัศจรรย์
(6) ภัยานกรส	เน้นความกลัว ยำเกรง
(7) วิกัจฉรส	เน้นความเกลียด อาฆาต มาดร้าย
(8) สันตรส	เน้นความสงบ ราบรื่น
(9) รุทธรส	เน้นความโกรธกริ้ว แค้นใจ
(10) จรียรส	เน้นความรู้สึกนึกคิด มีเหตุผล รู้ดีชั่ว

2) อลังการของวรรณกรรม เป็นความสวยงามอันเกิดจากท่วงทำนองการใช้ภาษาด้วยถ้อยคำสำนวนโวหารที่ไพเราะ มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

- (1) รัตติยาลังการ ความงดงามที่เกิดจาก วจนลักษณ์ รูปแบบ ถ้อยคำ ภาษา ท่วงทำนอง สลิลโวหาร ภาพพจน์
- (2) สภาววุตติยาลังการ ความงดงามที่เกิดจาก จรียลักษณ์ ซาดิกำเนิด คุณลักษณะ กิริยาอาการ กาล เทศะ คติ

(3) วัฏฏะการดีดลาลังการ ความมดงามที่เกิดจาก สุนทรียลักษณะ 2 ลักษณะ คือ

(3.1) ภาวาลังการ ความมดงามที่เกิดจาก รูปลักษณะ สภาพแวดล้อม การตอบสนอง อารมณ์ ความซาบซึ้ง ตรึงใจ จรุงใจ

(3.2) สิลลาลังการ ความมดงามที่เกิดจาก ภาวะสร้างสรรค์ ความเพริศพรั่ง ความบรรเจิดจรัส ความประณีตบรรจง ความมอกเจยและความมอกงาม ความเพิ่มพูนสรรพคุณลักษณะ

3) คุณาการของวรรณกรรม เป็นผลพวงของวรรณกรรมที่เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดี หมายความว่า วรรณกรรมนั้นสามารถสื่อสารความหมายไปสู่จิตใจผู้อ่าน ทำให้เกิดจิตสำนึกเชิงจริยธรรมวรรณกรรมจึงเป็นแหล่งสร้างพลังใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้แก่ผู้อ่านให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะสร้างแต่คุณงามความดี คุณาการมี 10 ประการ คือ

- (1) โอฬารคุณาการ สร้างความมดงามกล่อมเกล่าใจคน
- (2) สมคุณาการ สร้างความเสมอต้นเสมอปลาย สร้างลักษณะนิสัยคน
- (3) กันทิคุณาการ สร้างความร่าเริงใจคน
- (4) อัลดพยัตติคุณาการ สร้างคุณงามความดีให้เกิดขึ้นเป็นลักษณะเฉพาะตัวไม่เสริมแต่ง
- (5) ปสาทคุณาการ สร้างความเข้าใจโดยง่ายมีพลังใจให้ปฏิบัติ
- (6) สมာธิคุณาการ สร้างความตั้งมั่น มุ่งมาดปรารถนาอย่างจริงจังจริงใจนำไปสู่ประโยชน์
- (7) สิลลสาคุณาการ สร้างความต่อเนื่องไม่ขาดสาย สร้างความผูกพันปรองดอง
- (8) โอชคุณาการ สร้างความกลมกล่อม พอเหมาะพอดี สร้างความเชื่อถือศรัทธา
- (9) มธูรคุณาการ สร้างความชื่นอกชื่นใจ เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา
- (10) สุขุมมालคุณาการ สร้างความเจริญใจ สร้างสันติสุขในหมู่มชน

2.8 ขั้นตอนการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีขั้นตอนและยึดหลักการในการผลิตโดยพิจารณาหลักการตามหัวข้อดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 64-72)

1) เป้าหมายการผลิตเน้นเป้าหมายในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา โดยต้องการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอลำสนธิ จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นโดยการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย

2) วิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ และเป้าหมายของหลักสูตร โดยวิเคราะห์ความคิดรวบยอดได้ดังนี้

(1) ความซื่อสัตย์ - การปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสัจจะและความจริงใจ ทำให้เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น นำมาซึ่งความสุขต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

(2) ความเสียสละ - การไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

(3) ความมีระเบียบวินัย - การปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ คำสั่ง กฎ กติกาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในสังคม ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย

(4) ความเมตตากรุณา - การมีความรัก ปรารถนาดี และสงสารอยากช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และมีความสุข ซึ่งแสดงออกได้ทางกาย วาจา และใจ

(5) ความสามัคคี - การปฏิบัติตนโดยแสดงออกถึงการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงานให้สำเร็จมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3) สร้างแผนการสอนโดยวิเคราะห์ภารกิจในการสอน ทั้งแผนการสอนรวม แผนระยะยาว และแผนการสอนรายคาบ

4) นำความคิดรวบยอดจุดประสงค์มากำหนดเป็นแก่นสาระของเรื่องในแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ได้

แก่นสาระที่ 1 ความซื่อสัตย์

แก่นสาระที่ 2 ความเสียสละ

แก่นสาระที่ 3 ความมีระเบียบวินัย

แก่นสาระที่ 4 ความเมตตากรุณา

แก่นสาระที่ 5 ความสามัคคี

5) สร้างโครงร่างต้นเรื่องตามขั้นตอนดังนี้

(1) เเงาเรื่อง (Ideal Title) เป็นการคิดเรื่องในใจโดยมีวิธีการคิดเรื่อง 3 อย่าง

(1.1) วิธีคิดเรื่องเองหรือคิดเรื่องใหม่ (Original Plotting) เป็นวิธีที่ผู้เขียนคิดเรื่องขึ้นเองโดยไม่ซ้ำแบบผู้อื่น

(1.2) วิธีสังเคราะห์เรื่อง (Synthesis Plotting) เป็นการนำเรื่องอื่นมาเป็นแนวทางผสมผสานกัน สังเคราะห์กันเข้าเป็นเรื่องใหม่

(1.3) วิธีใช้หลักการเขียนเรื่อง (Methodized Plotting) ผู้เขียนจับหลักการอะไรก็ได้ที่สอดคล้องกับความคิดรวบยอดและจุดประสงค์ของการสอน อาจเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรืออื่น ๆ แล้วเอาหลักการมาแต่งเป็นเรื่อง

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้การคิดเรื่องทั้ง 3 อย่าง แต่โดยส่วนใหญ่จะใช้การคิดเรื่องตามข้อ (1.1) คือ คิดเรื่องเองหรือเรื่องใหม่

(2) การผูกเรื่องที่คิด (Brief-Plotting) เป็นการนำเรื่องที่คิดมาเริ่มผูกเป็นเรื่องโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังนี้

(2.1) ผูกเรื่องใหม่จากจินตนาการ (Plot Story)

(2.2) ผูกเรื่องจากแก่นสาระ (Theme Story)

(2.3) ผูกเรื่องจากพฤติกรรมการแสดง (Character Story)

(2.4) ผูกเรื่องจากฉาก เหตุการณ์ (Atmosphere Story)

(3) กำหนดแก่นเรื่อง (Theme)

(4) สร้างตัวแสดงพฤติกรรม (Character) ให้เห็นภาพพจน์ของเรื่องราว

(5) สร้างฉาก (Atmosphere) ประกอบหลาย ๆ ฉาก ให้มีสีสัน ให้ความรู้สึกร่วมกัน

หลาย ๆ ฉาก

(6) กำหนดภาพพจน์ (Figure of Speech) ให้มองเห็นสะท้อนในด้านความรู้สึก สอดคล้องคล้อยตาม

6) สร้างโครงร่างต้นฉบับ (Plot II - Manuscript) ตามขั้นตอนดำเนินการดังนี้

(1) ตั้งชื่อเรื่อง (Title) และเรื่องราวที่เขียน

(2) กำหนดอรรถลักษณะ (Genre and Formet) รูปแบบวรรณกรรม มีทั้งร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง ขนาดของหนังสือ เนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่เรียน อรรถลักษณะมีอยู่ 8 กระบวนการ (หทัย ดันหยง. 2534 : 43) ดังนี้

(2.1) กระบวนการสังเกต (Observation) เริ่มจากตั้งปัญหา--> วิเคราะห์เรื่องที่อ่าน--> แจกแจงรายละเอียด--> เล่าเรื่องแล้วรายงานตามลำดับ--> สรุปประเด็น

(2.2) กระบวนการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ (Recount) เริ่มจากนำเข้าเรื่อง --> ลำดับเหตุการณ์--> เล่าเหตุการณ์ต่อเนื่อง--> สรุป--> แสดงความรู้สึก

(2.3) กระบวนการแสดงความคิดเห็น (Exposition) เริ่มจากวิจารณ์เรื่อง--> แสดงเหตุผลในการเขียนเรื่อง--> ชี้ผลดีผลเสีย--> เน้นความสำคัญ--> สรุปเรื่อง

(2.4) กระบวนการบรรยายเชิงจินตนาการ (Narrative) เริ่มจากการเริ่มเรื่อง--> ชี้ปัญหา--> ชี้เหตุที่เกิดปัญหา--> เล่าเหตุการณ์ทั้งกาลเทศะ--> ลงท้ายมีคติสอนใจ

(2.5) กระบวนการอภิปราย (Discussion) เริ่มจากบอกความหมาย--> ชี้แจงความสำคัญ--> ชี้ข้อขัดแย้งและสนับสนุน--> สรุป--> เสนอแนะ

(2.6) กระบวนการรายงาน (Report) เริ่มจากแนะนำชี้แจงประเภท--> แจกแจงรายละเอียด--> แสดงลักษณะต่าง ๆ ของรายละเอียด--> แสดงพฤติกรรมของเรื่อง--> แสดงประโยชน์ที่ได้รับ

(2.7) กระบวนการอธิบายเหตุผล (Explanation) เริ่มจากเสนอหลักการ--> แสดงเหตุผล--> ชี้แจงความต้องการและความจำเป็น--> บอกลักษณะเหตุการณ์--> สรุป

(2.8) กระบวนการแสดงวิธีการ (Procedure) เริ่มจากตั้งเป้าหมาย--> ชี้แจงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์--> วางแผนงาน--> ลำดับวิธีการดำเนินงาน--> แสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกระบวนการอรรถลักษณะแบบ กระบวนการบรรยายเชิงจินตนาการ เนื่องจากเหมาะสมที่จะใช้แต่งเรื่องเกี่ยวกับภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นแนวทางคติสอนใจ

(3) เนื้อหาสาระ (Story Content) เป็นประเภทร้อยแก้ว ร้อยกรอง ความเรียง

(4) มีความคิดรวบยอดเดียว (Single Concept) สำหรับเด็กชั้นป.5-6

(5) ข้อมูลหลักฐาน (Fact) บุคลิกตัวละคร สถานที่ในเรื่องที่เขียน

(6) ถ้อยคำภาษา (Wording) ที่เหมาะสมกับเด็กระดับชั้นที่สอน

7) สร้างโครงร่างลำดับเรื่อง (Plot III-Setting) ตามขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- (1) วิธีเริ่มเรื่อง (Leading Set) _____ ฉากที่ 1 (Set I)
- (2) วิธีดำเนินเรื่อง (Content Approach) _____
- _____ ฉากที่ 2 (Set II)
  - _____ ฉากที่ 3 (Set III)
  - _____ ฉากที่ 4 (Set IV)
  - _____ ฉากที่ 5 (Set V)
  - _____ ฉากที่ 6 (Set VI)
- (3) วิธีจบของเรื่อง (Ending Set) _____ ฉากสุดท้าย (Set VII)

8) สร้างโครงร่างหนังสือ (Plot IV-Book Design) โดยกำหนดเป็นหนังสือขนาด 32 หน้ายก มีส่วนประกอบขึ้นเป็นรูปเล่มดังนี้

- (1) ส่วนปก ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชนิดของแบบเรียน
- (2) คำนำ ประกอบด้วย การเขียนบทแนวความคิด หลักการ ความเป็นมา จุดประสงค์ เป้าหมาย และการประกาศคุณภาพการ
- (3) เนื้อหา ประกอบด้วย พุทธธรรมที่แสดงออกมาจากตัวละครภายในเรื่องที่มีความคิดรวบยอดเดียวในเนื้อหา
- (4) ส่วนเสริม ประกอบด้วย วิธีใช้ ข้อแนะนำ ข้อเสนอแนะ กิจกรรม และ ประวัติผู้แต่ง

9) บรรณาธิการกิจ (Editing) ตามลำดับขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- (1) ตรวจสอบทางโครงสร้าง
- (2) ตรวจสอบการใช้ภาษา
- (3) ตรวจสอบ ประเมินจุดประสงค์
- (4) ปรับปรุงครั้งที่ 1
- (5) ทดสอบหาประสิทธิภาพ
- (6) ปรับปรุงครั้งที่ 2
- (7) นำไปใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ
- (8) นำไปใช้เพื่อเป็นแบบเรียน

2.9 การทดสอบประสิทธิภาพสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การทดสอบประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพราะนอกจากจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนการผลิตข้างต้นแล้ว ก็จะต้องมีการทดสอบหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้จริง โดยอาศัยข้อมูลจากการนำสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาว่าสื่อแบบเรียนเล่มเล็กที่ผลิตขึ้นนั้นมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ในการทดสอบ

หาประสิทธิภาพนี้ ได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนของ อรพรรณ พรสีมา (2530 : 115-121) โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การทดสอบแบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กฉบับร่างกับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากสื่อแบบเรียนเล่มเล็ก 1:1 หมายความว่า ในการทดลองแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบหนึ่งคนและนักเรียนหนึ่งคน

2) การทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (1:10) เป็นการทดลองใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 กับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียน จากสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม 1:10 หมายความว่า ในการทดลองสอนแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบหนึ่งคนและ นักเรียนประมาณสิบคน

3) การทดสอบภาคสนาม เป็นการทดสอบภาคสุดท้ายของกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การทดสอบในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างมั่นใจได้ว่าสื่อแบบเรียนเล่มเล็กที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การทดสอบประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมใช้แนวคิดเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มกับคะแนนทดสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มในแต่ละจุดมุ่งหมาย (อรพรรณ พรสีมา, 2530 : 129-131)

เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมาย เป็นการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายโดยพิจารณาจากคะแนนสอบหลังเรียน เกณฑ์ที่กำหนดไว้ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย หรือ E_1 / E_2 กำหนดไว้ที่ 80/80 เพราะเป็นเกณฑ์ที่ไม่ต่ำหรือสูงจนเกินไปและเป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน การหาค่า E_1 และ E_2 ทำได้โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ

ประโยชน์ของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หทัย ดันหยง (2532 : 72) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านจุดประสงค์ได้แน่นอนยิ่งขึ้น
- 2) ชี้จุดสำคัญการเรียนรู้โดยตรงในแต่ละความคิดรวบยอด
- 3) เป็นสื่อเชิงวิเคราะห์การเรียนรู้ความคิดรวบยอด
- 4) ช่วยเสริมนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) เป็นสื่อสนองการเรียนรู้ของปวงชนครอบคลุมการใช้ประโยชน์ได้ทุกห้องเรียน

- 6) ช่วยควบคุม เชื่อมโยงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล
- 7) เชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เป็นเอกภาพ
- 8) เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างบุคคล
- 9) เกิดศูนย์รวมความสนใจในการเรียนรู้
- 10) เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจากสื่อเชิงวรรณกรรม

การใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ใช้ได้ 2 ลักษณะด้วยกันดังนี้ (หทัย ดันหยง, 2532 : 73)

1. สื่อหลัก เป็นแกนของวิธีสอน ได้แก่
  - 1.1 เราใจเข้าสู่บรรยากาศการเรียนรู้
  - 1.2 นำเข้าสู่บทเรียนปกติ หรือซ่อมเสริม
  - 1.3 นำเข้าสู่กิจกรรม
  - 1.4 เนื้อหาของการประเมินผลการเรียน
2. สื่อเสริม ได้แก่
  - 2.1 เราใจเข้าสู่บทเรียน
  - 2.2 เสริมพัฒนาการเรียนรู้
  - 2.3 เสริมพัฒนาการทางการอ่าน
  - 2.4 นำไปสู่กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

งานวิจัยในประเทศ

หทัย ดันหยง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษาโดยใช้การสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรม ซึ่งผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนระหว่างการสอนด้วยวิธีแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ปริยาลักษณ์ พิลากุล (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อการสอนตามคู่มือครู ซึ่งผลวิจัยพบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยสื่อการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาติ จันทรแพง (2536) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลหลังการทดลองสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลก่อนการสอนซ่อมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราณี มอธรรม (2538) ได้ศึกษาการสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยทดลองหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียน โรงเรียนวัดพรหมสาคร จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) กล่าวคือ มีประสิทธิภาพ 87.62/85.10

อ้อยแดง หอมสุวรรณ (2538) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน โรงเรียนวัดทองครักษ์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ทัศนคติต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีรัตน์ ดอกสี (2541) ได้ศึกษาการสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมการเขียนบทร้อยกรองกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเล็กโกเมศอนุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน ผลการศึกษา พบว่าแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมการเขียนบทร้อยกรองเรื่อง กาพย์ยานี 11 ที่สร้างขึ้นทั้ง 5 เล่ม มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ (80/80) สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยเรื่องกาพย์ยานี 11 ได้

จิรา มาลัยธรรม (2541) ได้พัฒนาการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม โดยประยุกต์ใช้เป็นสื่อแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้า โดยได้ศึกษาการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้าเรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและศึกษาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้าโดยดำเนินการสร้างตามหลักการและขั้นตอนการสร้างของ หทัย ดันหยง และทำการศึกษาประสิทธิภาพโดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ผลพบว่า แบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้าที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) มีผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรัณ เจยสวัสดิ์ (2543) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง งานประดิษฐ์ของชำร่วยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อ

ใบงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลวัดสระแก้ว จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่อง งานประดิษฐ์ของชำร่วย สูงกว่านักเรียนที่สอนโดยใช้สื่อใบงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟิลลิปส์ (Phillips. 1986) ได้ทดลองวิจัยในรัฐนิวฟาวด์แลนด์โดยใช้กลุ่มประชากรเป็นนักเรียน 6 ชั้นเรียน ปรากฏว่ากลุ่มทดลองซึ่งใช้สื่อวรรณกรรมมีพัฒนาการทางภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้ใช้สื่อวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญ

วิลสัน และคนอื่น ๆ (Wilson and others. 1986) ได้ศึกษานิสัยการอ่านของเด็กไทย โดยใช้สื่อวรรณกรรมร่วมสมัย ผลปรากฏว่า วรรณกรรมร่วมสมัยช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการและธรรมชาติของภาษามากขึ้น เข้าใจในการใช้คำศัพท์ มีความรวดเร็วในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและมีแรงจูงใจในการอ่าน สามารถที่จะอ่านหนังสือได้เป็นกิจนิสัย

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดที่ได้ศึกษาค้นคว้ามานั้น พบว่า พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาด้วยสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย และการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในงานวิจัยด้านต่าง ๆ นั้นมีประสิทธิภาพและสามารถสนองตอบต่อกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อการสอนที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาผลของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าชั้นที่ 1 และ 2 ลงมา จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าชั้นที่ 1 และ 2 ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)จากประชากรโดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 104 คน ตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 2) นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดไว้เรียงลำดับคะแนนจากสูงสูดมาหาต่ำสุด แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าชั้นที่ 1 และ 2 ได้จำนวน 44 คน
- 3) สุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนในข้อ 2 แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 22 คน

2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ผู้วิจัยสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจำนวน 15 เล่ม มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
- 2) ศึกษาเนื้อหา จุดประสงค์ และความคิดรวบยอดของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกิจกรรมจริยศึกษาจากหนังสือหลักสูตรการประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

และแผนการสอนกิจกรรมจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3) สร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมโดยใช้หลักเกณฑ์การผลิตของหทัย ดันหยง

(2532 : 64-72) ตามขั้นตอนดังนี้

(1) วิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ และเนื้อหาแนวการสอนกลุ่มสร้างเสริม

ลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กิจกรรมจริยศึกษาด้านคุณธรรมหลัก 5 ด้าน คือด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความสามัคคี

(2) นำเนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์มาสร้างเป็นแก่นสาระของเนื้อหาแบบ

เรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เนื้อหาละ 3 เล่ม รวม 15 เล่ม ตามขั้นตอนการผลิตแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

4) นำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ ดร. บรรเจอดพร รัตนพันธุ์ นักวิชาการศึกษาสังกัดกองนโยบายและ แผน กระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ ศึกษานิเทศก์และหัวหน้ากลุ่มงาน สร้างเสริมลักษณะนิสัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์เกษมณีดี ทองสัมฤทธิ์ ศึกษานิเทศก์ กลุ่มงานสร้างเสริมลักษณะนิสัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ตรวจพิจารณาโครงสร้างภาษา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์

5) นำแบบเรียนจากการตรวจมาปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วให้คณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับภาษาความถูกต้องตามหลักจิตวิทยา สังคมศาสตร์ ว่าเหมาะสมกับ ระดับอายุ พัฒนาการ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนหรือไม่

6) นำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไปทดลองหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้น

7) นำผลการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมาวิเคราะห์หา ประสิทธิภาพ และปรับปรุง

8) จัดทำรูปเล่มให้สมบูรณ์ ได้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จำนวน 15 เล่ม ดังนี้

- (1) อารี
- (2) ดวงใจ
- (3) พยาน
- (4) เพื่อน
- (5) ก่ายเตี้ยเร็ว
- (6) ทำบุญ
- (7) เข้าใจผิด
- (8) น้ำใจ
- (9) บทเรียนของป๋อง

- (10) รีมถนน
- (11) ดันกลับใจ
- (12) สายเป็นเหตุ
- (13) บ้านจักรยาน
- (14) พลังใจ
- (15) หลงทาง

การหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมดำเนินการตามกระบวนการหาประสิทธิภาพสื่อของ อรรถพร พรสีมา (2530 : 115-121) ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพรายบุคคล โดยนำสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทั้ง 15 เล่ม ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสวี่ จังหวัดชุมพร จำนวน 1 คน เพื่อรวบรวมปัญหาข้อบกพร่องในเรื่อง การใช้ภาษา เนื้อเรื่อง ความชัดเจนของภาพ ความสอดคล้องของภาพและเนื้อหา แบบทดสอบท้ายเล่ม ให้นักเรียนศึกษาแต่ละเล่ม โดยครูให้คำแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอ่านให้นักเรียนทราบ จากนั้นสังเกตพฤติกรรมขณะอ่าน สนทนาซักถามข้อบกพร่องแล้วจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายเล่ม และแบบทดสอบรวมหลังเรียน

จากผลการทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู จำนวน 1 คน พบข้อบกพร่อง และข้อคิดเห็นจากการสังเกต และสัมภาษณ์นักเรียนดังนี้

1) จากการสังเกตนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความสนใจ และกระตือรือร้นในการอ่านและในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดีมาก และรู้สึกชื่นชมในผลงานที่ตนได้ทำ เช่น การระบายสี การทำแบบทดสอบ ท้ายเล่มแบบเรียน ทั้งนี้คงเป็นเพราะ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อที่แปลกใหม่ในเรื่องของ รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนแบบเดิม

2) จากการสัมภาษณ์นักเรียน ด้านเนื้อหา และภาพประกอบของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนักเรียนให้ความคิดเห็นว่า ภาพและเรื่องโดยรวมสอดคล้องกันดีนักเรียนอ่านแล้วเข้าใจ แต่มีบางส่วน นักเรียนเสนอให้แก้ไขดังนี้

(1) เล่มที่ 2 หน้า 9 สมทรงภรรยาของวิชัยใส่เครื่องประดับที่ดูหรูหราเกินฐานะตามเนื้อเรื่อง จึงแก้ไขให้มีเครื่องประดับน้อยลง

(2) เล่มที่ 9 หน้า 4 จากภาพครุฑที่ดูเหมือนยืนอยู่ แก้ไขให้ดูเป็นการเดินมากขึ้น

(3) เล่มที่ 10 หน้าปก ในภาพมีขยะมากเกินไปจนความจริง จึงแก้ไขให้มีขยะน้อยลง

(4) เล่มที่ 15 หน้า 8 คว้นไฟดูคล้ายก้อนเมฆมากเกินไป จึงแก้ไขให้ดูคล้ายคว้นไฟมากขึ้น

สำหรับเวลาที่นักเรียนใช้ในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเหมาะสมสอดคล้องกับเวลาที่กำหนดไว้ ส่วนภาษาที่ใช้ นักเรียนอ่านได้ง่ายและเข้าใจดี

หลังจากการทดลองหาคุณภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมครั้งที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบเรียนเล่มเล็กตามข้อบกพร่องที่พบในแต่ละเล่มแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปฏิญาณิพนธ์และนำไปปรับปรุงแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพกลุ่มเล็ก โดยนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 10 คน โดยแยกระดับความสามารถเป็น เก่ง ปานกลาง อ่อน ในอัตราส่วน 3 : 4 : 3 ทำการทดลองพร้อมกันทั้งกลุ่มโดยวิธีการเดียวกับครั้งที่ 1 เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อบกพร่องเกี่ยวกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ในเรื่องความเหมาะสมของภาษา เนื้อเรื่อง ความชัดเจนของภาพ สอดคล้องของภาพและเนื้อหาแบบทดสอบท้ายเล่ม และเวลาที่ใช้

จากผลการทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู จำนวน 10 คน พบข้อบกพร่องและข้อคิดเห็นจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนดังนี้

1) จากการสังเกตนักเรียนพบว่า นักเรียนให้ความสนใจในการอ่านเรื่องจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะแบบเรียนเล่มเล็กเป็นสื่อที่มีรูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่ไปจากเดิม

2) จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า หลังจากอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม นักเรียนเห็นว่าเรื่องน่าสนใจ มีคติสอนใจ รูปภาพสวยงามชัดเจน สอดคล้องกับเรื่อง ภาษาอ่านแล้วเข้าใจง่าย สั้นกะทัดรัด ไม่น่าเบื่อ ไม่ยาวเกินไป มีรูปภาพให้ระบายสี และสามารถประเมินความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้โดยการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียน แต่ยังมีข้อบกพร่องในบางเล่มดังนี้

(1) เล่มที่ 1 หน้า 6 – 7 ภาพไม่คมชัด จึงแก้ไขลงเส้นให้ชัดเจนกว่าเดิม

(2) เล่มที่ 2 หน้า 10 ตัวละครชื่อนุญมีใส่รองเท้าหุ้มส้นดูไม่เหมาะสมตามฐานะจึงแก้ไขให้เป็นรองเท้าสุภาพธรรมดา

(3) เล่มที่ 11 หน้า 6 แก้ไขคำพูดเจ้าของร้าน จาก " เด็กอะไรไร้เป็นขโมย " เป็น "เด็กอะไรไร้อ่านเป็นขโมย "

(4) เล่มที่ 14 หน้า 5 ภาพสนามฟุตบอลไม่ชัดเจนจึงแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดให้ชัดเจน

หลังจากการทดลองครั้งที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แล้วเสนอต่อประธาน และคณะกรรมการควบคุมปฏิญาณิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปทดลองภาคสนาม

ครั้งที่ 3 การทดลองภาคสนาม โดยนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้ว จาก ขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ 80/80 ได้ค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 15 เล่มดังต่อไปนี้

เล่มที่ 1	เรื่อง ดวงใจ	=	82.55 / 80.00
เล่มที่ 2	เรื่อง พยาน	=	82.55 / 80.33
เล่มที่ 3	เรื่อง อารี	=	82.55 / 82.00
เล่มที่ 4	เรื่อง เพื่อน	=	82.55 / 85.00
เล่มที่ 5	เรื่อง กว๋ยเตี่ยวเรือ	=	82.55 / 83.00
เล่มที่ 6	เรื่อง ทำบุญ	=	82.55 / 82.66
เล่มที่ 7	เรื่อง เข้าใจผิด	=	82.55 / 84.33
เล่มที่ 8	เรื่อง น้ำใจ	=	82.55 / 82.66
เล่มที่ 9	เรื่อง บทเรียนของป๋อง	=	82.55 / 83.66
เล่มที่ 10	เรื่อง ริมถนน	=	82.55 / 82.33
เล่มที่ 11	เรื่อง ดันกลับใจ	=	82.55 / 85.66
เล่มที่ 12	เรื่อง สายเป็นเหตุ	=	82.55 / 83.33
เล่มที่ 13	เรื่อง บ้านจักรยาน	=	82.55 / 82.33
เล่มที่ 14	เรื่อง พลังใจ	=	82.55 / 86.00
เล่มที่ 15	เรื่อง หลงทาง	=	82.55 / 82.00

การสร้างแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบของชาว แพร์ตกุล (2520 : 1 – 403) เทคนิคการเขียนคำถามเลือกตอบของ ชาว แพร์ตกุล (2520 : 1 – 385)
- 2) ศึกษาจุดประสงค์ ความคิดรวบยอดของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม
- 3) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แต่ละ เล่ม จำนวน 15 ข้อ เป็นปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก
- 4) นำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กแต่ละฉบับที่สร้างขึ้นเสนอประธานควบคุม ปรินญาณิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล คือ ดร. ขวลิต โพธิ์นคร นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย คือ อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และ อาจารย์เกษมณีดี ทองสัมฤทธิ์ พิจารณาตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าแบบทดสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับ

เนื้อหาว่าแบบทดสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนำแบบทดสอบแต่ละข้อ นั้นมาหาค่า IC (ดัชนีความสอดคล้อง) เลือกเอาข้อสอบที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ระดับ .05 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2531 : 122-125) ได้ข้อสอบจำนวน 200 ข้อ

5) นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

6) นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อโดยใช้สูตรคำนวณอย่างง่ายตามหลักเทคนิค 27 % ของ จุง เดร์ ฟาน แบ่งเป็นกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .22 – .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบ ที่มีคุณภาพไว้แต่ละเล่ม เล่มละ 10 ข้อ

7) นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR 20 (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ . 2538 : 197-198) ได้ค่าความเชื่อมั่นแต่ละเล่มดังนี้ 0.77 , 0.37 , 0.85 , 0.73 , 0.59 , 0.57 , 0.37 , 0.81 , 0.58 , 0.63 , 0.73 , 0.56 , 0.67 , 0.53 , 0.62

8) นำแบบทดสอบที่ได้รับการทดลองและปรับปรุงแล้วไปใช้ในการทดลองต่อไป

แผนการสอน

แผนการสอนที่สอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์จากแบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรมที่ได้จัดสร้างขึ้น จำนวน 15 เล่ม ตามเนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ ของ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย กิจกรรมจริยศึกษา ด้านคุณธรรมหลัก 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความสามัคคี

2) วิเคราะห์เนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์จากแบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม จำนวน 15 เล่ม

3) สร้างแผนการสอนให้มีความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรม และการวัด การประเมินผลให้สอดคล้องกับข้อ 2 ตามที่วิเคราะห์ไว้ โดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อ ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดขึ้น

4) นำแผนการสอนเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 3 ท่าน คือ ดร. บรรเจอดพร รัตนพันธุ์ อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และอาจารย์เกษมณีดี ทองสัมฤทธิ์ ตรวจสอบถูกต้อง ทั้งความคิด รวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5) นำแผนการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคูอำเภอสวี จังหวัดชุมพร จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้ บันทึกข้อบกพร่องเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

6) นำแผนการสอนมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เมื่อเห็นว่าเหมาะสมถูกต้องสามารถนำไปทดลองได้ จึงนำไปใช้ทดลอง

แผนการสอนโดยใช้สื่อตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

1) ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กิจกรรมจริยศึกษา ของกรมวิชาการ ด้านคุณธรรมหลัก 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความสามัคคี

2) วิเคราะห์เนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอนจากข้อ 1 ให้สัมพันธ์กัน

3) สร้างแผนการสอนให้มีความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการสอนจริยศึกษาตามแนวการสอนของกรมวิชาการตามที่วิเคราะห์ไว้โดยใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

4) แผนการสอนเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจำนวน 3 คน คือ ดร.บรรเจอดพร รัตนพันธุ์ อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และอาจารย์เกษมณีดี ทองสัมฤทธิ์ ตรวจสอบถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5) นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบ เมื่อถูกต้องเหมาะสมจึงนำไปใช้ทดลอง

แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จริยธรรมที่นำมาสร้างแบบสอบถามครั้งนี้มี 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความสามัคคี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง เป็นแบบวัดแบบปลายเปิด ประกอบด้วยสถานการณ์สมมติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จำนวน 15 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อผู้วิจัยจะถามว่า ถ้าเป็นนักเรียนจะกระทำ หรือไม่กระทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด การสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนดำเนินการ

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และรวบรวมสถานการณ์สมมติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

(2) สร้างแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบปลายเปิด

(3) ศึกษาเทคนิคการสัมภาษณ์และการซักถามเพื่อนำไปใช้ในการทดลองเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นใด

(4) นำแบบสอบถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง

2) ตัวอย่างแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สมศิริเป็นนักเรียนที่เรียนดีและยังชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูง เธอมักสอบได้คะแนนสูงอยู่เสมอ เมื่อวานแม่ของเธอได้รับอุบัติเหตุ เธอต้องดูแลแม่จึงไม่มีเวลาอ่านหนังสือสอบ เพื่อนๆส่งสารเธอมากจึงพยายามยื้นกระดาคำตอบให้เธอลอก ถ้านักเรียนเป็นสมศิริ นักเรียนจะทำอย่างไร

( ) ลอกข้อสอบ

( ) ไม่ลอกข้อสอบ

เพราะ.....
.....

3) เกณฑ์การให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนทำโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ รศ.ดร. ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์ ดร.ชวลิต โพธิ์นคร และดร. สุพจน์ พันธนิยะ กำหนดให้คำตอบที่ตรงกับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 มีคะแนนให้เป็น 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับจากนั้นนำคะแนนของทั้ง 15 ข้อ มารวมกัน ซึ่งจะเป็นคะแนนของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนแต่ละคนที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ และในกรณีที่พบว่าคำตอบของนักเรียนคนใดมีคะแนนในแต่ละข้อของแบบสอบถามแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์และซักถามอีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใด

4) การหาคุณภาพของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

(1) นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ได้แก่ ดร. ชวลิต โพธิ์นคร และ ดร. สุพจน์ พันธนิยะ พิจารณาตรวจสอบว่าสถานการณ์สมมติที่ใช้ใน แบบสอบถามเป็นสถานการณ์ ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือไม่

(2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคู อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(3) หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งหมด (Item – Test Correlation) โดยใช้สูตรหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ซึ่งเป็นการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อไปในคราวเดียวกัน มีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.68

(4) หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:250) มีลักษณะการทดลองดังนี้

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

X แทน การจัดกระทำในกลุ่มทดลอง

T₁ แทน การสอบก่อนที่จะจัดกระทำการทดลอง

T₂ แทน การสอบหลังจากจัดกระทำการทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

E แทน กลุ่มทดลอง

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

วิธีดำเนินการทดลอง

1) ก่อนการทดลองให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนน Pretest

2) ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามโปรแกรมการสอนตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 7 มีนาคม 2543 รวม 5 สัปดาห์

- 3) ชั้นหลังการทดลอง ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนเป็นคะแนน Posttest
- 4) นำคะแนนที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 มาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐาน

- (1) หาค่าเฉลี่ย(Mean) ของคะแนน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนข้อมูล

- (2) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:79)

$$S.D = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	X	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2) สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

- (1) หาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมโดยใช้สูตร (อรพรรณ พรสีมา. 2530 : 130-131))

$$E_1 = \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\bar{F}}{P} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์รวมโดยคิดเป็นร้อยละ

- E_2 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมาย
 $\bar{X}$ แทน คะแนนสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด
 $\bar{F}$ แทน คะแนนสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมดในแต่ละจุดมุ่งหมาย
A แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
P แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนในแต่ละจุดมุ่งหมาย

(2) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2331:122-123)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

- เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรม
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

(3) หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ข้อทดสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้การจัดกลุ่ม 27 % แล้วเปิดตารางสำเร็จรูปของ จุง เดห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 333-360)

(4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากสูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR -20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538 : 197-198)

$$r_{ii} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_i^2} \right]$$

- เมื่อ r_{ii} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
n แทน จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ
p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
= $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
 s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับนั้น

(5) หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2531 : 216)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	X	แทน	คะแนนเป็นรายข้อของแต่ละคน
	Y	แทน	คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

(6)หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้ (ล้วน สายยศและ อังคนาสายยศ. 2531: 170-172)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบวัดทั้งฉบับ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบวัดทั้งฉบับ

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

(1) เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม โดยใช้ t-test for dependent sample (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535: 176)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

(df =n-1)

เมื่อ	t	แทน	ความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่าง
	n	แทน	จำนวนคู่

(2) เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test for independent sample (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:101)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

เมื่อ	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อสอบ
C	แทน	คะแนนเกณฑ์
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
t	แทน	ค่าวิกฤติที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที
p	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. การตรวจสอบขั้นพื้นฐาน

เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.2 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 3 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D	t
กลุ่มทดลอง	22	30.18	8.90	0.58
กลุ่มควบคุม	22	31.68	8.12	

จากตาราง 3 แสดงว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 4 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กลุ่มทดลอง	N	X	$\bar{D}$	S.D	t	p
ก่อนทดลอง	22	30.18	9.36	2.4210	18.14	<.01
หลังทดลอง	22	39.54				

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแสดงว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 5 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t	p
กลุ่มทดลอง	22	39.54	17.59	2.704	.01
กลุ่มควบคุม	22	35.77	25.23		

จากตาราง 5 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

- 1) เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

สมมติฐานในการวิจัย

- 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและได้รับการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 จำนวน 44 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างมนัส อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่ผ่านขั้นตอนการทดสอบโดยการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 22 คน โดยกลุ่มทดลองดำเนินการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการสอนโดยใช้สื่อตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 1) แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
- 2) แผนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
- 3) แผนการสอนโดยใช้แนวการสอนของกรมวิชาการ
- 4) แบบสอบถามวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

วิธีดำเนินการทดลอง

1) ก่อนการทดลองให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนน Pretest

2) ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มทดลอง สอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม สอนวันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เวลา 8.30 น. – 9.30 น. ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2543 ถึง 7 มีนาคม 2543

(2) กลุ่มควบคุม สอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ สอนวันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เวลา 12.30 น. – 13.30 น. ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2543 ถึง 7 มีนาคม 2543

3) ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นแบบสอบถามชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองอีกครั้งแล้วเก็บไว้เป็นคะแนน Posttest

4) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (Pretest) และคะแนนการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ของทั้งสองกลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การตรวจสอบขั้นพื้นฐาน

เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ โดยใช้ t – test แบบ Independent

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

(1) เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการสอน โดยใช้ t – test แบบ Dependent

(2) เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ โดยใช้ t – test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายได้ดังนี้

1) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมาใช้ในการสอนจริยศึกษาส่งผลให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้ โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อที่แปลกใหม่ ขนาดเล็กกะทัดรัดพอเหมาะกับมือเด็ก (32 หน้ายก) มีเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวที่อ่านจบภายในเล่ม มีตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่องราวความรู้ มีภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูน (หทัย ดันหยง . 2532 : 66-68) มีตัวละครแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มีมปปัญหาให้ขบคิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีถ้อยคำภาษาที่เป็นบทบรรยาย และบทสนทนาตามหลักจิตวิทยาการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก การใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมาใช้ในการวิจัยสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนนั้นมีหลายวิธีที่สามารถนำมาดัดแปลงใช้ในการสอนจริยธรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน หรือการอ่านเรื่องจากหนังสือภาพ สำหรับการอ่านเรื่องจากหนังสือภาพ ซึ่งเป็นหนังสือเด็กประเภทหนึ่งที่เด็กให้ความสนใจมาก เพราะผู้จัดทำได้คำนึงถึงความสนใจ และความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ และมีจุดประสงค์ที่จะสอดแทรกจริยธรรมไว้ในหนังสือโดยไม่ให้รู้ว่าเป็นการจงใจสอน อีกทั้งภาพประกอบก็ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการ และสามารถแทรกจริยธรรมให้เป็นแนวความคิดแก่เด็กได้ การใช้หนังสือภาพ (Picture Book) เป็นการใช้ภาษารวมกับภาพ สามารถทำให้ผู้อ่าน ผู้เรียน เรียนรู้โดยการสังเกตและประสบผลสำเร็จได้มาก เพราะภาษาและภาพสามารถให้ข้อมูลได้มากและง่ายต่อการสะสมความรู้ไว้ด้วย (Bandura and Walter . 1963 : 42) นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ สมัคร ผลจำรูญ (2522 : 76-80) ยังพบว่า ภาพการ์ตูนจะส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน และแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมยังมีกิจกรรมที่ฝึกทักษะท้ายบทเรียน การวาดภาพระบายสี การเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งเป็นการย้าให้นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้ นั่นคือมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ แม็คคลอสกีที่ได้ทดลองใช้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ไปใช้กับนักเรียนจำนวน 73 คน ผลปรากฏว่า สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมด้านจริยธรรม และเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ (McClosky . 1981 : 5202 A)

จากการที่นักเรียนได้อ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีการนำเสนอให้ตัวละครได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ จะทำให้นักเรียนสามารถเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิกขุญญ์ เจนเจริญวงศ์ (2530 : 38) ที่ได้ทดลองให้นักเรียนได้รับการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกไปในทางบวก พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น เพราะนักเรียนสามารถเลียนแบบ หรือเกิดพฤติกรรมคล้ายตามตัวละครซึ่งเปรียบเหมือนตัวแบบ และยอมรับว่าการกระทำของตัวละครที่มีพฤติกรรมในทางบวกนั้นเป็นสิ่งที่น่ายินดีและควรกระทำตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม . 2520 : 8) ดังนั้นการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ช่วยให้นักเรียนสนุกสนานในการเรียน ได้รับสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม ได้รับประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้แสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งยังมีการอภิปรายร่วมกันในการสอน แต่ละครั้ง ทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เป็นปมปัญหาทางจริยธรรมจาก เนื้อเรื่องได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรม ทำให้หลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างเชื่อมั่นได้

2) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกับการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ แกรมส์ คาร์ และฟิทซ์ (Grambs Carr and Fitch. 1980 : 45, 145) ที่กล่าวว่า คนจะเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ให้ความสุขมากกว่าประสบการณ์ที่ไม่ให้ความสุข การสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นสื่อเสริมแรงที่ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวสนใจในบทเรียน และอ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลิน มีการสอนอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน มุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการของ Jean Piaget ได้กล่าวว่า เด็กอายุระหว่าง 7 – 12 ขวบ เป็นวัยปฏิบัติความคิดเชิงรูปธรรม รับรู้ เรียนรู้ทางรูปธรรม รู้จักคิดหาเหตุผลจากรูปธรรม (หทัย ดันหยง . 2529 : 47) เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีภาพประกอบที่เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความคิดรวบยอดจากเรื่อง และเมื่อนักเรียนได้ระบายสีจากภาพทำให้นักเรียนได้สร้างจินตนาการจากภาพ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงความคิดสร้างสรรค์โดยการระบายสีภาพ และเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยังมีการฝึกทักษะท้ายบทเรียนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จิตรศุภกุล (2522 : 170) ที่เชื่อว่าการสอนโดยให้ประสบการณ์ตรง จะทำให้เกิดความประทับใจมากกว่าการสอนโดยมุ่งพัฒนาความรู้เพียงอย่างเดียว และการอบรมสั่งสอนจริยธรรมโดยใช้การเน้นให้เด็กจำเนื้อหาเป็นสำคัญ ไม่ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน จะต้องให้

เด็กสามารถนำความรู้ความเข้าใจมาเปลี่ยนแปลงปรับปรุงนิสัยใจคอและความประพฤติให้ดีขึ้นและมีจริยธรรมสูงขึ้นตามบทเรียนและชั้นเรียนด้วย (Durkhiem . 1979 : 99-105)

นักการศึกษาได้ค้นพบว่าประสิทธิภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง ที่สำคัญยิ่งคือการใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ เพราะวรรณกรรมเป็นวัสดุการอ่านที่เสริมสร้างความรู้ให้ผู้เรียน เป็นพิมพ์เขียวนอกสมองที่เสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเมื่อผู้เรียนรับรู้(อ่าน)เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม สมองจะรับข้อมูลเข้าไปสร้างพิมพ์เขียวในสมองตามสภาพปฏิกิริยารับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ป้อนลงไปนั้น เป็นวรรณกรรมที่มีโครงสร้างดี มีรสอลังการ และคุณภาพที่ดี ก็จะทำให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกการเรียนรู้ที่ดี สามารถสร้างพลังของจิตสำนึก (Conscious) ต่อการเรียนรู้นั้น โดยเฉพาะจิตสำนึกเชิงจริยธรรม (Ethical Consciousness) ซึ่งเป็นความสามารถทางความคิดในการตรวจสอบ และควบคุมพฤติกรรมของตน ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นแนวทางการแสดงออกของพฤติกรรมภายใต้จิตสำนึก และการกระทำที่ตรงตาม สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น (สนั่น มีชั้นหมาก . 2537 : 13-18) ซึ่งสอดคล้องตามความคิดเห็นของ โคลเบอร์ก (Kohlberg . 1969 : 395-398) ที่ว่า จริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลของการไตร่ตรอง ในการคิดไตร่ตรองจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ข้อมูลที่นำมาพิจารณาส่วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับมานั้นอยู่สูงกว่าระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของตนจะเกิดการจัดระเบียบความคิดความเข้าใจของตนใหม่ มีการจำแนกประเด็นปัญหาต่างๆ และบูรณะประเด็นต่างๆ เป็นความเข้าใจใหม่ ซึ่งความเข้าใจใหม่นี้เป็นโครงสร้างทางความคิดที่แตกต่างจากเดิม ทำให้เกิดจริยธรรมใหม่ขึ้นมาแทนที่จริยธรรมเก่าและจริยธรรมใหม่นี้จะจัดอยู่ในขั้นจริยธรรมสูงกว่าจริยธรรมเก่า

ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ มีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนที่จะได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ แต่เป็นการเพิ่มขึ้นที่น้อยกว่าการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพราะการสอนโดยใช้แนวการสอนของกรมวิชาการมุ่งพัฒนาความรู้เพียงด้านเดียว นักเรียนไม่มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากการสังเกตของผู้วิจัยที่เป็นผู้ทำการทดลองกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม จึงทำให้มองเห็นความแตกต่างของนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนของกรมวิชาการ จะมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนในระยะแรก ๆ พอระยะต่อมานักเรียนมีความกระตือรือร้นลดลง แม้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งก็ตาม เนื่องจากสภาพการเรียนการสอนไม่เร้าใจเท่าที่ควร ใช้วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ มีการซักถามและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มทดลองที่ระยะแรก ๆ นักเรียนไม่กล้าแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ แต่เมื่อระยะต่อมานักเรียนเกิดความเป็นกันเองกับผู้สอน เกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมมากขึ้น บรรยายภาคเรียนแรก สนุกสนาน นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและไม่รู้สึกลำบากหน่ายต่อการเรียน เมื่อผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้รับความรู้และตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างชัดเจนมากขึ้น สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

จากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนให้สูงกว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

(1) การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนสูงขึ้นกว่าการสอนโดยใช้แนวการสอนของกรมวิชาการจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในการสอนจริยธรรมในระดับชั้นอื่น ๆ ให้มากขึ้น

(2) แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไม่ใช่เป็นเพียงหนังสือเรียนโดยทั่วไป หากแต่ว่าเป็นสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีกระบวนการขั้นตอนการผลิตและการใช้ (การสอน) ที่มีขั้นตอนเฉพาะ ดังนั้นหากจะนำไปใช้ให้ได้ผลจึงจำเป็นต้องใช้ขั้นตอนการสอนตามข้อเสนอแนะของวิทยาดันหยง ในกรณีที่จะใช้เป็นสื่อเสริมหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมก็ใช้ได้เหมือนหนังสืออ่านทั่วไป สามารถใช้ในการซ่อมเสริมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนจุดใดจุดหนึ่งได้

(3) การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมอาจมีข้อจำกัดบางประการสำหรับครูที่ขาดทักษะด้านการวาดภาพประกอบ อาจจำเป็นต้องจ้างวานผู้อื่นที่มีความสามารถ ดังนั้นครูอาจฝึกฝนการวาดภาพด้วยตนเอง หรือใช้วิธีการประดิษฐ์ภาพจากการฉีก ปะ ดัดแปะ หรือคัดลอกจากตัวอย่าง คู่มือการวาดภาพประกอบหนังสือเด็ก ฯลฯ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ครูสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำแบบเรียนเล่มเล็ก

(4) การใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะสร้างความสนใจในการอ่านให้กับเด็ก เด็กสนใจจะเรียนรู้จากภาพที่เป็นรูปธรรม และสนุกสนานเพลิดเพลินกับการระบายสี ดังนั้นผู้สร้างสื่อควรสร้างภาพที่ชัดเจนและสร้างภาพลายเส้นสำหรับแบบเรียนที่ใช้กับนักเรียน

(5) ควรมีการเผยแพร่แนวคิดให้สถานศึกษาและองค์กรผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของแบบเรียนเล่มเล็กโดยการจัดทำสื่อการเรียนเพื่อแบ่งเบาภาระของครู และทำให้ครูมีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

(6) การตรวจแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมควรเป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้โดยตรง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

(1) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบใช้ใบงานความรู้ การสอนโดยใช้ชุดการสอน

(2) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มี สภาพแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจ สติปัญญา และความสามารถในการอ่านของนักเรียนต่างกันว่าการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

"วายร้ายรุ่นจิ๋ว," (2542,10 กุมภาพันธ์). เดลินิวส์. หน้า 3.

"ส.ย.ช. จัดสัมมนาจริยธรรมเยาวชนไทยยุคโลกาภิวัตน์," (2538,7 ตุลาคม). มติชน. หน้า 25.

"ให้รู้เด็กโลกาภิวัตน์พึงศาสนาเสริมคุณธรรม-จริยธรรมได้ดี," (2538,2 ตุลาคม). สยามรัฐ. หน้า 16.

กรมวิชาการ. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

----- (2524). การศึกษาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

----- (2533). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

----- (2535). หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

----- (2539). แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

โกศล มีคุณ. (2524). การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนประถมศึกษา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

*ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาคาร.

จิรา มาลัยธรรม. (2541). การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้าเรื่อง "การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ชวาล แพร่ดกุล. (2528). เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.

ณรงค์ ทองปาน. (2526). การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2520). รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2522). การพัฒนาจริยธรรม:ตำราจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

-----, (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เดช วิโย. (2522). การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ทิพวรรณ ลิ้มสุชนิรันดร์. (2535). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

นันทิยา ยิ่งเจริญ. (2527). การศึกษาพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.

นิตา ชูโต และ กล่อมจิต พลายเวช. (2527). สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ประชาชน.

บริรักษ์ ศรีเพชรพัฒน์. (2539). การใช้สถานการณ์จำลองและเทคนิคแม่แบบในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. (2536). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

บุญเหลือ เทพสุวรรณ และ เจตนา นาควัชระ. (2520). วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

ปราณี มองธรรม. (2538). การสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ปริยาลักษณ์ พิลากุล. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับสื่อหนังสือเรียนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2519). การสอนคำนิยาม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิชาญ ลำอังก์ศรี. (2527). การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2505). แนวโน้มจริยธรรม(ปาฐกถาชุดอบรมครูส่วนกลางที่หอประชุมคุรุสภา). กรุงเทพฯ : ชุมนุมส่งเสริมจริยศึกษา.
- พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย. (2539). ประมวลพระบรมราชาวาทด้านศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- ไพรัตน์ ญาตินิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมกัญญา เจนเจริญวงศ์. (2530). การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. (2541). การเปรียบเทียบการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วสิน อินทสระ. (2516). ทางแห่งความดี. กรุงเทพฯ : บรรณาคาร.
- วาสนา จาดพุ่ม. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยสื่อแบบเรียนเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติโรงเรียนราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร ทองนุช. (2521). เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วินิจ เกตุขำ. (2522). หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิริยะ สิริสิงห. (2524). การเขียนเรื่องสั้นสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วีรพร ดันชัชวาล. (2526). อิทธิพลของนิทานที่มีต่อการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สกล เทียงแท้. (2525). ผลการใช้การอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สนั่น มีขันหมาก. (2537). วิชาประถม 625 : วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก = *Critique of children's literature*. กรุงเทพฯ : เทคโพรโมชันแอนด์เอ็ดเวอร์ไทซิง จำกัด.
- (2538). ระเบียบวิธีแห่งวิทยาการการสอน. กรุงเทพฯ : เทคโพรโมชันแอนด์เอ็ดเวอร์ไทซิง จำกัด.
- สมัคร ผลจำรูญ. (2522). แบบของการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2520). "วรรณกรรมฝรั่งเศสในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ," รวมบทประพันธ์มูลนิธิตายใจไทย. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯการพิมพ์.

- สมเดช สีแสง. (2525). การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน. (2522). พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สาโรจน์ บัวศรี. (2522). จริยธรรมศึกษา (กรรมกับชีวิต). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สิทธิา พินิจกุล และคนอื่น ๆ . (2520). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- สิริพร แก้วพุ่ม. (2526). การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- สุชาดา จันทรแพง. (2536). การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเพื่อส่งเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ ก้องฮา. (2532). การศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้วิธีการสอดบทบาทสมมติ และการขีดหนึ่งตะลุงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2528). "ความหมายของจริยธรรม," การศึกษาแห่งชาติ. 28 (1) : 1 - 15.
- หทัย ดันหยง. (2528). เอกสารคำสอน นส. 425 : การเขียนหนังสือแบบเรียน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2529). การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ:อักษรเจริญทัศน์.
- (2532). รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม(Literary Minitexts) เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- หทัย ดันหยง. (2534). แนวคิดและหลักการพัฒนาคุณภาพต้นฉบับแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเขียนแบบเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัย และพัฒนาการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- อรพรรณ พรสีมา. (2530). เอกสารประกอบการสอนวิชา เทคโนโลยี 437 บทเรียนด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อนุกุล มโนชัย. (2536). การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อ้อยแดง หอมสุวรรณ. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และทัศนคติต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารีรัตน์ ดอกสี. (2541). การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนเขียนร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura, A. and Walter, Richard H. (1963). *Social Learning and Personality Development*. New York : Rinehart and Winston.
- Damon, William and Killen, Malanie. (1982). " Peer Interaction and the Process of Change in Children's Moral Reasoning," *Merrill Palmer Quarterly*. 28(3) : 347-367.
- Good, Carter Victor. (1973). *Dictionary of Education*. New York : Mc Graw- Hill Book Company.
- Grambs, Jean Dresden, Carr, John C. and Fitch, Robert M. (1980). *Modern Methods in Secondary Education*. USA Holt Rinehart and winston Inc.
- Kohlberg Lawrence. (1969). " Stage and Sequence : The Cognitive - Development Approach to Socialization in Goslin," *Handbook of Socialization Theory and Research*. Chicago : Rand McNally and Company.

- Kohlberg, Lawrence. (1970). "Development of Moral Character and Moral Ideology," *Review of Child Development Research*. 1: 83-432.
- , (1976). "Moral Stages and Moralization : The cognitive Development Approach in Likona," *Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issues*. New York.
- McClasky, Harris Clard. (1981, April). "Bibliotherapy with Emotionally Disturbed Patients : an Experimental Study," *Dissertation abstracts*. 31 : 5202A .
- Phillips, Linda M. (1986). "Using Children's Literature to Foster Written Language Development," *Resources in Education*.
- Piaget, Jean. (1969). *The Psychology of the child*. New York : Basic Book.
- Ramon, Matinez and Cespedes. (1994). "Facilitators of Moral Development in Pre-Adolescence (A Modification of The Contextual Variables in A Classroom and the Incidence on the Pupil's Level of Moral Reasoning," *Dissertation Abstracts International*. 55(3) : 697.
- Richards, Herbert C. , et al. (1984). "Moral Reasoning and Classroom Conduct," *Paper Presented at the Annual Convention of the American Psychological Association*. Toronto, Ontario, Canada.
- Ringness, T.A. (1986). "Effective Preference between Successful and Non Successful Bright Ninth Grade boys," *Personal and Guidance Journal*. 43 : 1965.
- Romance, Thomas John. (1985). "A Program to Promote Moral Development Through Elementary School Physical Education," *Dissertation Abstracts International*. 45(8) : 2442.
- Wilson, Pual T. , et al. (1986). *Children's Book Reading Habbits A New Criteria for Literary*. Cambridge, Holt, Beranek and Newman.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
แผนการสอนโดยใช้สื่อตามแนวการสอนของกรมวิชาการ

แผนการสอนที่ 1 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตนย่อมส่งผลให้ตนเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วนแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกลักษณะของการกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์จากเรื่องที่อ่านได้
2. เปรียบเทียบผลดีและผลเสียของผู้ที่มีความซื่อสัตย์และไม่มีความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้อย่างมีเหตุผล

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริต

- ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณค่าของความซื่อสัตย์สุจริต

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ดวงใจ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ เข้าวันหนึ่งครูสมศรีพบว่ากระเป๋าสตางค์หายไปจึงสอบถามนักเรียนแต่ไม่มีนักเรียนคนใดทราบ ดวงใจเป็นนักเรียนในชั้นที่ครูสมศรีสอนและดวงใจพบกระเป๋าสตางค์ของครูสมศรีหล่นอยู่ที่ม้านั่งดวงใจนำกระเป๋าสตางค์มาคืนครูสมศรี ครูสมศรีสงสัยว่าดวงใจเป็นขโมยเพราะมีเพื่อนนักเรียนเห็นดวงใจเข้าไปในห้องเรียนคนเดียว ครูสมศรีจึงคาดคั้นดวงใจเพื่อหาความจริง จนในที่สุดก็มีเพื่อนนักเรียนคนหนึ่งมายืนยันว่าเห็นดวงใจเก็บกระเป๋าสตางค์ได้ ครูสมศรีจึงรู้ความจริง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง ความซื่อสัตย์ แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามถึงความหมายของเนื้อเพลงเกี่ยวกับ
  - ลักษณะของความซื่อสัตย์
  - ผลดีของผู้ที่มีความซื่อสัตย์
  - ผลเสียของผู้ที่ไม่มีความซื่อสัตย์

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ดวงใจ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ดวงใจ” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้

- ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
- เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ดวงใจ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ดวงใจ”
2. แผนภูมิเพลง ความซื่อสัตย์
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

เพลงความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของคนดี
 หากว่าใครไม่มีชาตินี้เอาดีไม่ได้
 มีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอดถมไป
 คดโกงแล้วใครจะรับไว้ให้ร่วมการงาน

แผนการสอนที่ 2 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การหลุดแต่ความสัตย์ย่อมจรรโลงสังคมให้เกิดความสงบสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริต

- ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณค่าของการมีความซื่อสัตย์สุจริต

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พยาน” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ บุญมีรับจ้างทำงานในสวนผักของนายอำนาจ ขณะที่บุญมีทำงานอยู่ในสวนผัก วัชของวิชัยได้เข้ามาเหยียบย่ำแปลงผัก นายอำนาจแจ้งตำรวจจับวิชัย ภรรยาของวิชัยมาขอร้องให้บุญมีเป็นพยานเท็จ แต่บุญมีตัดสินใจไม่เป็นพยานให้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิโคลงโลกนิติ
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถาม เกี่ยวกับโคลงโลกนิติในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของโคลง
  - ลักษณะของความซื่อสัตย์

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พยาน” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พยาน” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พยาน” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พยาน”
2. แผนภูมิโคลงโลกนิติ
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

โคลงโลกนิติ

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู่ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ ใวนา
เสียสัตย์อย่าเสียรู้	ชีพม้วยมรณา

แผนการสอนที่ 3 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคาดหวัง

ผู้ที่มีสัจจะย่อมนำความสุขและความสำเร็จมาสู่ตน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เลือกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริต

- ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริต
- คุณค่าของความซื่อสัตย์สุจริต

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “อารี” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ อารีเป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับแม่และน้อง อารีออกจากโรงเรียนมาทำงานที่ร้านอาหาร วันหนึ่งอารีพบกระเป๋เงิน เจ้าของร้านเก็บไว้ มีผู้หญิงคนหนึ่งมาถามหากระเป๋เงิน อารีบอกตามความเป็นจริงอารีจึงถูกไล่ออก เมื่อไปหางานใหม่ อารีพบผู้หญิงคนนั้น อารีจึงได้งานทำ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ให้นักเรียนฟัง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับข่าวในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความซื่อสัตย์
  - การกระทำของบุคคลในข่าว

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “อารี” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “อารี” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “อารี” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “อารี”
2. ขวัญหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความซื่อสัตย์
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 4 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันทำให้บุคคลและสังคมเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้

เนื้อหา

ความเสียสละ

- ความหมายของความเสียสละ
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเสียสละ
- คุณค่าของความเสียสละ

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เพื่อน” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ มาโนชกับสมคิดกินข้าวเที่ยงด้วยกันทุกวัน วันหนึ่งสมคิดหายไป มาโนชสงสัยแอบตามไปดูเห็นสมคิดแอบกินน้ำจากก๊อกน้ำของโรงเรียน มาโนชยิ้มสมุดสมคิดมาจดหมายจึงอ่านดูจึงรู้ความจริงว่าแม่ของสมคิดไม่ได้ส่งเงินมาให้สมคิด มาโนชจึงแบ่งข้าวให้สมคิดกินด้วย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับความเสียสละให้นักเรียนฟัง 1 เรื่อง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ย่านในหัวข้อดังนี้
  - การกระทำของบุคคลในเรื่อง
  - ลักษณะของความเสียสละ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เพื่อน” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เพื่อน” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เพื่อน” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเสียสละของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เพื่อน”
2. แผนภูมิเพลง ความซื่อสัตย์
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 5 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การเสียสละเพื่อส่วนรวมย่อมก่อให้เกิดความเจริญแก่สังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้

เนื้อหา

ความเสียสละ

- ความหมายของความเสียสละ
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเสียสละ
- คุณค่าของความเสียสละ

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวเรือ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ ตาสนมมีอาชีพรับจ้างพายเรือข้ามฟากอยู่ที่คลองยายน้อย แต่เพราะคนในหมู่บ้านออกไปทำงานข้างนอกมากขึ้น การเดินทางไม่สะดวก ชาวบ้านจึงเสนอกำนันให้สร้างสะพาน ตาสนมไม่พอใจมาก วันหนึ่งเรือเกิดล่ม ตาสนมจึงเห็นด้วยให้สร้างสะพาน ส่วนตาสนมนำเรือมาตั้งร้านขายก๋วยเตี๋ยวเรือที่เชิงสะพานนั่นเอง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูอ่านข่าวเกี่ยวกับความเสียสละให้นักเรียนฟัง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับข่าวในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเสียสละ
  - การกระทำของบุคคลในข่าว

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวเรือ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวเรือ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน รายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร

- เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวเรือ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเสียสละของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ก๋วยเตี๋ยวเรือ”
2. ข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความเสียสละ
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 6 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อกันยอมทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. อธิบายผลดีของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่เสียสละได้

เนื้อหา

ความเสียสละ

- ความหมายของความเสียสละ
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเสียสละ
- คุณค่าของความเสียสละ

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ทำบุญ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ ประชาและวิเชียรเป็นเพื่อนบ้านกัน ทั้งคู่มีบุตรสาวเรียนอยู่ห้องเดียวกัน ประชาเป็นคนใจบุญสุนทาน วันหนึ่งประชาไปบริจาคโลหิต วิเชียรก่อนว่าโง่ วิมลลูกสาวของวิเชียรถูกรถชนต้องใช้โลหิตจากผู้บริจาคไว้ วิเชียรจึงเห็นความสำคัญของความเสียสละ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับความเสียสละ
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเสียสละ
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ทำบุญ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ทำบุญ” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ทำบุญ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเสียสละของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ทำบุญ”
2. ภาพเกี่ยวกับความเสียสละ เช่น การบริจาคสิ่งของ การบริจาคโลหิต เป็นต้น
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 7 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตากรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีความเมตตากรุณาย่อมทำให้จิตใจเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความเมตตากรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้

เนื้อหา

ความเมตตากรุณา

- ความหมายของความเมตตากรุณา
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเมตตากรุณา
- คุณค่าของความเมตตากรุณา

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เข้าใจผิด” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ เบี้ยกเก็บแมวที่ถูกรังแกมาแอบเลี้ยงที่บ้าน พ่อแม่เริ่มบ่นว่าอาหารถูกกินเรียวด เมื่อพ่อรู้ว่าเบี้ยกนำแมวมาเลี้ยง เบี้ยกก็ขอพ่อเลี้ยงแมวโดยสัญญาว่าจะดูแลให้ดี อาหารยังถูกกินหกละเทอะเหมือนเดิม พ่อจึงให้นาแมวไปปล่อย คินนั้นแมวของเบี้ยกช่วยจับหนู พ่อจึงให้เบี้ยกเลี้ยงแมวไว้ต่อไป

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับความเมตตากรุณา
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเมตตากรุณา
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เข้าใจผิด” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เข้าใจผิด” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เข้าใจผิด” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “เข้าใจผิด”
2. ภาพเกี่ยวกับความเมตตากรุณา
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 8 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตากรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่สามารถช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และเป็นสุขได้ย่อมทำให้จิตใจตนเองเป็นสุข
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
 แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้
2. เลือกปฏิบัติตนให้มีความเมตตากรุณาได้
3. อธิบายผลดีของการมีความเมตตากรุณาได้

เนื้อหา

ความเมตตากรุณา

- ความหมายของความเมตตากรุณา
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเมตตากรุณา
- คุณค่าของความเมตตากรุณา

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “น้ำใจ” ซึ่งมีเนื้อหา
 โดยย่อดังนี้ หญิงชราเข้ามาขอทานในร้านอาหาร ถูกบอยขับไล่ มีชายหนุ่มเข้ามาไต่ถามและเกิด
 ความสงสารจึงชักชวนหญิงชราไปนั่งกินอาหารกับตน เจ้าของร้านมาขอร้องให้ชายหนุ่มนำหญิงชรา
 ออกไป ชายหนุ่มจึงนำหญิงชราไปซื้ออาหารร้านอื่น ลูกค้าในร้านเห็นความใจดีของเจ้าของร้านจึง
 ไม่มากินอาหารที่ร้านนี้อีกเลย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับความเมตตากรุณาให้นักเรียนฟัง 1 เรื่อง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเมตตากรุณา
  - การกระทำของบุคคลในเรื่อง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็ก
 เชิงวรรณกรรมเรื่อง “น้ำใจ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “น้ำใจ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน
 รายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “น้ำใจ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “น้ำใจ”
2. เรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับความเมตตากรุณา
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 9 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตา กรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การมีเมตตา กรุณาต่อกันย่อมจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
 แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้อย่างมีเหตุผล

เนื้อหา

ความเมตตา กรุณา

- ความหมายของความเมตตา กรุณา
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความเมตตา กรุณา
- คุณค่าของความเมตตา กรุณา

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บทเรียนของป๋อง” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ มีเด็กชายเกรคนหนึ่งชื่อป๋อง เรียนหนังสืออยู่ชั้นเดียวกับเด็กดีชื่อแป้ง แป้งห้ามป๋องไม่ให้รังแกเพื่อน ป๋องโกรธทำแป้งให้ไปชกต่อยกันที่ใต้ต้นไม้ ป๋องเตือนป๋องให้ระวังตัว ป๋องไม่เชื่อจึงถูกแค้นต่อย ป๋องกลับใจมาเป็นเด็กดี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนอ่านบทแผ่เมตตา
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับคำแผ่เมตตาในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของคำแผ่เมตตา
  - ลักษณะของความเมตตา กรุณา

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บทเรียนของป๋อง” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บทเรียนของป๋อง” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บทเรียนของป๋อง” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเมตตากรุณาของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บทเรียนของป๋อง”
2. บทแผ่เมตตา
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
    - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
    - การอภิปราย การตอบคำถาม
    - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
  2. ตรวจผลงาน
    - ตรวจเรื่องที่เขียน
- ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

บทแผ่เมตตา

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้พยายาเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้เจ็บไข้ ลำบากกาย ลำบากใจเลย
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย
 จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย
 อันตรายทั้งสิ้นเทอญ

แผนการสอนที่ 10 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

สังคมจะน่าอยู่ถ้าบุคคลในสังคมมีระเบียบวินัย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายผลของการปฏิบัติตนในเรื่องการมีระเบียบวินัยได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย

- ความหมายของความมีระเบียบวินัย
- คุณลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัย
- คุณค่าของความมีระเบียบวินัย

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ริมถนน” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ แม่ค้าที่ขายของอยู่ริมถนนต่างพากันทิ้งขยะเกลื่อนกลาด คนกวาดถนนขอร้องให้ทิ้งขยะลงถังขยะก็พากันไม่สนใจ คนกวาดถนนหยุดทำงานหลายวัน ขยะส่งกลิ่นเหม็น คนไม่มาซื้อของ แม่ค้าจึงช่วยกันเก็บกวาดขยะ คนกวาดถนนกลับมาทำงานดีใจที่เห็นถนนสะอาด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและไม่มีความมีระเบียบวินัย
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัยและไม่มีความมีระเบียบวินัย
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ริมถนน” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ริมถนน” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ริมถนน” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ริมถนน”
2. ภาพเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและไม่มีความมีระเบียบวินัย
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน
- ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 11 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมย่อมอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย

- ความหมายของความมีระเบียบวินัย
- คุณลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัย
- คุณค่าของความมีระเบียบวินัย

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ ต้นเป็นคนไม่มีระเบียบ พี่สาวตักเตือนก็ไม่ฟัง วันหนึ่งต้นไปร้านขายของเล่นกับเพื่อน เพื่อนของต้นขโมยของ เจ้าของร้านแจ้งตำรวจจับ ต้นถูกจับด้วย พ่อแม่ไปปรับต้นที่สถานีตำรวจ ต้นจึงคิดปรับปรุงตนเองให้เป็นคนมีระเบียบวินัย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนอ่านคำขวัญเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับคำขวัญในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของคำขวัญ
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัย

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ”
2. คำขวัญเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน
- ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

แผนการสอนที่ 12 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีระเบียบวินัยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายผลของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย

- ความหมายของความมีระเบียบวินัย
- คุณลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัย
- คุณค่าของความมีระเบียบวินัย

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “สายเป็นเหตุ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ มานพกับวิชัยเป็นเพื่อนกัน มานพมีนิสัยไม่มีระเบียบวินัย มักจะไปทำงานสายเสมอ วันหนึ่งเจ้านายสั่งให้มานพไปพบลูกค้าของบริษัท มานพไปสายลูกค้าโกรธมากยกเลิกสัญญาทำให้บริษัทเสียหายหลายล้านบาท มานพถูกไล่ออกจากงาน มานพจึงคิดได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง ตรงต่อเวลา แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเพลงในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของเพลง
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัย

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “สายเป็นเหตุ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “สายเป็นเหตุ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน รายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้

- ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
- เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “สายเป็นเหตุ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไป

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “สายเป็นเหตุ”
2. แผนภูมิเพลง ตรงต่อเวลา
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

เพลงตรงต่อเวลา

ตรงต่อเวลา พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา

ตรง ตรง ตรงเวลา พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา

เราเกิดมาเป็นคน ต้องหมั่นฝึกฝนให้ตรงเวลา

วันคืนไม่คอยท่า วันเวลาไม่เคยคอยใคร

แผนการสอนที่ 13 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงานย่อมทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความสามัคคีได้
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

- ความหมายของความสามัคคี
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามัคคี
- คุณค่าของความสามัคคี

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บ้านจักรยาน” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ คณะครูเห็นว่านักเรียนในโรงเรียนบ้านทรายงามยังไม่มีที่จอดรถจักรยาน จึงขอบริจาคเงินจากชาวบ้าน ชาวบ้านไม่เชื่อจึงบริจาคเงินเป็นจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการสร้างที่จอดรถจักรยาน คณะครูจึงตัดสินใจลงมือสร้างกันเอง ชาวบ้านเห็นจึงมาช่วยกันสร้างจนที่จอดรถจักรยานสำเร็จ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง ช่วยกันทำ แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามถึงความหมายของเนื้อเพลงเกี่ยวกับ
  - ลักษณะของความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บ้านจักรยาน” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บ้านจักรยาน” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน รายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้

- ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
- เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บ้านจักรยาน” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไป

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความสามัคคีของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “บ้านจักรยาน”
2. แผนภูมิเพลง ช่วยกันทำ
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

เพลงช่วยกันทำ

งานสิ่งใด งานสิ่งใด	ตำร็อง-ทำนอง บัณฑิต บุญยาคม
มัดคอย ฝ่าแค้นคอย	แม้ใครละเลยทิ้งปล่อย
ไม่มีเสร็จ ไม่มีเสร็จรับรอง	หวังคอยแต่เกียงโยนกลอง
ทำงานเราต้องช่วยกัน	จำไว้ทุกคนต้อง
	ช่วยกัน ช่วยกัน ช่วยกัน

แผนการสอนที่ 14 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวในหมู่คณะ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. อธิบายผลของการมีความสามัคคีได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

- ความหมายของความสามัคคี
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามัคคี
- คุณค่าของความสามัคคี

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พลังใจ” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ ในวันกีฬาของโรงเรียน ทีมสีฟ้าแข่งขันฟุตบอลฟายแพ้ สมาชิกในทีมจึงต่อกัน แต่ยังต้องฝึกซ้อมอีกเพื่อแข่งขันกับทีมอื่น ขณะซ้อมโด่งทำให้เพื่อนบาดเจ็บ โด่งโดนเพื่อนต่อว่า จึงเสียใจไม่ไปฝึกซ้อม เพื่อน ๆ รู้สึกท้อแท้หมดกำลังใจ ขณะที่นั่งอยู่เห็นมดช่วยกันขนอาหารจึงคิดว่าควรสามัคคีกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง แรงสามัคคี แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามถึงความหมายของเนื้อเพลงเกี่ยวกับ
  - ลักษณะของความสามัคคี
  - ผลดีของผู้ที่มีความสามัคคี
  - ผลเสียของผู้ที่ไม่มีความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พลังใจ” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พลังใจ” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร

- เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พลังใจ” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความสามัคคีของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “พลังใจ”
2. แผนภูมิเพลง แรงสามัคคี
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
- การอภิปราย การตอบคำถาม
- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจเรื่องที่เขียน
- ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

เพลงแรงสามัคคี

คำร้อง	ดร.ประเสริฐ ณ นคร	ทำนอง	แรงกระพือปีก
	ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์		
	ร่วมใจไมตรีกันเกิดพี่น้องไทย		ร่วมจิตกันไว้ชาติไทยจะรุ่งเรือง (ซ้ำ)
	ชาติประเทืองเพราะสามัคคี		ร่วมชีวิตกันเป็นกำลัง
(สร้อย)	นอดทิงนองนอย ชะ		นอดทิงนองนอย (ซ้ำ)
	กิจการใด ๆ สำเร็จดังใจ		เสริมสร้างชาติไทยไว้ยั่งยืนยัง
	เกิดพลังเพราะสามัคคี		
(สร้อย)	นอดทิงนองนอย ชะ		นอดทิงนองนอย (ซ้ำ)

แผนการสอนที่ 15 (กลุ่มทดลอง)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ความสามัคคีของหมู่คณะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

- ความหมายของความสามัคคี
- คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามัคคี
- คุณค่าของความสามัคคี

ซึ่งได้เรียบเรียงมาเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “หลงทาง” ซึ่งมีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ ครูสมชายนำลูกเสือมาตั้งค่ายพักแรมที่ชายป่า และให้ลูกเสือทำกิจกรรมผจญภัยเดินทางตามเครื่องหมาย ลูกเสือหมู่ศรีสุริโยทัยไม่ไปตามเครื่องหมายจึงหลงทาง และได้ช่วยกันคิดแก้ปัญหาโดยก่อกองไฟเป็นสัญญาณให้ครูรู้และมาตามหาจนพบในที่มืด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผ่นภูมิเพลง สามัคคีชุมนุม แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามถึงความหมายของเนื้อเพลงเกี่ยวกับ
  - ลักษณะของความสามัคคี
  - ผลดีของผู้ที่มีความสามัคคี
  - ผลเสียของผู้ที่ไม่มีความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “หลงทาง” และร่วมกันทำกิจกรรมในขั้นต่อไป
2. ครูแจกแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “หลงทาง” ให้นักเรียนทุกคนอ่านรายละเอียดทั้งเล่ม เป็นการอ่านเรื่องเพื่อร่วมกันอภิปรายถึงเนื้อหาสาระของเรื่องในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำของตัวละคร
  - เหตุผลของการกระทำของตัวละคร

3. ครูโยงเรื่องเข้าสู่ตัวนักเรียนโดยการอภิปราย สนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “หลงทาง” เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียนในหัวข้อต่อไป

- การปฏิบัติตนเกี่ยวกับความสามัคคีของบุคคลในเรื่อง
- ผลดี และผลเสียของการปฏิบัติตนของบุคคลในเรื่อง
- จากเนื้อเรื่องหากเป็นตัวนักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ขั้นสรุป

1. นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องเลียนแบบจากเรื่องที่ได้อ่าน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “หลงทาง”
2. แผนภูมิเพลง สามัคคีชุมนุม
3. สื่อการสอนสำหรับใช้แสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
  - การอภิปราย การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจเรื่องที่เขียน

ประเมินแล้วต้องผ่านเกณฑ์ 80 %

ภาคผนวก

เพลงสามัคคีชุมนุม

พวกเราเหล่ามาชุมนุม	ต่างภูมิใจรักสมัครสมาน
ล้วนมีตรจิตขึ้นบาน	สราญเรีงอยู่ทุกผู้ทุกนาม
(สร้อย) อันความกลมเกลียว	กันเป็นใจเดียวประเสริฐศรี
ทุกสิ่งประสงค์จงใจ	จักเสร็จสมได้ด้วยสามัคคี
กิจใด ช ประสงค์มี	ร่วมใจภักดีแด่พระจอมสยาม
พร้อมพริบดังมือเดียวยาม	ยากเย็นเห็นง่ายบ่หน่ายบ่วาง (สร้อย)
ที่หนักก็จักเบาคลาย	ที่อันตรายก็จัดขัดขวาง
ฉลองพระเดชบ่จาง	กตเวทิตูณพระกรุณา (สร้อย)
สามัคคีนี้แหละล้ำเลิศ	จักชูชาติเขตพระศาสนา
สยามรัฐจักวัฒนา	ปรากฏเกียรติฟุ้งเฟื่องกระเดื่องแดนดิน (สร้อย)

แผนการสอนที่ 1 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตนย่อมส่งผลให้ตนเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
แล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกลักษณะของการกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เปรียบเทียบผลดีและผลเสียของผู้ที่มีความซื่อสัตย์และไม่มีความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การกระทำที่ดี มีความจริงใจ ไม่คดโกงเอาเปรียบ
ผู้อื่น ทำให้บุคคลเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของผู้อื่น และเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข
นักเรียนสามารถแสดงตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้ด้วยการประพฤติตนเป็นคนมีสัจจะ มีความ
จริงใจ ไม่พูดปด ไม่พูดบิดเบือนความจริง ไม่พูดคำหยาบ ไม่เอาเปรียบคดโกงผู้อื่น เป็นต้น
กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนสำรวจกิจวัตรประจำวันของตนเองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเกี่ยวกับ
ความซื่อสัตย์สุจริต มีเรื่องใดบ้างปฏิบัติได้ และมีเรื่องใดบ้างที่ปฏิบัติไม่ได้ เช่น

- การพูดความจริง ไม่พูดบิดเบือน
- ยอมรับผิดเมื่อทำผิด
- ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน

ฯลฯ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างสถานการณ์การปฏิบัติตนของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และขาดความ
ซื่อสัตย์ให้นักเรียนฟัง 4 สถานการณ์
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายการปฏิบัติตนในเรื่องความซื่อสัตย์ในหัวข้อ

ต่อไปนี้เป็น

- ลักษณะการกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์
- การปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์มีผลต่อตัวนักเรียน ครอบครัวและสังคม

อย่างไร

- การกระทำที่ขาดความซื่อสัตย์มีผลต่อตัวนักเรียน ครอบครัว และสังคม

อย่างไร

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ และแนวทางปฏิบัติตน

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์
2. ตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ขาดความซื่อสัตย์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม
- การใช้เหตุผลในการอภิปรายหัวข้อที่กำหนดให้

2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 2 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดแต่ความจริงย่อมจรรโลงสังคมให้เกิดความสงบสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วนแล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

คุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์

1. การไม่พูดปด หมายถึง การพูดแต่เรื่องที่เป็นจริงด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ ไม่เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่น
2. การไม่พูดบิดเบือนความจริง หมายถึง การพูดตรงตามสภาพ หรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ โดยไม่แต่งเติมเรื่องที่นอกเหนือจากความจริงที่เกิดขึ้น
3. การไม่พูดอำพรางความจริง หมายถึง การพูดความจริงโดยไม่พยายาม ปกปิดความจริงบางส่วนไว้โดยเจตนาที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิโคลงโลกนิติ
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับโคลงโลกนิติในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของโคลง
  - ลักษณะของความซื่อสัตย์

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเสนอเรื่องจริงหรือกรณีตัวอย่างการปฏิบัติตนของ บุคคลที่มีความซื่อสัตย์และขาดความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่นักเรียนประสบมาด้วยตนเอง หรือเหตุการณ์ ที่ปรากฏในสังคม กลุ่มละ 1 เรื่อง
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของบุคคลในกรณี ตัวอย่างตามหัวข้อต่อไปนี้
  - เป็นการกระทำเกี่ยวกับใคร ที่ไหน เมื่อไร
  - ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการกระทำนั้น ๆ

- การกระทำนั้นเกิดจากสาเหตุอะไร
- แนวทางแก้ไขที่จะช่วยให้บุคคลในกรณีตัวอย่างมีความซื่อสัตย์
- ในโอกาสต่อไปถ้ามีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อที่อภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ และแนวทางปฏิบัติตน

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภูมิโคลงโลกนิติ
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

โคลงโลกนิติ

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู่ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ ไว้นา
เสียสัตย์อย่าเสียสุ	ชีพม้วยมรณา

แผนการสอนที่ 3 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีสัจจะย่อมนำความสุขมาสู่ตน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เลือกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

เนื้อหา

คุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์

1. การมีสัจจะ คือ การปฏิบัติตามคำพูดที่ได้พูดไว้ โดยไม่ยอม
เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น คนที่มีสัจจะเป็นคนที่มีความจริงใจประจำตัวเสมอ เป็นคนน่าคบหาสมาคม
คนเราควรมีสัจจะทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2. ความจริงใจ คือ การกระทำที่ตรงกับใจไม่เสแสร้งแกล้งทำ ปากกับใจ
ตรงกัน ไม่ใช่ปากพูดอย่างหนึ่งแต่ใจคิดอีกอย่างหนึ่ง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง ความซื่อสัตย์ ครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนา ชักถามเกี่ยวกับเพลงเกี่ยวกับหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของเพลง
  - ข้อควรปฏิบัติ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับผู้ที่มีสัจจะและความจริงใจแล้วให้นักเรียนช่วยกัน
ยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทในเรื่องที่เกี่ยวกับ สัจจะและความจริงใจ
โดยคิดเรื่องและจัดแสดงเอง เสร็จแล้วร่วมอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
  - การกระทำเช่นนั้นก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร
  - ถ้าเป็นตัวนักเรียนเจอเหตุการณ์เช่นนั้น จะทำอย่างไร
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีสัจจะและความจริงใจ

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงในสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แผนภูมิเพลงความซื่อสัตย์

2. ตัวอย่างสถานการณ์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม

- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

เพลงความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของคนดี

หากว่าใครไม่มีชาตินี้เอาดีไม่ได้

มีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอดตมไป

คดโกงแล้วใครจะรับไว้ให้ร่วมการงาน

แผนการสอนที่ 4 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันทำให้บุคคลและสังคมเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้

เนื้อหา

คุณลักษณะของความเสียสละ

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิตด้วยการแบ่งปันให้ผู้อื่นเกิดความสะดักพอใจ เช่น การเอื้อเฟื้อคนชรา สุนัขจรจัด เป็นต้น

2. ความเห็นอกเห็นใจกัน หมายถึง การที่บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนเราควรแสดงความเห็นอกเห็นใจยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเท่าที่สามารถทำได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนสำรวจกิจวัตรประจำวันของตนเองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเกี่ยวกับความเสียสละ มีเรื่องใดบ้างปฏิบัติได้ และมีเรื่องใดบ้างปฏิบัติไม่ได้ เช่น

- การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
- การมีน้ำใจต่อผู้อื่น ฯลฯ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างสถานการณ์การปฏิบัติตนของบุคคลที่มีความเสียสละและบุคคลที่ไม่มีความเสียสละให้นักเรียนฟัง 4 สถานการณ์
3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายการปฏิบัติตนในเรื่องความเสียสละในหัวข้อต่อไปนี้

- ลักษณะการกระทำของผู้ที่มีความเสียสละ
- การปฏิบัติตนที่มีความเสียสละส่งผลต่อตัวนักเรียน ครอบครัว และ

สังคมอย่างไร

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้ออภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้วยความเสียสละ

2. ตัวอย่างสถานการณ์การปฏิบัติตนที่ขาดความเสียสละ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม

- การใช้เหตุผลอธิบายหัวข้อที่กำหนดให้

2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 5 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การเสียสละเพื่อส่วนรวมย่อมก่อให้เกิดความเจริญแก่สังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้

เนื้อหา

ความเสียสละ

ความเสียสละ หมายถึง การยอมเสียสละสิทธิ ความสุข ความต้องการ อันเป็น
ประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แม้ตนเองจะได้รับความลำบากบ้างก็ตาม การแสดงความ
เสียสละกระทำได้ 2 ทาง คือ

1. การเสียสละทางวัตถุ คือ การสละสิ่งของ ทรัพย์สิน ให้แก่ผู้อื่น
2. การเสียสละทางจิตใจ คือ การสละอารมณ์โกรธ เกลียด หรือไม่พอใจ

โดยการระงับใจตนเอง และให้อภัยผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูอ่านข่าวเกี่ยวกับความเสียสละให้นักเรียนฟัง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับข่าวในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของความเสียสละ
  - การกระทำของบุคคลในข่าว

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ให้นักเรียนช่วยกันเสนอเรื่องราวที่เป็นจริงหรือกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับความเสียสละ
ของบุคคล หรือการขาดความเสียสละที่นักเรียนได้ประสบด้วยตนเอง หรือเรื่องที่ปรากฏในสังคม
กลุ่มละ 1 เรื่อง
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของบุคคลในกรณี
ตัวอย่างตามหัวข้อต่อไปนี้
  - เป็นการกระทำเกี่ยวกับใคร ที่ไหน เมื่อไร
  - การกระทำนั้นเกิดจากสาเหตุอะไร

- ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการกระทำนั้น ๆ
- แนวทางแก้ไขในกรณีที่บุคคลตัวอย่างขาดความเสียสละ
- ในโอกาสต่อไปถ้ามีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละ
2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความเสียสละ
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 6 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเสียสละ จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อกันย่อมทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วนแล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. อธิบายผลดีของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้
3. เสนอแนวทางปฏิบัติตนเป็นผู้ที่เสียสละได้

เนื้อหา

ความเสียสละ

การเสียสละ เป็นการให้หรือการบริจาคสิ่งต่าง ๆ ที่เรามีอยู่ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา และเวลาให้แก่บุคคลที่สมควรให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้ที่มีความเสียสละจะเป็นที่นับหน้าถือตาของผู้อื่น ทำให้ครอบครัวและสังคมมีความสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพการบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ให้นักเรียนดู
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของการเสียสละ
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับผู้ที่มีความเสียสละ แล้วให้นักเรียนยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่เกี่ยวกับความเสียสละโดยคิดเรื่องและจัดแสดงเอง เสร็จแล้วร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
  - การกระทำเช่นนั้นก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร
  - ถ้าเป็นตัวนักเรียนเองเจอเหตุการณ์เช่นนั้นจะอย่างไร เพราะเหตุใด
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้ออภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละ
2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงในสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเกี่ยวกับการเสียสละ เช่น ภาพบริจาคสิ่งของของผู้ประสบภัยต่าง ๆ
2. กรณีตัวอย่าง
3. สื่อที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 7 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตากรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีความเมตตากรุณาย่อมทำให้จิตใจเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความเมตตากรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้

เนื้อหา

ความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี และความสงสาร

ความอยากช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และมีความสุข เราสามารถแสดงความเมตตากรุณาได้ 3 ทาง
 คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับความเมตตากรุณา
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเมตตากรุณา
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการแสดงความเมตตากรุณา
 ของตนที่ผ่านมาตามประเด็นดังนี้
  - ได้แสดงความเมตตากรุณากับใครเมื่อไร
  - ตนรู้สึกอย่างไรที่ได้แสดงความเมตตากรุณา
  - ผลที่เกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว และสังคม
  - นักเรียนคิดว่าคนที่นักเรียนได้ปฏิบัติเช่นนั้นเกิดจากเหตุ หรือปัจจัยอะไร
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเหตุการณ์ดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและ
 กันโดยร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ
  - วิธีการแสดงออกเกี่ยวกับความเมตตากรุณา
  - วิธีการแสดงความเมตตากรุณาที่เหมาะสมกับตัวนักเรียน

4. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปตามหัวข้ออภิปรายเป็นทางเลือกในการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาของนักเรียนทั้งชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - การให้เหตุผลในการอภิปรายตามหัวข้อที่กำหนดให้
2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 8 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตากรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่สามารถช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และเป็นสุขได้ย่อมทำให้จิตใจตนเองเป็นสุข
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน
 แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตากรุณาได้
2. เลือกปฏิบัติตนให้มีความเมตตากรุณาได้
3. อธิบายผลดีของการมีความเมตตากรุณาได้

เนื้อหา

ความเมตตากรุณา

เมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข

กรุณา หมายถึง ความสงสารและพยายามช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ความเมตตากรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข การช่วยเหลือให้ผู้อื่น
 พ้นจากความทุกข์โดยสิ่งต่าง ๆ และไม่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น อันจะช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกัน
 อย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูเล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับความเมตตากรุณาให้นักเรียนฟัง 1 เรื่อง
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความเมตตากรุณา
  - การกระทำของบุคคลในเรื่อง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจการกระทำต่าง ๆ เกี่ยวกับความเมตตากรุณาที่เคย

พบเห็นมา

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอข้อที่ประชุม แล้วร่วมกันอภิปรายถึงการกระทำนั้น ๆ

ในหัวข้อต่อไปนี้

- ลักษณะของการกระทำที่แสดงถึงความเมตตากรุณา และการขาดความ

เมตตากรุณา

- ผลดีที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม เมื่อตนเองมีความเมตตา

กรุณา

- ผลเสียที่เกิดแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมเมื่อตนเองขาดความเมตตา

กรุณา

- แนวปฏิบัติที่ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความเมตตากรุณา

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปสาระสำคัญตามหัวข้ออภิปรายเพื่อเป็นทางเลือกในการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา
กรุณาละผลดีของการปฏิบัติ

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. เรื่องเหตุการณ์เกี่ยวกับความเมตตากรุณา

2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม

- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 9 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความเมตตา กรุณา จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การมีเมตตา กรุณาต่อกันย่อมจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้อย่างมีเหตุผล

เนื้อหา

ความเมตตา กรุณา

ความเมตตา กรุณาสามารถแสดงได้ 3 ทาง คือ

1. ทางกาย เป็นการแสดงออกโดยการกระทำต่าง ๆ เช่น การบริจาคทรัพย์
 สิ่งของ แรงงานเพื่อช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนหรือประสบภัยต่าง ๆ และไม่ประทุษร้ายผู้อื่น คือ ไม่ข่มเหง
 รังแกผู้ที่อ่อนแอกว่าทั้งคนและสัตว์

2. ทางวาจา เป็นการแสดงออกทางคำพูดเพื่อให้เกิดกำลังใจ ตักเตือน
 อบรม สั่งสอน ไม่พูดคำหยาบ เสียดสี หรือถากถางผู้อื่น

3. ทางใจ เป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิด คือ คิดแต่สิ่งที่ดีงาม
 ปราบปรามจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ไม่คิดอิจฉาริษยา เบียดเบียนและปองร้ายผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนอ่านบทแผ่เมตตา
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับบทแผ่เมตตาในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของคำแผ่เมตตา
  - ลักษณะของความเมตตา กรุณา

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอกรณีตัวอย่าง เรื่องจริงของการปฏิบัติตน ที่แสดงถึง
 ความเมตตา กรุณาและขาดความเมตตา กรุณาของบุคคลที่นักเรียนประทับใจ หรือประสบมาด้วยตนเอง
 แล้วร่วมกันวิเคราะห์บุคคลในกรณีตัวอย่างในหัวข้อดังนี้
  - สาเหตุอะไรที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ แสดงความเมตตา กรุณาหรือขาดความ
 เมตตา กรุณา

เมตตา กรุณา

- มีผลดี ผลเสียอย่างใดบ้างจากการแสดงความเมตตา กรุณา หรือ ชาติความ

- มีแนวทางแก้ไขอย่างไรบ้างในกรณีที่บุคคลชาติความเมตตา กรุณา
- ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในกรณีตัวอย่างจะเลือกปฏิบัติแบบใด เพราะเหตุใด

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้ออภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา และผลที่เกิดจากการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. บทแผ่เมตตา
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - การใช้เหตุผลอภิปรายหัวข้อที่กำหนดให้
2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

บทแผ่เมตตา

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้พยายาเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้เจ็บไข้ ลำบากกาย ลำบากใจเลย
 จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย
 จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย
 อันทราบทั้งสิ้นเทอญ

แผนการสอนที่ 10 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

สังคมจะนำอยู่ถ้าบุคคลในสังคมมีระเบียบวินัย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายผลของการปฏิบัติตนในเรื่องการมีระเบียบวินัยได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ คำสั่ง ระเบียบ กฎ กติกาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น บุคคลจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการวางระเบียบไว้เพื่อความสงบเรียบร้อยทางสังคม

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและขาดระเบียบวินัย
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัย
  - การกระทำของบุคคลในภาพ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับผู้ที่มีระเบียบวินัย และขาดระเบียบวินัย แล้วให้นักเรียนยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย โดยคิดเรื่องและจัดแสดงเอง เสร็จแล้วร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
  - การกระทำเช่นนั้นก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร
  - ถ้าเป็นตัวนักเรียนเจอเหตุการณ์เช่นนั้นจะอย่างไร เพราะเหตุใด
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและขาดระเบียบวินัย
2. กรณีตัวอย่าง
3. สื่อที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 11 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมย่อมอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย

ประเภทของความมีระเบียบวินัย

1. ระเบียบวินัยในตนเอง เช่น การควบคุมตนเองให้มันอ่านเขียนหนังสือตามเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอโดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องเฝ้าจับตามอง การข้ามถนนตรงทางม้าลาย เป็นต้น

2. ระเบียบวินัยทางสังคม เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของส่วนรวมโดยไม่มีตัวใครควบคุม เช่น การข้ามสะพานลอย การเคารพกฎหมาย เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนอ่านคำขวัญเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัย
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับคำขวัญในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของคำขวัญ
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัย

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอกรณีตัวอย่าง หรือเรื่องจริงของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยและไม่ระเบียบวินัยที่นักเรียนประสบมาด้วยตนเอง แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของการกระทำที่แสดงถึงความมีระเบียบวินัยและไม่ระเบียบวินัย

วินัย

- ผลดีที่เกิดแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมเมื่อตนเองมีระเบียบวินัย
- ผลเสียที่เกิดแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมเมื่อตนเองไม่มีระเบียบวินัย

- แนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความมีระเบียบวินัย

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. คำขวัญเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

2. กรณียัดอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม

- การให้เหตุผลในการอภิปรายตามหัวข้อที่กำหนดให้

2. ตรวจงาน

แผนการสอนที่ 12 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความมีระเบียบวินัย จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่มีระเบียบวินัยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกลักษณะการกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายผลของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

คุณลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัย

การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา หรือตรงกับเวลาที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของการมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

1. ช่วยให้เป็นคนมีนิสัยรักความเป็นระเบียบ และมีวินัยในตนเอง
2. ช่วยให้งานเสร็จรวดเร็ว
3. ช่วยให้ผู้มีความรับผิดชอบได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้อื่น
4. เป็นที่รักและไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง ตรงต่อเวลา แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเพลงในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของเพลง
  - ลักษณะของความมีระเบียบวินัย

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูกำหนดกรณีตัวอย่าง สถานการณ์ที่แสดงถึงการตรงต่อเวลาและการไม่ตรงต่อเวลาให้กลุ่มละ 1 เรื่อง เพื่อให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์การกระทำจากกรณีตัวอย่างในหัวข้อต่อไปนี้
  - ลักษณะของการกระทำนั้นแสดงถึงความมีระเบียบวินัยและไม่มีความมีระเบียบวินัยอย่างไร

วินัยอย่างไร

- การกระทำนั้นมีผลต่อผู้ที่ปฏิบัติตน และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร
- หากเป็นตัวนักเรียนจะเลือกปฏิบัติตนอย่างไร เพราะเหตุใด

ขั้นสรุป

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย
2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แผนภูมิเพลง ตรงต่อเวลา
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - การให้เหตุผลในการอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้
2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

เพลงตรงต่อเวลา

ตรงต่อเวลา พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา

ตรง ตรง ตรงเวลา พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา

เราเกิดมาเป็นคน ต้องหมั่นฝึกฝนให้ตรงเวลา

วันคืนไม่คอยท่า วันเวลาไม่เคยคอยใคร

แผนการสอนที่ 13 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 1-3 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงานย่อมทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความสามัคคีได้
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

ความสามัคคี หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยแสดงออกซึ่งการร่วมแรง ร่วมใจกัน รวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผ่นภูมิเพลง ช่วยกันทำ แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูให้นักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเพลงในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของเพลง
  - ลักษณะของความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างเหตุการณ์เกี่ยวกับความสามัคคี และให้นักเรียนยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3. ให้นักเรียนนำตัวอย่างที่เสนอมาพร้อมอภิปรายกันตามหัวข้อดังนี้
  - การกระทำนั้นเกิดกับใคร ที่ใด เมื่อไร
  - การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อหมู่คณะ และสังคมอย่างไร
  - นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำนั้น
  - นักเรียนมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรที่จะช่วยให้บุคคลมีความสามัคคี

สามัคคี

4. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปตามหัวข้อการอภิปรายเพื่อเป็นแนวทางหรือข้อปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความ
สามัคคี

2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภูมิเพลง ช่วยกันทำ

2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การตอบคำถาม

- การให้เหตุผลในการอภิปรายตามหัวข้อที่กำหนดให้

2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

เพลงช่วยกันทำ

งานสิ่งใด งานสิ่งใด	คำร้อง-ทำนอง บัณฑิต บุญยาคม
มัวแต่คอย เฝ้าแต่คอย	แม่ใครละเลยทิ้งปล่อย
ไม่มีเสร็จ ไม่มีเสร็จรับรอง	หวังคอยแต่เกี่ยงโยนกลอง
ทำงานเราต้องช่วยกัน	จำไว้ทุกคนต้อง
	ช่วยกัน ช่วยกัน ช่วยกัน

แผนการสอนที่ 14 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 4-6 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวในหมู่คณะ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. อธิบายผลของการมีความสามัคคีได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

องค์ประกอบของความสามัคคี

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ การช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน
2. ความเสียสละ คือ การให้ทั้งทางด้านร่างกาย แรงใจ ททรัพย์ และสติ

ปัญญา เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

3. ความเมตตากรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ปราศจากทุกข์
4. ความมีน้ำใจนักกีฬา คือ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
5. ความมีระเบียบวินัย คือ การประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ

ต่าง ๆ ของหมู่คณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเชื่อฟังผู้นำ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง แรงสามัคคี แล้วครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเพลงในหัวข้อดังนี้
  - ความหมายของเพลง
  - ลักษณะของความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูยกตัวอย่างเกี่ยวกับความสามัคคีแล้วให้นักเรียนยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่เกี่ยวกับความสามัคคีโดยคิด

เรื่องละครแสดงเอง เสร็จแล้วร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อดังนี้

- การกระทำนั้นมีลักษณะอย่างไร
- การกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียอย่างไร

- ถ้าเป็นตัวแทนนักเรียนเจอเหตุการณ์เช่นนั้นจะอย่างไร เพราะเหตุใด

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนในเรื่องความสามัคคี
2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แผนภูมิเพลง แรงสามัคคี
2. กรณียตัวอย่าง
3. สื่อที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - ความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

เพลงแรงสามัคคี

คำร้อง	ดร.ประเสริฐ ณ นคร	ทำนอง	แรงกระพือปีก
	ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์		
	ร่วมใจไมตรีกันเกิดพี่น้องไทย		ร่วมจิตกันไว้ชาติไทยจะรุ่งเรือง (ซ้ำ)
	ชาติประเทืองเพราะสามัคคี		ร่วมชีวิตกันเป็นกำลัง
(สร้อย)	นอดทิงนองนอย ชะ		นอดทิงนองนอย (ซ้ำ)
	กิจการใด ๆ สำเร็จตั้งใจ		เสริมสร้างชาติไทยไว้อยู่ยืนยง
	เกิดพลังเพราะสามัคคี		
(สร้อย)	นอดทิงนองนอย ชะ		นอดทิงนองนอย (ซ้ำ)

แผนการสอนที่ 15 (กลุ่มควบคุม)
กิจกรรมจริยศึกษา
เรื่อง ความสามัคคี จำนวน 9 คาบ

คาบที่ 7-9 เวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

ความสามัคคีของหมู่คณะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขและสถานการณ์ครบถ้วน

แล้วนักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้

เนื้อหา

ความสามัคคี

ความสามัคคี เป็นการแสดงออกถึงการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงานให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัย ความอดทน เสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อย ๆ จนเห็นผลดีของการร่วมมือกัน ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียว และสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้สำเร็จไปด้วยดี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิเพลง สามัคคีชุมนุม ครูร้องนำให้นักเรียนร้องตาม
2. ครูนำนักเรียนสนทนาซักถามเกี่ยวกับเพลงในหัวข้อดังนี้
  - ลักษณะของความสามัคคี
  - ผลดีของผู้ที่มีความสามัคคี

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม
2. ครูแจกภาพสถานการณ์เกี่ยวกับความสามัคคีให้กลุ่มละ 1 ภาพ โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อดังนี้
  - เป็นภาพใคร ทำอะไร ที่ไหน
  - ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อเหตุการณ์ในภาพ
  - ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของบุคคลในภาพที่มีต่อตนเอง ครอบครัว

และสังคม

- หากนักเรียนเป็นบุคคลในภาพนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพราะเหตุใด
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปตามหัวข้อการอภิปรายส่งครู

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคี
2. นักเรียนเขียนสรุปเป็นแนวปฏิบัติของตนเองลงสมุด

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภูมิเพลง สามัคคีชุมนุม
2. ภาพเหตุการณ์เกี่ยวกับความสามัคคี

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต
  - การตอบคำถาม
  - การให้เหตุผลในการอภิปรายตามหัวข้อที่กำหนดให้
2. ตรวจงาน

ภาคผนวก

เพลงสามัคคีชุมนุม

พวกเราเหล่ามาชุมนุม	ต่างภูมิใจรักสมัครสมาน
ล้วนมิตรจิตซึ้นบาน	สราญเรียงอยู่ทุกผู้ทุกนาม
(สร้อย) อันความกลมเกลียว	กันเป็นใจเดียวประเสริฐศรี
ทุกสิ่งประสงคฺ์จงใจ	จักเสร็จสมได้ด้วยสามัคคี
กิจใด ๕ ประสงค์มี	ร่วมใจภักดีแต่พระจอมสยาม
พร้อมพริบดังมือเดียวยาม	ยากเย็นเห็นง่ายบ่หน่ายบ่วาง (สร้อย)
ที่หนักก็จักเบาคลาย	ที่อันตรายก็จัดขัดขวาง
ฉลองพระเดชบ่จาง	กตเวทิกุณพระกรุณา (สร้อย)
สามัคคีนี้แหละล้ำเลิศ	จักชูชาติเขตพระศาสนา
สยามรัฐจักวัฒนา	ปรากฏเกียรติฟุ้งเฟื่องกระเดื่องแดนดิน (สร้อย)

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง ดวงใจ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้อง ที่สุด
เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. การกระทำของดวงใจถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. ถูกต้อง เพราะแสดงถึงความซื่อสัตย์
  - ข. ถูกต้อง เพราะจะได้รับคำชมเชย
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะเมื่อนำไปคืนแล้วถูกลงโทษ
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะถูกเพื่อนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นขโมย
2. เพราะเหตุใด สมชัยจึงบอกครูสมศรีว่าเห็นดวงใจเก็บกระเป๋าสตางค์ได้
  - ก. กลัวดวงใจโกรธ
  - ข. กลัวครูสมศรีลงโทษ
  - ค. อยากให้เพื่อนชมเชยว่ากล้าหาญ
  - ง. อยากบอกความจริงให้ครูทราบ
3. สุวิทย์พบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่บริเวณสนาม สุวิทย์ควรทำอะไร
  - ก. นำเงินในกระเป๋ามาแบ่งกับเพื่อน
  - ข. นำกลับไปให้พ่อแม่
  - ค. นำไปให้ครูประกาศหาเจ้าของ
  - ง. นำเงินในกระเป๋ามาซื้อของที่ชอบ
4. ความซื่อสัตย์เป็นการกระทำที่มีลักษณะเด่นชัดในเรื่องใด
  - ก. ความมีเหตุผล
  - ข. ความยุติธรรม
  - ค. ความจริงใจ
  - ง. ความรับผิดชอบ
5. ใครได้รับผลจากการปฏิบัติตนเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์
  - ก. สุพจน์ไม่สบายใจกลัวเพื่อนรู้ความจริงว่าพูดปด
  - ข. ครูเชิญผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนเรื่องการทะเลาะวิวาท
  - ค. เพื่อน ๆ ไม่ยอมคบหากับลักษณะเพราะพูดไม่สุภาพ
  - ง. ครูให้อาจเก็บเงินสะสมของห้อง
6. เพราะเหตุใดผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จึงสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
  - ก. ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
  - ข. ได้รับความสำเร็จในชีวิตการทำงาน
  - ค. ได้รับความร่วมมือจากผู้อื่น
  - ง. ได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้อื่น

7. ข้อความใดแสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริต

- ก. ผนทั้งให้เป็นเข็ม
- ข. เสียชีพอย่าเสียสัตย์
- ค. พกหินดีกว่าพกนุ่น
- ง. รักดีห้ามจู้รักชั่วห้ามเสา

8. มานพเก็บกระเป๋าสตางค์ได้และนำไปส่งอาจารย์เพื่อประกาศหาเจ้าของ อาจารย์ได้ชมเชย มานพในที่ประชุมนักเรียนทั้งโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของมานพ นักเรียนจะพูดกับ มานพว่าอย่างไร

- ก. ขอแสดงความยินดีกับมานพด้วยนะ
- ข. มานพนี่ช่างโชคดียิ่ง ๆ นะ
- ค. ดีใจจังที่มีเพื่อนที่ดีอย่างมานพ
- ง. เพื่อนเราได้เป็นคนที่มีชื่อเสียงแล้วนะ

9. เวลาขึ้นรถโดยสารประจำทาง พนักงานเก็บเงินไม่มาเก็บเงินควรทำอย่างไร

- ก. ยื่นเงินค่าโดยสารให้พนักงานเก็บเงิน
- ข. แกล้งทำเป็นนอนหลับ
- ค. รับลงจากรถก่อนถึงที่หมาย
- ง. กระซิบบอกให้เพื่อนที่มาด้วยรู้

10. ข้อใดเป็นสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติมากที่สุด

- ก. เก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ
- ข. พูดให้ร้ายผู้อื่น
- ค. นำต้นไม้ในโรงเรียนไปปลูกไว้ที่บ้าน
- ง. ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเมื่ออยากจะทำ

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง พยาน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค และ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใด บุญมีจึงไม่ยอมเป็นพยานให้วิชัย
  - ก. กลัวถูกตำรวจจับกุม
  - ข. อยากให้นายอำนาจอพอใจ
  - ค. อยากได้เงินจากภรรยาของวิชัย
  - ง. ไม่อยากพูดโกหก
2. ถ้าเห็นเพื่อนขโมยของ แต่เพื่อนอีกคนต้องตกเป็นผู้รับเคราะห์แทน เราควรปฏิบัติตนอย่างไร
  - ก. ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น
  - ข. แล้วแต่ครูจะตัดสิน
  - ค. บอกว่าจับถูกตัวแล้ว
  - ง. ช่วยยืนยันว่าเพื่อนคนหลังไม่ได้ขโมย
3. “ไม่เคยหลอกลวงใคร ผมมีความจริงใจกับทุกคนเสมอ” การพูดอย่างนี้เข้ากับคุณธรรมข้อใด
  - ก. ความจริงใจ
  - ข. ความบริสุทธิ์ใจ
  - ค. ความซื่อสัตย์สุจริต
  - ง. คนปากกับใจตรงกัน
4. พูดอย่างไรเป็นการพูดที่บิดเบือนความจริง
  - ก. พูดตรงตามความเป็นจริง
  - ข. พูดแต่งเติมเรื่องจากความเป็นจริง
  - ค. พูดปกปิดความจริงบางส่วนไว้
  - ง. พูดตามข้อเท็จจริงทั้งหมด
5. คนมีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขเพราะเหตุใด
  - ก. ได้รับความร่วมมือจากคนในสังคม
  - ข. ได้รับความไว้วางใจจากคนในสังคม
  - ค. ได้รับการยกย่องจากคนในสังคม
  - ง. ได้รับการช่วยเหลือจากคนในสังคม
6. การพูดความจริงเพียงบางส่วน โดยปกปิดความจริงบางอย่างไว้ ถือว่าซื่อสัตย์หรือไม่
  - ก. ซื่อสัตย์ เพราะไม่ได้พูดโกหก
  - ข. ซื่อสัตย์ เพราะพูดความจริงแม้จะไม่ทั้งหมด
  - ค. ไม่ซื่อสัตย์ เพราะบิดเบือนความจริง
  - ง. ไม่ซื่อสัตย์ เพราะเป็นการอำพรางความจริงไว้

7. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมักจะมีจิตใจที่เป็นอย่างไร
- ก. โลเล
  - ข. เข้มแข็ง
  - ค. อ่อนไหว
  - ง. อ่อนแอ
8. คนที่ไม่กล้าว่าเท็จจะได้รับผลดีข้อใด
- ก. ได้รับความไว้วางใจ
  - ข. ได้รับความเมตตา
  - ค. ได้รับรางวัล
  - ง. ได้รับความกรุณา
9. “ความจริงใจ” มีความหมายตรงตามข้อใด
- ก. พูดเรื่องจริง
  - ข. พูดอย่างคิดอย่าง
  - ค. การกระทำที่ตรงกับใจ
  - ง. ต่อหน้าอย่างลับหลังอย่าง
10. ผู้ที่ปฏิบัติตนด้วยความจริงใจจะส่งผลอย่างไรต่อบุคคล
- ก. มีคนกลัวมากขึ้น
  - ข. มีคนอิจฉามากขึ้น
  - ค. มีคนเกลียดมากขึ้น
  - ง. มีคนเชื่อถือมากขึ้น

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง อารี

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้อง ที่สุด
เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดอารีจึงบอกเจ้าของกระเป๋าเงินว่าเก็บกระเป๋าเงินได้
  - ก. อยากได้รางวัลตอบแทน
  - ข. อยากให้ผู้หญิงคนนั้นได้กระเป๋าเงินคืน
  - ค. กลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นขโมย
  - ง. กลัวถูกไล่ออกจากงาน
2. การกระทำของอารีถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. ถูกต้อง เพราะแสดงถึงความซื่อสัตย์
  - ข. ถูกต้อง เพราะอาจได้รับรางวัลตอบแทนบ้าง
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะไม่มีเงินไปให้แม่
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะทำให้ถูกไล่ออกจากงาน
3. คนที่ทำตามสัญญาที่ตนให้ไว้ แสดงว่ามีสิ่งใด
  - ก. สัจจะ
  - ข. ความกล้าหาญ
  - ค. ความจริงใจ
  - ง. ความมีเหตุผล
4. ข้อใดเป็นลักษณะของคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
  - ก. พูดคำด่าคำ
  - ข. พูดให้เพื่อนทะเลาะกัน
  - ค. พูดแต่ความจริง
  - ง. พูดดีเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อน
5. ใครเป็นคนปากกับใจตรงกัน
  - ก. หน้อยแกลังทำเป็นชอบสุนัขตามอย่างเพื่อน ๆ
  - ข. หนิงจำเป็นต้องดื่มนมทั้งที่ไม่ชอบเพราะกลัวแม่ตี
  - ค. หนูชอบวิชาคณิตศาสตร์มากจึงสนใจเรียนอย่างจริงจัง
  - ง. หน้อยไม่ชอบเรียนหนังสือแต่ต้องมาโรงเรียนทุกวัน
6. คนที่พูดแต่ความจริงไม่หลอกลวงผู้อื่น แสดงว่าเป็นคนมีคุณธรรมข้อใด
  - ก. ความซื่อสัตย์
  - ข. ความเสียสละ
  - ค. ความเมตตากรุณา
  - ง. ความยุติธรรม

7. การพูดในข้อใดถือได้ว่าเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต

- ก. ไม่พูดเรื่องคนอื่น
- ข. ยอมรับความจริง
- ค. ทำในสิ่งที่พูด
- ง. พูดในสิ่งที่เกิดประโยชน์

8. ถ้าพบว่าน้องเก็บกระเป๋าสตางค์ของคนอื่นได้ นักเรียนควรแนะนำน้องอย่างไร

- ก. ให้น้องนำกระเป๋าสตางค์ไปคืนเจ้าของ
- ข. ให้น้องนำเงินออกมาแบ่งกัน
- ค. ให้น้องวางกระเป๋าสตางค์ตรงที่เดิม
- ง. ให้น้องนำกระเป๋าสตางค์ไปทิ้งถังขยะ

9. ใครควรได้รับการยกย่องด้านจริยธรรมดีเด่น

- ก. กนกวรรณเรียนเก่ง
- ข. ฐิติพรเล่นกีฬาเก่ง
- ค. สมศรีเก็บกระเป๋าสตางค์เงินได้หลายครั้ง
และนำไปคืนเจ้าของทุกครั้ง
- ง. ขวัญฤดีซักผ้าเองทุกครั้ง

10. ข้อใดคือผลดีของความซื่อสัตย์สุจริต

- ก. ความเจริญก้าวหน้า
- ข. ความเก่งกล้า
- ค. ความอดทน
- ง. ความอดอยาก

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง เพื่อน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดมาโนชจึงนำข้าวกล่องไปแบ่งให้สมคิดกินด้วย
  - ก. อยากได้เงินจากสมคิด
  - ข. อยากได้รับคำชมเชยจากสมคิด
  - ค. สงสารสมคิดที่ไม่ได้กินข้าว
  - ง. กลัวสมคิดต่อว่าที่แอบอ่านจดหมาย
2. ใครเป็นคนที่มึนใจถึงงาม
  - ก. หมอกรูสึกิจฉาเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า
  - ข. มุกทำตามใจตนเอง
  - ค. ไมโครเพื่อนที่ชอบมาล้อ
  - ง. แมวสงสารคนที่มีความทุกข์
3. ถ้าไม่มีเงินเราสามารถเสียสละอะไรแทนได้
  - ก. ดวงตา
  - ข. กำลังกาย
  - ค. กำลังใจ
  - ง. แขน ขา
4. การเสียสละในข้อใดถูกต้องที่สุด
  - ก. ช่วยเหลือผู้อื่นแล้วเราต้องไม่เดือดร้อน
  - ข. ช่วยแล้วจับบันทึกให้ผู้อื่นรับรู้ทั่วกัน
  - ค. ช่วยเหลือผู้อื่นให้เต็มที่เรื่องอื่นไม่คิด
  - ง. ช่วยเหลือผู้อื่นดีกว่าช่วยคนในครอบครัว
5. ถ้าพลช่วยสอนการบ้านเพื่อนที่ไม่เข้าใจ การกระทำดังกล่าวเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร
  - ก. เหมาะสม เพราะจะทำให้ตนเองเด่น
  - ข. เหมาะสม เพราะจะทำให้เพื่อนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะจะทำให้เพื่อนไม่สนใจเรียน
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะจะทำให้เพื่อนนำไปเป็นตัวอย่าง
6. คนที่รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นเป็นคนอย่างไร
  - ก. มีความอดทน
  - ข. เห็นแก่ตัว
  - ค. รักเพื่อน
  - ง. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

7. ข้อใดเป็นการเสียสละที่ถูกต้อง

- ก. ประชาช่วยเพื่อนทำการบ้าน
- ข. มาลีช่วยเพื่อนขโมยของในร้านค้า
- ค. ดำรงแบ่งอาหารกลางวันให้เพื่อนที่ยากจนรับประทาน
- ง. สูดานำข้าวที่เหลือให้สุนัขกิน

8. ถ้าเพื่อนลืมนำหนังสือมา นักเรียนควรทำอย่างไร

- ก. รีบไปฟ้องครู
- ข. แบ่งให้เพื่อนดูด้วย
- ง. ว่ากล่าวตักเตือนเพื่อน
- ง. ให้เพื่อนไปหาซื้อเล่มใหม่

9. นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไรเมื่อเห็นเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียนคนเดียว

- ก. นั่งเป็นเพื่อนแก้เหงา
- ข. ตามหาว่าเวรทำความสะอาดมีใครบ้าง
- ค. บอกเพื่อนว่าจะฟ้องครูให้
- ง. ช่วยเพื่อนทำความสะอาดจนเสร็จ

10. การให้ปันสิ่งของเพื่อนควรทำในเวลาใด

- ก. เมื่อเพื่อนร้องขอ
- ข. เมื่อคุณครูบอกให้ทำ
- ค. เมื่อเพื่อนมีความต้องการ
- ง. เมื่อต้องการสิ่งตอบแทนจากเพื่อน

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง ก๋วยเตี๋ยวเรือ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. การกระทำของตาสนเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. เหมาะสม เพราะเป็นคนทำให้เรือล่ม
  - ข. เหมาะสม เพราะเป็นการเสียสละที่สร้างความเจริญให้ชุมชน
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะจะทำให้สูญเสียเงินรายได้จากการพายเรือ
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะมีอาชีพพายเรือมาตั้งนานแล้ว
2. ข้อใดเป็นอุปสรรคของความเสียสละ
  - ก. ความเห็นแก่ตัว
  - ข. ความกตัญญู
  - ค. ความขยันหมั่นเพียร
  - ง. ความอดทน
3. ข้อใดแสดงความเห็นแก่ตัวโดยถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่
  - ก. การวางของขายบนทางเท้า
  - ข. ทำลายผักตบชวาในลำคลอง
  - ค. การสร้างสะพานเข้าหมู่บ้าน
  - ง. การขายดอกมะลิเนื่องในวันแม่
4. ผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวมักจะปฏิบัติตนอย่างไร
  - ก. มีเหตุมีผล
  - ข. มีความเมตตา
  - ค. สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น
  - ง. ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ใครมีความเห็นแก่ตัว
  - ก. สิริณาช่วยพัฒนาหมู่บ้านที่ตนอยู่
  - ข. สมพรเลือกทำแต่งงานเบา ๆ
  - ค. สายสมรทำงานบ้านแทนพ่อแม่
  - ง. สุวรรณแบ่งเงินให้น้อง ๆ
6. การกระทำของใครที่เรียกว่าประโยชน์ส่วนตน
  - ก. นทีเสียภาษี
  - ข. สุขเมธช่วยชาวบ้านสร้างสะพาน
  - ค. วิฑูรย์บริจาคที่ดินให้วัด
  - ง. ดุสิตขยันเรียนหนังสือจนได้รับปริญญา

7. บุคคลที่ไม่เสียสละให้กับสังคม จะได้รับผลอย่างไร

- ก. การยกย่องจากสังคม
- ข. การเชิดชูจากสังคม
- ค. การชมเชยจากสังคม
- ง. การเฉยเมยจากสังคม

8. การเสียสละในข้อใดไม่ควรปฏิบัติ

- ก. เสียสละโลหิต
- ข. เสียสละร่างกาย
- ค. เสียสละเวลา
- ง. เสียสละทรัพย์สินทั้งหมด

9. การเสียสละให้ผลดีแก่ผู้ปฏิบัติอย่างไร

- ก. มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
- ข. มีคนเกรงใจมาก
- ค. เป็นที่นิยมยกย่อง
- ง. มีฐานะมั่นคง

10. ถ้าโรงเรียนประกาศขอร้องให้นักเรียนไปช่วยพัฒนาวัด นักเรียนจะอย่างไร

- ก. หยัดเรียนไปช่วย
- ข. ทำอย่างอื่นที่มีประโยชน์กว่า
- ค. ไปช่วยกันในวันหยุด
- ง. อยู่กับบ้านพักผ่อนดีกว่า

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง ทำบุญ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดประชาจึงชอบทำบุญ
  - ก. อยากให้เพื่อนบ้านชมเชยว่าเป็นคนใจบุญ
  - ข. มีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น
  - ค. อยากให้วิเชียรคบหาสมาคมด้วย
  - ง. ทำให้มีฐานะร่ำรวย
2. วิเชียรนำบุตรสาวไปวัดกับประชาด้วย การกระทำของวิเชียรเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. เหมาะสม เพราะประชาจะได้ชมเชยว่าเป็นคนใจบุญ
  - ข. เหมาะสม เพราะเห็นคุณค่าของความเสียสละ
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะไม่เคยไปวัดมาก่อน
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะเคยกล่าวหาประชาว่าโกงที่ไปวัด
3. ข้อใดเป็นการกระทำของผู้บริจาคทรัพย์ช่วยการกุศลโดยไม่หวังผลตอบแทน
  - ก. ให้โฆษณาประกาศดัง ๆ
  - ข. ถ่ายรูปขณะมอบเงิน
  - ค. เอาชื่อลงหนังสือพิมพ์
  - ง. ไม่ประสงค์ออกนาม
4. ข้อใดเป็นการเสียสละเพื่อส่วนรวม
  - ก. การลุกจากเก้าอี้ให้ผู้หญิงนั่ง
  - ข. การให้เพื่อนยืมเงิน
  - ค. การบริจาคเลือดให้โรงพยาบาล
  - ง. การเสียสละเงินซื้ออาหารเพื่อรับประทานด้วยกัน
5. “นี่เธอ ฉันนำผ้าห่มไปมอบให้ชาวบ้านที่จังหวัดเลยตั้ง 10 ผืน ฉันรู้สึกสุขใจจังเลย” ความสุขใจดังกล่าวเกิดขึ้นจากอะไร
  - ก. ความเสียสละ
  - ข. ความสงสาร
  - ค. ความร่วมมือกับทางราชการ
  - ง. การมีน้ำใจโอบอ้อมอารี
6. ข้อใดเป็นการเสียสละเพื่อช่วยชีวิตผู้อื่น
  - ก. การเสียสละเพื่อสร้างโบสถ์
  - ข. การสละที่นั่งให้คนที่อ่อนแอกว่า
  - ค. การบริจาคโลหิตให้แก่ผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุ
  - ง. การช่วยชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้านของตน

7. คนที่ทำบุญตักบาตรจะได้รับผลอย่างไร
  - ก. จิตใจเป็นสุข
  - ข. มีร่างกายแข็งแรง
  - ค. มีผู้คนยกย่อง
  - ง. มีการใช้จ่ายที่พอดี
8. การปฏิบัติในข้อใดที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจสงบ
  - ก. การทำบุญโดยการเบียดเบียนผู้อื่น
  - ข. การทำบุญโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
  - ค. การทำบุญโดยการไปยืมเงินของบุคคลอื่น
  - ง. การทำบุญที่เมื่อทำไปแล้วทำให้ตนเองต้องเดือดร้อน
9. ถ้ามีการรับบริจาคเลือดเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่ขาดเลือด นักเรียนควรทำอย่างไร
  - ก. ไปยื่นดูการบริจาคเลือด
  - ข. ชวนผู้ปกครองให้ไปบริจาคเลือด
  - ค. ช่วยแจกอาหารให้ผู้บริจาคเลือด
  - ง. บริจาคเลือดโดยหวังสิ่งตอบแทน
10. ความเสียสละในข้อใดน่ายกย่องที่สุด
  - ก. บริจาคเงินสร้างวัด
  - ข. บริจาคโลหิต
  - ค. บริจาคร่างกายพัฒนาชุมชน
  - ง. บริจาคเสื้อผ้าช่วยผู้ประสบภัยน้ำท่วม

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง เข้าใจผิด

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดเปี้ยกจึงเก็บแมลงมาเลี้ยงที่บ้าน
  - ก. อยากได้แมลงมาช่วยจับหนู
  - ข. อยากให้พ่อแม่ชมเชยว่าเป็นเด็กมีน้ำใจ
  - ค. อยากได้แมลงมาเลี้ยงหลาย ๆ ตัว
  - ง. สงสารแมวที่ถูกรังแก
2. ข้อใดเป็นการชมเชยสัตว์
  - ก. เอาข้าวให้นักกิน
  - ข. ไปชมการประกวดสุนัข
  - ค. ไปดูสัตว์ที่เขาเดิน
  - ง. เอาไม้ตีแมวที่รบกวน
3. ความมีเมตตากรุณาเริ่มต้นที่ใดเป็นอันดับแรก
  - ก. วาจา
  - ข. รูปร่างหน้าตา
  - ค. การกระทำ
  - ง. จิตใจ
4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า “เมตตาธรรมคำจูนโลก”
  - ก. ไม่เห็นด้วย เพราะความเมตตาไม่ได้ทำให้ท้องอิ่ม
  - ข. ไม่เห็นด้วย เพราะทุกคนต้องเห็นแก่ตัวทั้งนั้น
  - ค. เห็นด้วย เพราะทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกัน
  - ง. เห็นด้วย เพราะคนจนต้องพึ่งคนรวยตลอดไป
5. ความเมตตากรุณาแสดงออกได้ทางใดบ้าง
  - ก. ทางกาย
  - ข. ทางวาจา
  - ค. ทางใจ
  - ง. ทั้งกาย วาจา และใจ
6. ถ้านักเรียนพบเพื่อนกำลังทำร้ายสัตว์ นักเรียนจะอย่างไร
  - ก. ช่วยเพื่อนทำร้าย
  - ข. ดูเฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไร
  - ค. ต่อกว่าเพื่อนอย่างรุนแรง
  - ง. ห้ามปรามเพื่อนไม่ให้รังแกสัตว์

7. การแสดงออกในข้อใดเป็นบุคคลที่มีความเมตตา กรุณา

- ก. ช่วยเหลือทรัพย์สินแก่ผู้ประสบภัย
- ข. เลี้ยงแมวไว้แต่ไม่ยอมให้อาหาร
- ค. คิดอิจฉาเพื่อนที่เรียนหนังสือดีกว่าตน
- ง. พุดกับเพื่อนด้วยวาจากระโชกโฮกฮาก

8. “ ตันบอกคนอื่น ๆ ว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา แต่ตันชอบจับจิ้งหรีดมากัดกัน”
จากการกระทำของตันขัดแย้งกับคุณธรรมในตัวเองหรือไม่ อย่างไร

- ก. ขัดแย้ง เพราะขัดต่อหลักของความมีเมตตา กรุณา
- ข. ขัดแย้ง เพราะขัดต่อหลักของความซื่อสัตย์ของบุคคล
- ค. ไม่ขัดแย้ง เพราะแสดงถึงการรักษาวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- ง. ไม่ขัดแย้ง เพราะเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจนักกีฬา

9. การกระทำใดแสดงว่าอ้อมีความเมตตา กรุณา

- ก. การแอบจับแมวคนอื่นมาเลี้ยงที่บ้าน
- ข. การโต้เถียงในขณะที่พ่อแม่สั่งสอน
- ค. การไม่อาฆาตพยาบาทและปองร้ายผู้อื่น
- ง. การนำเด็กหลงทางมาเลี้ยงที่บ้านโดยไม่แจ้งตำรวจ

10. สมมติเห็นเพื่อนจะใช้ปืนยิงนกจึงเข้าห้าม การกระทำดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ถูกต้อง เพราะเพื่อนที่ดีต้องคอยชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องให้กับเพื่อน
- ข. ถูกต้อง เพราะการใช้ปืนเป็นการไม่ประหยัดและลูกปืนมีราคาแพง
- ค. ไม่ถูกต้อง เพราะเพื่อนที่ดีต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อน
- ง. ไม่ถูกต้อง เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นความสุขส่วนตัวของเพื่อน

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง น้ำใจ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดชายหนุ่มจึงช่วยเหลือหญิงชรา
  - ก. กลัวลูกค้าในร้านรังเกียจ
  - ข. รู้จักกับหญิงชรามาก่อน
  - ค. สงสารที่เห็นคนเค็ดคร่อน
  - ง. ถูกบอยขอร้องให้มาช่วยเหลือ
2. การกระทำของบอยเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. เหมาะสม เพราะต้องเอาใจลูกค้าในร้าน
  - ข. เหมาะสม เพราะถ้าไม่ไล่หญิงชราตนอาจถูกไล่ออก
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะเป็นเพียงลูกจ้างในร้านเท่านั้น
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะไม่มีความเมตตากรุณา
3. ถ้าพบเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งตั้งแต่เล็ก เราจะรู้สึกอย่างไร
  - ก. เฉย ๆ
  - ข. โทษเวรกรรมของเด็กคนนั้น
  - ค. สงสาร
  - ง. ตีใจ
4. ประโยชน์ที่เราได้รับจากการเป็นคนมีความเมตตากรุณาคืออะไร
  - ก. ทำให้มีเหตุผล
  - ข. ทำให้เป็นคนดี
  - ค. ทำให้มีความศรัทธา
  - ง. ทำให้เป็นที่รักใคร่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น
5. บุคคลที่ขาดความเมตตากรุณาจะมีผลต่อตนเองอย่างไร
  - ก. ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัว
  - ข. ทำให้เป็นคนที่มีชื่อเสียง
  - ค. ทำให้เป็นคนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
  - ง. ทำให้เป็นคนที่ได้รับคำยกย่องชมเชย
6. ข้อใดไม่ใช่ผลที่ผู้ที่มีจิตใจเมตตากรุณาพึงจะได้รับ
  - ก. มีความสุขในชีวิต
  - ข. ความเป็นห่วงกังวล
  - ค. เป็นที่รักใคร่ของเพื่อน
  - ง. เป็นที่อิจฉาของผู้ที่พบเห็น

7. ถ้าทุกคนในสังคมเป็นคนมีเมตตา จะมีผลดีอย่างไร
- ก. ทำให้ทุกคนมีหน้าตาแจ่มใส
  - ข. ทำให้ทุกคนหมดความทุกข์
  - ค. ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
  - ง. ทำให้ทุกคนไม่ต้องเกรงกลัวใคร
8. การแบ่งปันสิ่งของให้แก่เพื่อนผู้ยากไร้เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ควร เพราะเป็นหน้าที่ที่เราควรปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์
  - ข. ควร เพราะถ้าเรามีปัญหาคนอื่นจะได้ช่วยเราบ้าง
  - ค. ไม่ควร เพราะเป็นการฟุ่มเฟือย
  - ง. ไม่ควร เพราะคนที่เดือดร้อนมีมากเกินไป
9. เมื่อบุญชูเห็นผู้ที่ลำบากกว่าตนแล้วช่วยเหลือ การกระทำของบุญชูถูกต้องหรือไม่ อย่างไร
- ก. ถูกต้อง เพราะบุญชูต้องการให้สังคมยอมรับ
  - ข. ถูกต้อง เพราะบุญชูพยายามช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะการช่วยเหลือของบุญชูทำให้ผู้ที่ได้รับไม่สบายใจ
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะการช่วยเหลือของบุญชูทำให้ภายในครอบครัวไม่สงบสุข
10. ถ้านักเรียนพบคนตาบอดจะข้ามถนน นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องที่สุด
- ก. ช่วยเหลือพาเดินข้ามถนน
  - ข. แนะนำวิธีข้ามถนนโดยให้ข้ามเอง
  - ค. ตะโกนบอกทิศทางที่จะข้ามให้ทราบ
  - ง. รีบเดินผ่านเลยไปเพราะไม่ใช่หน้าที่

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง บทเรียนของป๋อง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดแบ่งจึงห้ามป๋องไม่ให้รังแกเพื่อน
  - ก. กลัวเพื่อนดูถูกว่าขี้ขลาด
  - ข. อยากให้เพื่อนชมเชยว่ากล้าหาญ
  - ค. โกรธกับป๋องมาก่อน
  - ง. ทนไม่ได้ที่เห็นเพื่อนถูกรังแก
2. ข้อใดเป็นการอิจฉาริษยาเพื่อน
  - ก. พรบมือให้เพื่อนที่ตอบคำถามได้ถูกต้อง
  - ข. เข้าไปกอดเพื่อนที่ชนะการแข่งขันกีฬา
  - ค. ดีใจกับเพื่อนที่ได้รับรางวัล
  - ง. ไม่ยอมพูดกับเพื่อนที่สอบได้ที่หนึ่ง
3. ถ้าเพื่อนเดือดร้อนเรื่องเสื้อผ้าที่จะใส่ไปแข่งกีฬา เราควรทำตามข้อใด
  - ก. บอกเพื่อนไม่ต้องไป
  - ข. บอกเพื่อนให้ใส่เสื้ออะไรก็ได้
  - ค. ดุหมั่นเพื่อนที่ไม่มีเสื้อจะใส่
  - ง. เอาเสื้อของเราให้เพื่อนยืมใส่
4. ถ้าเพื่อนสอบไม่ผ่านวิชาภาษาอังกฤษเราควรทำอย่างไร
  - ก. พุดปลอบใจให้เพื่อนตั้งใจใหม่
  - ข. ทำเฉย ๆ
  - ค. เอาเรื่องของเพื่อนไปประจาน
  - ง. พุดเยาะเย้ยเพื่อน
5. ถ้าเพื่อนมีฐานะยากจน เราควรปฏิบัติตามข้อใด
  - ก. เลิกคบกับเพื่อนคนนั้นทันที
  - ข. คบกับเพื่อนต่อไปและอาจช่วยเหลือถ้าเดือดร้อน
  - ค. พุดดูหมิ่นฐานะของเพื่อน
  - ง. ไม่สนใจเขา เขาควรมาเอาใจเรามากกว่า
6. ข้อใดเป็นการแสดงความเมตตากรุณาทางใจ
  - ก. คิดจะแกล้งเพื่อน
  - ข. คิดจะขโมยของของผู้อื่น
  - ค. คิดอยากให้เพื่อนสอบผ่าน
  - ง. อิจฉาที่เพื่อนเรียนเก่งกว่า

7. การแสดงออกของใครที่เป็นการให้อภัย

- ก. อาวุธบอกเพื่อนที่เดินชนตนว่าไม่เป็นไร
- ข. ชัยยุทธมักพูดกระทบเพื่อนที่ทำผิดเสมอ
- ค. อธิวัฒน์มักหาโอกาสแกล้งเพื่อนที่เรียนเก่งกว่าตน
- ง. องอาจคิดแก้แค้นเพื่อน ๆ ที่บอกว่าตนทำการบ้านผิด

8. บุคคลในข้อใดน่าจะเป็นบุคคลที่มีความเมตตากรุณามากที่สุด

- ก. สมจิตพูดจาตู่ถูกเพื่อน
- ข. สมใจมักจะแกล้งน้องเสมอ
- ค. สมจิตอยากช่วยเพื่อนที่ถูกไฟไหม้บ้าน
- ง. สมชาติขอยืมดินสอเพื่อนเป็นประจำ

9. การประทุษร้ายต่อร่างกาย หมายถึงข้อใด

- ก. ขึ้นต้นไม้แล้วพลัดตกแขนหัก
- ข. เล่นฟุตบอลชนกันศีรษะแตก
- ค. วิ่งเล่นแล้วลื่นล้มจนบาดเจ็บ
- ง. ช่วยกันรุมตีผู้ที่มาลักขโมยสิ่งของ

10. ถ้าเราเบียดเบียนหรือรังแกผู้อื่น ผู้ที่ถูกเบียดเบียนหรือรังแก จะรู้สึกอย่างไร

- ก. รู้สึกผิดชอบชั่วดี
- ข. มีความอดทนอดกลั้น
- ค. ไม่พอใจและได้รับความทุกข์
- ง. รู้จักยับยั้งชั่งใจมากขึ้น

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง ริมถนน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. การทิ้งขยะเกลื่อนกลาดของบรรดาแม่ค้า เป็นการกระทำที่เหมาะสมหรือไม่
  - ก. เหมาะสม เพราะมีคนคอยกวาดขยะให้อยู่แล้ว
  - ข. เหมาะสม เพราะแม่ค้าที่ไหน ๆ ก็ทิ้งขยะกันทั้งนั้น
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะขาดความมีระเบียบวินัย
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะอาจทำให้คนกวาดถนนโกรธ
2. ทิ้งเศษกระดาษลงในถังขยะเป็นคนอย่างไร
  - ก. คนขยัน
  - ข. คนรับผิดชอบ
  - ค. คนมีระเบียบวินัย
  - ง. คนยุติธรรม
3. ถ้าคนในสังคมขาดวินัยในตนเอง สังคมนั้นจะเป็นอย่างไร
  - ก. ต่างคนต่างอยู่
  - ข. มีความสุขสนุกสนาน
  - ค. ทุกคนทำงานเสร็จตรงตามเวลา
  - ง. เกิดความสับสนวุ่นวาย
4. ถ้าสังคมของนักเรียนมีความสับสนวุ่นวายอยู่เป็นประจำ นักเรียนคิดว่า การปฏิบัติในข้อใด จะช่วยลดความวุ่นวายนั้นได้ดีที่สุด
  - ก. การอยู่ร่วมกัน
  - ข. ความเมตตากรุณา
  - ค. ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง
  - ง. การสร้างวินัยในตนเอง
5. ข้อใดเป็นการช่วยรักษาสาธารณสมบัติ
  - ก. ดึงภาพโฆษณาตามกำแพง
  - ข. ทิ้งเศษขยะในที่รองรับ
  - ค. ถางหญ้าที่เกาะกลางถนน
  - ง. ซ่อมแซมดวงไฟจราจรที่ชำรุด
6. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนไปขีดเขียนบนกำแพงวัดหรือสถานที่อื่น ๆ นักเรียนควรทำอย่างไร
  - ก. บอกให้เพื่อนย้ายไปเขียนที่อื่น
  - ข. เตือนให้เห็นถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น
  - ค. ช่วยตามเช็ดให้สะอาดเหมือนเดิม
  - ง. เข้าไปต่อว่าเพื่อนที่ทำให้กำแพงสกปรก

7. ความมีระเบียบวินัย จะมีผลต่อสังคมในด้านใดมากที่สุด
- ก. ความมั่นคง
  - ข. ความสามัคคีกลมเกลียว
  - ค. ความรับผิดชอบต่อสังคม
  - ง. ความสงบเรียบร้อย
8. คนที่มีระเบียบวินัย ปฏิบัติในการใช้น้ำตามม่าน้ำล้นคลองอย่างไร
- ก. งดการใช้น้ำ
  - ข. ช่วยเก็บขยะในน้ำ
  - ค. ไม่ทิ้งขยะของเสียลงในน้ำ
  - ง. ช่วยกันเฝ้าดูแลแม่น้ำล้นคลอง
9. ถ้าห้องเรียนมีกฎว่า ห้ามใส่รองเท้าเข้ามาในห้อง นักเรียนควรทำอย่างไร
- ก. แอบวางรองเท้าไว้ใต้โต๊ะ
  - ข. วางรองเท้าไว้หน้าห้องให้เป็นระเบียบ
  - ค. ใส่รองเท้าเข้ามาในห้อง
  - ง. ใส่รองเท้าเข้ามาในห้องแล้วเช็ดพื้นที่หลัง
10. ถ้าคนส่วนใหญ่มีระเบียบวินัย ประเทศชาติจะเป็นอย่างไร
- ก. มีเสรีภาพมาก
  - ข. จำกัดเสรีภาพ
  - ค. เจริญก้าวหน้าขึ้น
  - ง. เกิดการชุมนุมมากขึ้น

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง ตันกลับใจ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดตันจึงคิดปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนมีระเบียบวินัย

- ก. อยากให้พ่อแม่ชมเชยว่าเป็นเด็กดี
- ข. กลัวตำรวจจับไปที่สถานีดำรวจอีก
- ค. กลัวเพื่อนไม่ยอมคบหาสมาคมด้วย
- ง. เห็นคุณค่าของความเป็นระเบียบวินัย

2. ใครเป็นคนที่มึจิตใจเข้มแข็ง

- ก. ก้องไม่หนีโรงเรียนตามที่เพื่อนชักชวน
- ข. หนีไปย้อมสีผมให้แดงตามอย่างคารา
- ค. ป้อมใส่เสื้อผิดไปจากนักเรียนคนอื่น ๆ
- ง. เพชรแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำของนักเรียน

3. ข้อใดคือการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม

- ก. แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน
- ข. กลับบ้านก่อนโรงเรียนเลิก
- ค. มาโรงเรียนสายเป็นบางวัน
- ง. ไม่ชอบวิชาไหนก็ไม่เข้าห้องเรียน

4. ระเบียบวินัยสามารถสร้างได้ที่บ้าน หมายถึงข้อใด

- ก. กำหนดให้ทุกคนปฏิบัติตามคำสั่ง
- ข. กำหนดให้ทุกคนชอบในสิ่งเดียวกัน
- ค. กำหนดหน้าที่ให้ทุกคนปฏิบัติ
- ง. กำหนดให้ทุกคนต้องทำในสิ่งเดียวกัน

5. ข้อใดเป็นผลของการมีวินัยในตนเอง

- ก. เป็นคนเชื่องช้า
- ข. ทำงานเสร็จไม่ทันเวลา
- ค. เป็นคนเอาแต่ใจในการทำงาน
- ง. มีความรับผิดชอบในงานที่ทำ

6. ใครมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง

- ก. กาญจนาทำการบ้านเมื่อแม่บอก
- ข. บุปผาอาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียนแต่เช้า
- ค. อรรณพแวะไปบ้านเพื่อนก่อนเข้าโรงเรียน
- ง. วิธนาจะทำเวรเมื่อเพื่อน ๆ เรียก

7. ถ้านักเรียนทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน จะเกิดผลอย่างไร
  - ก. โรงเรียนจะมีชื่อเสียง
  - ข. ครูจะรักนักเรียนทุกคน
  - ค. สังคมภายนอกจะยึดถือเป็นแบบอย่าง
  - ง. สมาชิกในโรงเรียนจะมีความสุข
8. การปฏิบัติตนในข้อใดแสดงถึงการเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน
  - ก. ร้องเพลงชาติให้เสียงดัง
  - ข. ช่วยเพื่อนจัดป้ายนิทรรศการ
  - ค. มาโรงเรียนให้ทันเคารพธงชาติตอนเช้า
  - ง. ร่วมร้องเพลงเชียร์กีฬา
9. ถ้าทุกคนอยู่ร่วมกันในโรงเรียนอย่างสงบสุข แสดงว่าทุกคนมีคุณธรรมข้อใด
  - ก. ความมีระเบียบวินัย
  - ข. ความขยัน
  - ค. ความอดทน
  - ง. ความเสียสละ
10. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย
  - ก. ชีวิตมีความสุข
  - ข. ชีวิตมีความเจริญ
  - ค. ชีวิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
  - ง. ชีวิตมีความวุ่นวายปราศจากความสุข

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง สายเป็นเหตุ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุด เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบทั้งหมดมี 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. การกระทำของมานพในตอนแรกเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. ถูกต้อง เพราะแสดงถึงความสะอาดกาย
  - ข. ถูกต้อง เพราะได้ทำอะไรตามใจตนเอง
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัย
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะแสดงถึงความไม่อดทนอดกลั้น
2. คนตรงต่อเวลาจะมีลักษณะตามข้อใด
  - ก. จัดแบ่งกิจกรรมได้สอดคล้องกับระยะเวลา
  - ข. ผัดวันประกันพรุ่ง
  - ค. คนสบาย ๆ ยังไงก็ได้
  - ง. ฉลาดในการเอาเปรียบคนอื่น
3. การมีสิ่งใดทำให้นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา
  - ก. ความใฝ่รู้
  - ข. ความเกรงใจ
  - ค. ความมีระเบียบวินัย
  - ง. ความมีน้ำใจ
4. สิทธิชัยนัดแก้วตาไว้เวลา 8.30 นาฬิกา ถ้าเป็นนักเรียนจะอย่างไร
  - ก. ไม่ไปตามนัด
  - ข. ไปก่อนเวลานัดเล็กน้อย
  - ค. จะไปถึงเวลาไหนก็ได้
  - ง. ไปหลังเวลานัดเล็กน้อย
5. ผู้ที่ได้ชื่อว่าปฏิบัติตนเป็นคนตรงต่อเวลาและหน้าที่ควรจะได้ปฏิบัติตามข้อใด
  - ก. ตั้งใจบังคับตนเองให้มีความเชื่อมั่น
  - ข. รักษาศีลห้าอย่างเคร่งครัด
  - ค. เคารพเชื่อฟังบิดามารดา
  - ง. ทำบุญตักบาตรสม่ำเสมอ
6. ในประเทศที่เจริญแล้ว การเข้าแถวขึ้นรถประจำทางหรือรับบริการต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปฏิบัติ แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมข้อใดของคนในประเทศ
  - ก. ความยุติธรรม
  - ข. ความเสียสละ
  - ค. ความสามัคคี
  - ง. ความมีระเบียบวินัย

7. สงวนแซงคิวเพื่อจะซื้ออาหารให้ได้เร็ว ๆ การกระทำของสงวนเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
- ก. ไม่เหมาะสม เพราะขาดระเบียบวินัย
  - ข. ไม่เหมาะสม เพราะขาดความเสียสละ
  - ค. เหมาะสม เพราะผู้ใหญ่ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง
  - ง. เหมาะสม เพราะจะได้รับประทานอาหารเร็ว ๆ
8. บุคคลใดทำตัวเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม
- ก. หว้าขายของบนทางเท้า
  - ข. แหวนขั้รถฝ่าไฟแดง
  - ค. วานขึ้นลงรถโดยสารตามลำดับเสมอ
  - ง. วันข้ามถนนบนทางม้าลายเป็นบางครั้ง
9. พิชัยเห็นพรเทพมาโรงเรียนสายทุกวัน พิชัยควรจะให้คำแนะนำแก่พรเทพอย่างไร
- ก. แนะนำให้พรเทพย้ายไปเรียนโรงเรียนอื่น
  - ข. แนะนำให้พรเทพปรึกษากับเพื่อนที่เรียนดี
  - ค. แนะนำให้พรเทพออกจากบ้านเร็วขึ้นกว่าปกติ
  - ง. แนะนำให้พรเทพไปขอเลื่อนเวลาเรียนกับคุณครู
10. คุณลักษณะในข้อใดที่มีส่วนทำให้บุคคลปฏิบัติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลามากที่สุด
- ก. ความมีวินัย
  - ข. ความสามัคคี
  - ค. ความประหยัด
  - ง. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง บ้านจักรยาน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดครูในโรงเรียนบ้านทรายงามจึงต้องช่วยกันสร้างที่จอดรถจักรยาน
  - ก. กลัวชาวบ้านจะหาว่าโกงเงินบริจาค
  - ข. อยากให้ชาวบ้านในหมู่บ้านชื่นชมยกย่อง
  - ค. คิดว่าเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องเอาใจใส่นักเรียน
  - ง. ต้องการให้นักเรียนมีที่จอดรถจักรยาน
2. การกระทำของคณะครูโรงเรียนบ้านทรายงามเหมาะสมหรือไม่
  - ก. เหมาะสม เพราะเป็นการแสดงถึงความน่าเชื่อถือ
  - ข. เหมาะสม เพราะเป็นการแสดงถึงความร่วมแรงร่วมใจ
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะทำให้เหน็ดเหนื่อยโดยไม่จำเป็น
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะมีเงินไม่เพียงพอที่จะสร้างที่จอดรถจักรยาน
3. การกระทำของคณะครูและชาวบ้านในหมู่บ้านทรายงามแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมข้อใด
  - ก. ความอดทนอดกลั้น
  - ข. ความสามัคคี
  - ค. ความขยันหมั่นเพียร
  - ง. ความมีระเบียบวินัย
4. คุณธรรมข้อใดที่ช่วยให้คนอยู่ร่วมกันโดยไม่ทะเลาะกัน
  - ก. ความเมตตากรุณา
  - ข. ความเสียสละ
  - ค. ความสามัคคี
  - ง. ความซื่อสัตย์สุจริต
5. ความสามัคคีของประชาชนมีผลอย่างไรต่อประเทศไทย
  - ก. ทำให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง
  - ข. ทำให้ได้รับการยกย่องจากนานาชาติ
  - ค. ทำให้ประเทศมีความมั่นคง
  - ง. ถูกต้องทุกข้อ
6. ข้อใดเป็นการใช้ความสามัคคีในทางที่ผิด
  - ก. ช่วยกันจับจองที่ดินที่เป็นป่าสงวน
  - ข. ร่วมมือกันต่อต้านสินค้าต่างประเทศ
  - ค. พากันเดินบนสะพานลอย
  - ง. ประท้วงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม

7. ถ้าครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนจะจัดกลุ่มอย่างไร
- เลือกเข้ากลุ่มที่ทำงานเก่ง
  - เข้ากลุ่มใดก็ได้เพราะต้องช่วยกันทำงานอยู่แล้ว
  - เลือกเข้ากลุ่มที่มีแต่เพื่อนสนิท
  - เลือกเข้ากลุ่มที่มีแต่คนเรียนเก่ง
8. ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดในบริเวณโรงเรียนจนเรียบร้อย จากการกระทำดังกล่าวเป็นผลจากคุณธรรมข้อใด
- ความเห็นอกเห็นใจ
  - ความเอื้อเฟื้อ
  - ความสามัคคี
  - ความอดทน
9. ชาวบ้านตำบลคอนทรายช่วยกันพัฒนาถนนเข้าหมู่บ้านจนเสร็จด้วยความเต็มใจทุกคน จากการกระทำดังกล่าว แสดงว่าชาวบ้านปฏิบัติตามคุณธรรมข้อใด
- ความซื่อสัตย์
  - ความอดทน
  - ความมีระเบียบวินัย
  - ความสามัคคี
10. อะไรเป็นเหตุให้หมู่คณะอยู่ร่วมกันไม่ได้
- ขาดความพอดี
  - ขาดความอดทน
  - ขาดความสามัคคี
  - ขาดความรับผิดชอบ

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง พลังใจ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. การที่นักกีฬาในทีมสีฟ้าต่อกันหลังจากพ่ายแพ้การแข่งขันเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. ถูกต้อง เพราะบางคนในทีมเล่นไม่ดีจริง ๆ
  - ข. ถูกต้อง เพราะถ้าชนะอาจนำชื่อเสียงมาสู่ทีมได้
  - ค. ไม่ถูกต้อง เพราะแสดงให้เห็นถึงการขาดความสามัคคี
  - ง. ไม่ถูกต้อง เพราะอาจทำให้เพื่อนร่วมทีมย้ายไปอยู่ทีมอื่น
2. เพราะเหตุใดทีมสีฟ้าจึงร่วมกันฝึกซ้อมอีกครั้ง
  - ก. กลับเพื่อนร่วมทีมโกรธ
  - ข. อยากชนะทีมอื่นให้ได้
  - ค. ถูกหัวหน้าทีมขอร้องให้มาฝึกซ้อม
  - ง. เห็นผลดีของความสามัคคี
3. นักฟุตบอลทีมสีแดงต่างคิดว่าตัวเองเก่ง เมื่อถึงเวลาฝึกซ้อมจะซ้อมแบบตัวใครตัวมัน เมื่อการแข่งขันจริงมาถึงจึงขาดการประสานงานในทีม ผลจึงแพ้เป็นประจำ แสดงว่าทีมสีแดงขาดคุณธรรมข้อใด
  - ก. ความอดทน
  - ข. ความสามัคคี
  - ค. ความเสียสละ
  - ง. ความขยันหมั่นเพียร
4. ผู้ที่มีน้ำใจนักกีฬา เมื่อเข้าร่วมการแข่งขันแล้วทีมของตนเองแพ้ ควรแสดงกิริยาอย่างไร
  - ก. บอกทีมที่ชนะว่ากีฬาแพ้แต่คนไม่แพ้
  - ข. บอกทีมที่ชนะว่าเอาไว้อย่างไรจนคราวต่อไป
  - ค. บอกทีมที่ชนะว่าคราวนี้ตนเองอ่อนข้อให้
  - ง. บอกทีมที่ชนะว่ายินดีด้วยกับชัยชนะครั้งนี้
5. กีฬาประเภทใดที่ต้องการความสามัคคี
  - ก. ฟุตบอล
  - ข. กระโดดไกล
  - ค. วิ่ง 100 เมตร
  - ง. ปิงปอง

6. “นี่ โต้งเวลาเล่นฟุตบอลอย่างหวงลูก พวกเราก็เหมือนกันอย่าเล่นแบบตัวใครตัวมัน ดีนะที่ครั้งนี้แพ้เขาแค่ประตูเดียว” นักฟุตบอลทีมนี้ขาดสิ่งใด
- ก. ความพยายาม
  - ข. ความอดทน
  - ค. ความมีวินัย
  - ง. ความสามัคคี
7. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่สำคัญของความสามัคคี
- ก. งานเสร็จเร็วและมีประสิทธิภาพ
  - ข. การแย่งชิงกันมีค่อนข้างสูง
  - ค. ความร่วมมือกันลดลง
  - ง. ความสามัคคีคือพลัง
8. การแข่งขันกีฬาถ้าเพื่อนร่วมทีมไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วจะเกิดผลอย่างไร
- ก. เกิดการแตกแยกภายในทีม
  - ข. พบกับความพ่ายแพ้ในการแข่งขัน
  - ค. เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันเอง
  - ง. ถูกต้องทุกข้อที่กล่าวมา
9. หลังการแข่งขันกีฬา สมปองมักพูดจาเยาะเย้ยถากถางทีมที่แพ้เสมอ การกระทำของสมปองเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร
- ก. เหมาะสม เพราะสมปองมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
  - ข. เหมาะสม เพราะสมปองมีความเมตตากรุณา
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะสมปองขาดความมีระเบียบวินัย
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะสมปองแสดงความไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. ก่อนลงแข่งขันกีฬา หัวหน้าทีมควรนำคำพูดใดมาใช้กับลูกทีมจึงจะเหมาะสมที่สุด
- ก. ชัดทีมตรงข้ามให้เต็มที่
  - ข. ต้องเล่นให้ชนะอย่างเดียว
  - ค. ความสามารถเฉพาะตัวจะทำให้เราเป็นดาว
  - ง. ความสามัคคีจะทำให้ทีมของเราประสบความสำเร็จ

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเรื่อง หลงทาง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ข้อทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. เพราะเหตุใดลูกเสือหมู่ศรีสุริโยทัยจึงออกจากป่าได้อย่างปลอดภัย
  - ก. ร่วมมือกันเดินทางต่อไป
  - ข. ร่วมมือกันตะโกนเรียกให้ครูมาช่วย
  - ค. ร่วมมือกันคิดหาหนทางแก้ปัญหา
  - ง. ร่วมมือกันจุดไฟทำลายป่า
2. การแก้ปัญหาของลูกเสือหมู่ศรีสุริโยทัยเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - ก. เหมาะสม เพราะไม่ถูกครูสมชายลงโทษ
  - ข. เหมาะสม เพราะแสดงให้เห็นถึงความสามัคคี
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะอาจทำให้เกิดไฟไหม้ป่า
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะแสดงให้เห็นถึงความประมาท
3. ลูกเสือหมู่ศรีสุริโยทัยมีคุณธรรมในข้อใด
  - ก. ความเมตตากรุณา
  - ข. ความอดทนอดกลั้น
  - ค. ความเสียสละ
  - ง. ความสามัคคี
4. ข้อใดมีความหมายใกล้เคียงกับความสามัคคี
  - ก. ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
  - ข. กฎหมายย่อมอยู่เหนือการกระทำใด ๆ
  - ค. ต่างคนต่างทำงาน
  - ง. คนเก่งคือผู้นำ
5. ข้อใดไม่ใช่โทษของการขาดความสามัคคี
  - ก. ขาดความร่วมมือในหมู่คณะ
  - ข. ชิงดีชิงเด่นกันมาก
  - ค. ประหยัดแรงงานและทรัพยากร
  - ง. ขาดความสงบสุขในสังคม
6. ข้อความใดสนับสนุนการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
  - ก. สองคนเพื่อนตาย
  - ข. ร้อยคนร้อยอย่าง
  - ค. มากหมอมากความ
  - ง. หลายหัวดีกว่าหัวเดียว

7. เมื่อครูให้จับกลุ่มกันคิดว่ากลุ่มของสุสันต์ได้แบ่งหน้าที่กันกันค้ำและช่วยเหลือกันตลอด ทำให้ผลงานออกมาดี กลุ่มของสุสันต์ได้รับผลจากคุณธรรมข้อใด
- ก. ความสามัคคี
  - ข. ความยุติธรรม
  - ค. ความกตัญญูกตเวที
  - ง. ความขยันหมั่นเพียร
8. ถ้านักเรียนพบเพื่อนกำลังทะเลาะกัน นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. เข้าสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตนเองชอบ
  - ข. เดินเลียบหนีเพื่อจะได้ไม่มีส่วนร่วมในกรณีดังกล่าว
  - ค. จดชื่อเพื่อนที่ทะเลาะกันไว้เพื่อแจ้งให้ครูทราบ
  - ง. เข้าห้ามและชี้ให้เพื่อนเห็นโทษของการขาดความสามัคคี
9. ความสามัคคีก่อให้เกิดผลอย่างไร
- ก. ครอบครัวมีความสุขและความร่ำรวย
  - ข. ครอบครัวมีแต่การทะเลาะเบาะแว้ง
  - ค. ครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว
  - ง. ครอบครัวมีความสมหวังในสิ่งที่ต้องการ
10. ข้อใดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นคนที่มีความสามัคคี
- ก. คิดรอบคอบก่อนลงมือทำ
  - ข. ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด
  - ค. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - ง. ถูกต้องทุกข้อที่กล่าวมา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ขั้นประถมศึกษาปีที่ 5
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กิจกรรมจริยศึกษา เรื่อง คุณธรรมหลัก

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับข้อ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุด
 เพียงข้อเดียว ข้อสอบมีทั้งหมด 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

1. บุคคลในข้อใดที่แสดงออกถึงความไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง

ก. วินัยเข้าแถวขึ้นรถเมล์	ข. ภาคนัยข้ามถนนเมื่อรถว่าง
ค. อุทัยรีบกลับบ้านเมื่อโรงเรียนเลิกเสมอ	ง. พิชัยตื่นแต่เช้าเตรียมตัวไปโรงเรียน
2. การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมเราต้องคำนึงถึงสิ่งใดก่อน

ก. ผลประโยชน์ส่วนตน	ข. ผลประโยชน์ของผู้อื่น
ค. ผลประโยชน์ส่วนรวม	ง. ผลประโยชน์ของคนในครอบครัว
3. คนที่พูดอย่างไรแล้วทำอย่างนั้น แสดงว่ามีความซื่อสัตย์ในข้อใด

ก. มีสัจจะ	ข. มีความจริงใจ
ข. พูดแล้วทำตาม	ง. พูดจาอ่อนน้อม
4. มานีจะทำงานทุกอย่างที่ครูมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด แสดงว่ามานีเป็นคนอย่างไร

ก. มีความอดทน	ข. มีความขยันหมั่นเพียร
ค. มีความซื่อสัตย์	ง. ตรงต่อเวลา
5. กิจกรรมใดแสดงให้เห็นความร่วมมือสามัคคี

ก. ทำบุญตักบาตร	ข. ลงแขกเกี่ยวข้าว
ค. ไปร่วมฟังการอภิปราย	ง. ไปร่วมชมมหรสพกลางแปลง
6. เราควรนำหลักของน้ำใจนักกีฬามาใช้ในเรื่องใด

ก. แข่งขันกีฬา	ข. แข่งขันเล่นเกม
ค. การศึกษาเล่าเรียน	ง. ชีวิตประจำวันทั่วไป
7. คนตรงต่อเวลาจะมีลักษณะตามข้อใด

ก. จัดแบ่งกิจกรรมได้สอดคล้องกับระยะเวลา
ข. ผัดวันประกันพรุ่ง
ค. คนสบาย ๆ อย่างไม่รู้ได้
ง. ฉลาดในการเอาเปรียบคนอื่น
8. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่สำคัญของความสามัคคี

ก. งานเสร็จเร็วและมีประสิทธิภาพ	ข. การแย่งชิงกันมีค่อนข้างสูง
ค. ความร่วมมือกันลดลง	ง. ความสามัคคีคือพลัง
9. การแสดงความเป็นมิตรต่อทุกคนส่งผลอย่างไรต่อตนเอง

ก. เข้ากับผู้อื่นได้อย่างแนบสนิท	ข. กิจกรรมที่ทำร่วมกันดำเนินไปด้วยดี
ค. ทุกคนชื่นชอบเรา	ง. ถูกต้องทุกข้อที่กล่าวมา

10. การกระทำในข้อใดสอดคล้องกับความมีระเบียบวินัย
- ก. รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
  - ข. หยิบก็ง่าย หายก็รู้ ดูก็งามตา
  - ค. วัวหายล้อมคอก
  - ง. รู้ไว้ใช้ว่า ใส่บาแบ่งหาม
11. วรรณพิงข่าววิทยุเกี่ยวกับการประสูติทารก วรรณได้ส่งเสื้อผ้า อาหารแห้ง และยา รักษาโรคไปช่วยเหลือ นักเรียนคิดว่าวรรณจะได้รับผลจากการกระทำอย่างไร
- ก. ทำให้จิตใจสดชื่นเบิกบาน
  - ข. ทำให้จิตใจห่อเหี่ยวเป็นกังวล
  - ค. ทำให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว
  - ง. ทำให้เกิดความไม่สงบสุขในครอบครัว
12. คนที่พูดแต่ความจริง ไม่หลอกลวงผู้อื่น แสดงว่าเป็นคนมีคุณธรรมข้อใด
- ก. ความซื่อสัตย์
  - ข. ความเสียสละ
  - ค. ความเมตตากรุณา
  - ง. ความยุติธรรม
13. ข้อใดที่นักเรียนไม่ควรกระทำ
- ก. พูดให้กำลังใจเพื่อนที่ป่วย
  - ข. พูดให้ถูกกาลเทศะ
  - ค. พูดให้เกิดความสามัคคีกัน
  - ง. พูดยกยอเพื่อเอาใจคนฟัง
14. อมรเทพเห็นคนแก่ขึ้นมานบนรถเมล์ จึงทำเป็นหลับ จากการปฏิบัติตนของอมรเทพ แสดงว่าขาดคุณธรรมข้อใด
- ก. ความเอื้อเฟื้อ
  - ข. ความเมตตา
  - ค. ความสามัคคี
  - ง. ความเห็นอกเห็นใจ
15. การบริจาคทรัพย์และกำลังกายให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น มีความหมายตรงกับข้อใด
- ก. ความเสียสละ
  - ข. ความกตัญญู
  - ค. ความเมตตากรุณา
  - ง. ความซื่อสัตย์สุจริต
16. ความสามัคคีของประชาชนมีผลอย่างไรต่อประเทศไทย
- ก. ทำให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง
  - ข. ทำให้ได้รับการยกย่องจากนานาชาติ
  - ค. ทำให้ประเทศมีความมั่นคง
  - ง. ถูกต้องทุกข้อที่กล่าวมา
17. ข้อใดไม่ใช่โทษของการขาดความสามัคคี
- ก. ขาดความร่วมมือในหมู่คณะ
  - ข. ชิงดีชิงเด่นกันมาก
  - ค. ประหยัดแรงงานและทรัพยากร
  - ง. ขาดความสงบสุขในสังคม
18. ถ้าครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนจะจัดกลุ่มอย่างไร
- ก. เลือกเข้ากลุ่มที่ทำงานเก่ง
  - ข. เข้ากลุ่มใดก็ได้เพราะต้องช่วยกันทำงานอยู่แล้ว
  - ค. เลือกเข้ากลุ่มที่มีแต่เพื่อนสนิท
  - ง. เลือกเข้ากลุ่มที่มีแต่คนเรียนเก่ง

19. ประมาณเห็นปากกาของมานะสวยจึงหยิบเอาไปใช้โดยไม่บอกให้มานะทราบ การกระทำของประมาณเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร
- เหมาะสม เพราะของใช้สามารถแบ่งกันใช้ได้
  - เหมาะสม เพราะเป็นเพื่อนกันสามารถหยิบมาใช้ได้
  - ไม่เหมาะสม เพราะการกระทำของประมาณมีคนมาเห็นเข้า
  - ไม่เหมาะสม เพราะการกระทำของประมาณเท่ากับเป็นการลักทรัพย์
20. สัญญากับเพื่อนแล้วไม่ทำตามสัญญา เป็นคนอย่างไร
- น่าเชื่อถือ
  - ไม่น่าเชื่อถือ
  - เพื่อนไม่ยากคบ
  - น่ายกย่อง
21. สมเกียรตินัดสมจิตไว้ถ้านักเรียนเป็นสมเกียรตินักเรียนจะอย่างไร
- ไม่ไปตามนัด
  - ไปเวลาไหนก็ได้
  - รีบไปให้ทันเวลานัด
  - ไปหลังเวลานัดเล็กน้อย
22. ผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มักจะมีจิตใจเป็นอย่างไร
- มีจิตใจโอบอ้อมอารี
  - มีจิตใจที่ลำเอียง
  - มีจิตใจเป็นนักกีฬา
  - มีจิตใจที่จงรักภักดี
23. ข้อใดเป็นผลของการกระทำดี
- ช่วยเหลือคนอื่นเพื่อหวังผลตอบแทน
  - ทำบุญให้ทานคนจนเพื่อให้มีอายุยืนนาน
  - ชอบเลี้ยงสัตว์ตกยากเพื่อต่ออายุตัวเอง
  - เก็บของตกได้แล้วคืนเจ้าของจึงได้รับรางวัลตอบแทน
24. ถ้าทุกคนในสังคมเป็นคนมีเมตตา จะมีผลดีอย่างไร
- ทำให้ทุกคนมีหน้าตาแจ่มใส
  - ทำให้ทุกคนหมดความทุกข์
  - ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
  - ทำให้ทุกคนไม่ต้องเกรงกลัวใคร
25. ถ้านักเรียนมีเพื่อนที่เรียนหนังสืออ่อนอยู่ชั้นเดียวกัน นักเรียนจะอย่างไร
- บอกครูเพื่อให้ครูช่วยเหลือ
  - บอกให้เพื่อนเรียนพิเศษให้มาก ๆ
  - ให้แยกไปเรียนกับเพื่อนที่เรียนอ่อน
  - อธิบายและช่วยเหลือตามความสามารถของนักเรียนด้วยกัน
26. สถาพรมีฐานะยากจน แต่เขาบริจาคสิ่งของให้ผู้ประสบภัยต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถทำได้เสมอ ถ้านักเรียนเป็นสถาพรจะทำอย่างไร
- ทำ เพราะเราควรช่วยเหลือกัน
  - ทำ เพราะคนอื่น ๆ ก็บริจาคกันทั้งนั้น
  - ไม่ทำ เพราะมีผู้อื่นบริจาคให้แล้ว
  - ไม่ทำ เพราะตนเองยังแทบช่วยตัวเองไม่ได้

27. สมชายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไว้ผมยาวมาโรงเรียน นักเรียนคิดว่า การกระทำของสมชายเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. เหมาะสม เพราะไว้ตามครู
  - ข. เหมาะสม เพราะทำให้ดูเป็นผู้ใหญ่
  - ค. ไม่เหมาะสม เพราะทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง
  - ง. ไม่เหมาะสม เพราะขาดระเบียบวินัย
28. นักเรียนควรปฏิบัติตนตามข้อใดจึงจะแสดงว่าเป็นคนมีความเมตตา
- ก. นำของขวัญไปให้เพื่อนในงานวันเกิด
  - ข. ทำเฉยเมยต่อของที่ผู้อื่นนำมาให้
  - ค. แสดงความยินดีที่เพื่อนได้รับรางวัลดีเด่น
  - ง. มีความเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ
29. ถ้านักเรียนเห็นคนกำลังทรมานสัตว์ นักเรียนควรทำอะไร
- ก. ขอให้เขาเมตตาสัตว์
  - ข. เดินหนีไปให้ไกล
  - ค. บอกตำรวจมาจับ
  - ง. เข้าไปป้องกันสัตว์ทันที
30. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนคนหนึ่งแสดงความอิจฉาเพื่อนที่ได้รับรางวัล นักเรียนจะแนะนำเพื่อนที่อิจฉาอย่างไร
- ก. บอกไม่ต้องไปกับเพื่อนที่ได้รับรางวัล
  - ข. บอกให้แสดงความยินดีกับเพื่อนที่ได้รับรางวัล
  - ค. บอกให้ไปขโมยรางวัลของเพื่อน
  - ง. บอกให้ไปทำร้ายเพื่อนที่ได้รับรางวัล

ภาคผนวก ค

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่ ๑

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตนย่อมส่งผลให้
ตนเป็นสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียน
การสอนตามเงื่อนไขจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. บอกลักษณะการกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์จากเรื่องที่อ่านได้
2. เปรียบเทียบผลดีและผลเสียของผู้ที่มีความซื่อสัตย์และไม่มีความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

ภาระลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : ตอนเช้าวันหนึ่งในครูสมศรีพบว่ากระเป๋าสตางค์หายไป
2. ขั้วปัญหา : ดวงใจเอากะเป๋าสตางค์คืน ครูสมศรีสงสัยว่าดวงใจเป็นจริงไหม
3. เช่เหตุผลที่เกิดปัญหา : เพื่อนนักเรียนเห็นดวงใจเข้าไปในห้องคนเดียวในตอนเช้า
4. เส้นเรื่อง : ครูสมศรีสอบถามเพื่อนนักเรียน แน่ใจว่าดวงใจขโมยกระเป๋าสตางค์ พยายามซักถามหาความจริงจนในที่สุดก็เปิดเผยให้นักเรียนคนหนึ่งมายืนยันว่าเห็นดวงใจเอากะเป๋าสตางค์คืน ครูภูมิใจความจริง
5. คดีสอนใจ : คนที่ท้าวานดีมีความซื่อสัตย์ย่อมได้รับผลดีในที่สุด

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "ดวงใจเล็ด" นี้ เป็นแบบเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้ แบบเรียนนี้ผู้แต่งเสนอเนื้อหาในเรื่องนี้ในเชิงคติเพื่อสร้างความสนใจให้เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีอินทนิล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนฉบับนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย

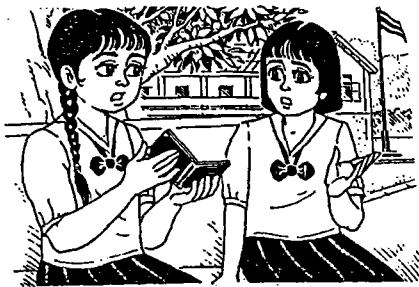
ณ ห้องเรียนชั้นป.๔/๑ ครูสมศรีที่กำลังให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
ครูสมศรี : เอาล่ะนักเรียนทุกคน ทำแบบฝึกหัดข้อหนึ่งและข้อสองนะ
นักเรียน : ครับ , คะ

เมื่อตอนเสร็จครูสมศรีก็เอากะเป๋าสตางค์มาเพื่อให้นักเรียนทำ
ปรากฏว่ากระเป๋าสตางค์หายไป
ครูสมศรี : นักเรียนคะ กระเป๋าสตางค์หายไป มีใครเห็นบ้าง
นักเรียน : ไม่เห็นครับ , ไม่เห็นค่ะ
ครูสมศรี : เอ ครูอาจจะทำหัดเมื่อตอนเช้า หรือไม่กี่อาจมีใครขโมยไป
ถ้าใครขโมยไปให้มาคืน ไม่งั้นฉัน ตำรวจจับได้จะถูกลงโทษ

ถึงเวลาพักกลางวันนักเรียนจะรับประทานอาหารเสร็จแล้วจึงเดินมา
ที่ใต้ต้นไม้
ดวงใจ : เอ๊ะ ! กระเป๋าสตางค์หายไป เปิดดูดีกว่า นี่รูปครูสมศรีนี่นา สงสัย
จะเป็นกระเป๋าสตางค์ที่หายไป ใช่ค่ะ ถ้าเราเอาไปคืนตอนนี้นักเรียน
กล่าวหาว่าเป็นขโมยแน่ เอ จะทำอย่างไรดี
แล้วดวงใจก็เห็นมาดีที่ตัวเองเดินมาหาตน

ดวงใจและมาดีนั่งคุยกันที่สนามหญ้า
 ดวงใจ : มาดีฉันกับกระป๋องเงินของครูสมศรีได้ น้อย่างไรละ
 ดันก็หาจะเอาไปคืนครูสมศรี
 มาดี : ถ้าเอาไปคืนเธอไม่กลัวเขาจะคิดว่าเราเป็นขโมยหรื ครูต้องลงโทษเธอ
 แน่ ๆ
 ดวงใจ : ดันไม่กลัวหรอก แค่หวดคอนเข้าเรียนฉันจะเอาไปคืน
 มาดี : ฉันเตือนเธอแล้วนะ ถ้าถูกลงโทษอย่ามาว่ากันล่ะ

ที่ได้ของครูสมศรี
 ดวงใจ : คุณครูคะ หนังสือเล่มนี้เป็นเงินมาให้คะ หนังสือได้ที่มันมีด้านโน้น
 ครูสมศรี : มันจริงใจ ครูชอบใจเธอมากนะ
 ครูสมศรีรีบกระป๋องเงินคืนมาแต่คิดในใจว่าดวงใจอาจเป็นคนขโมยไป
 แต่กลัวถูกจับได้และถูกลงโทษจึงรีบนำกระป๋องเงินมาคืน

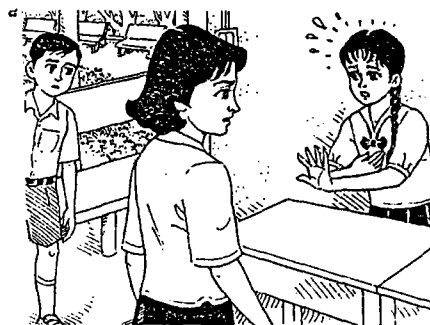
ครูสมศรีพยายามตีหาความจริง โดยเรียกนักเรียนในชั้นมาซักถาม
 ครูสมศรี : จงหรือว่ารรณาทักเธอเห็นดวงใจเข้ามาในห้องเรียนคนเดียว
 เมื่อตอนเช้า
 วรรณภา : จงค่ะหนูกับสาวก็เห็นดวงใจเข้ามาในห้องเรียนหนีบอะไรไปหาบค่ะ
 ครูสมศรีจึงแน่ใจว่าดวงใจต้องเป็นคนขโมยกระป๋องเงินไปอย่างแน่นอน

วันต่อมาที่หน้าห้องเรียนชั้น ป.๕/๑
 ครูสมศรี : เอาดวงใจ มีเพื่อนนักเรียนเห็นเธอเข้ามาในห้องเรียนคนเดียว
 แล้วเธอจะทำอย่างไร
 ดวงใจ : หนูเข้ามาหาหนังสือที่ลืมไว้ค่ะ หนูไม่ได้เข้ามาขโมยกระป๋องเงิน

ขณะนั้นสมชัยเพื่อนนักเรียนห้องข้าง ๆ เดินผ่านมา
 สมชัย : ขออนุญาตครับ ผมเห็นดวงใจเก็บกระป๋องเงินได้เมื่อตอนเที่ยงกับ
 ครูสมศรี : จงหรือสมชัย นี่กฎโรงเรียนจะลงโทษตักเตือนแล้วสิ ครูต้องขอโทษ
 ดวงใจด้วยที่เข้าใจผิด และ... เซบที่เธอมีความซื่อสัตย์

ครูสมศรีพยายามคาดเดาไม่ได้ดวงใจยอมรับผิด
 ครูสมศรี : ทำผิดก็ต้องยอมรับผิดสิ ไม่ใช่บอกว่าเก็บได้
 แรกแล้วครูทำโทษถ้าถูกจับได้ใช่ไหม
 ดวงใจ : หนูไม่ใช่ขโมยไปจริง ๆ ค่ะ
 ครูสมศรีและเพื่อน ๆ ไม่เชื่อดวงใจและคิดว่าดวงใจเป็นคนขโมย

๑๐

ดวงใจและนาคีเดินคุยกันระหว่างทางกลับบ้าน
 นาคี : ฉันบอกเธอแล้วใช่ไหมล่ะ ถ้าเธอเอากระป๋องเงินไปกิน
 เธอจะถูกทำโทษ
 ดวงใจ : ฉันกับเธอแอบแล้วเหมือนกันว่าฉันไม่กลัว ในที่สุด
 เขาก็ต้องรู้ความจริง ฉันก็ไม่เสียหาย แล้วที่สำคัญ
 ฉันไม่เอามากให้ครูชนพรจนส่งฉันมาให้ครูได้เงินคืน

ประวัติผู้แต่ง

อังศุวิมาภรณ์ อิ่มนัม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๔ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

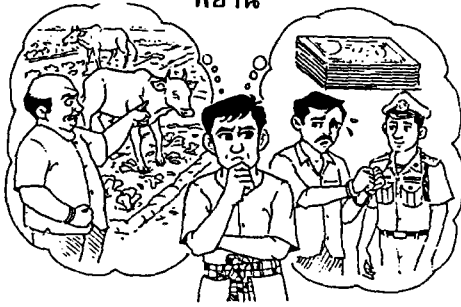
ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๑๐

แบบเรียนเล่มเด็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

พยาน

ลำดับที่ ๒

อังรีบากรณ์ อัมมัย เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด การพูดแต่ความสัตย์ย่อมจรรโลงสังคมให้เกิดความสงบสุข
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เสนอนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้นับถือความซื่อสัตย์ได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้นับถือความซื่อสัตย์ได้

อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เรื่อง : บุญมีรับจ้างทำงานในสวนผักของนายอำเภอ
2. ปัญหา : ธนาคารนายอำเภอริบยอกยากให้บุญมีเป็นพยาน
3. เนื้อหาที่ก่อกำเนิด : วิวของวิชัยเข้ามาเหยียบแปลงผักนายอำเภอ
4. เนื้อหา : ขณะที่บุญมีทำงานในสวนผัก วิวของวิชัยได้เข้ามาเหยียบแปลงผัก นายอำเภอแจ้งตำรวจจับวิชัย การมาของวิชัยขอรับรองให้บุญมีเป็นพยาน แต่บุญมีสับสนใจไม่พยานให้
5. กลีบตอน : การพูดความสัตย์ทำให้สังคมสงบสุข

คำนำ

แบบเรียนเล่มเด็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "พยาน" นี้เป็นแบบเรียน
ที่ผลิตขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ให้ผู้เรียน เกิดการ
เรียนรู้อย่างเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้

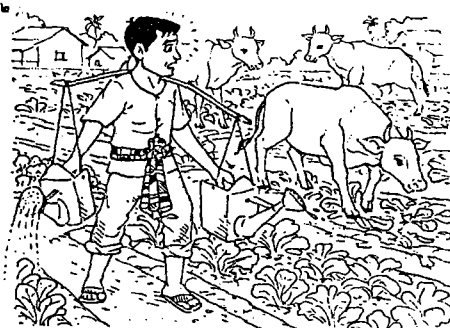
แบบเรียนนี้ผู้แต่งเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องอ่าน สามารถนำไปใช้ป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระ
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตันน นิชนพมาก
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

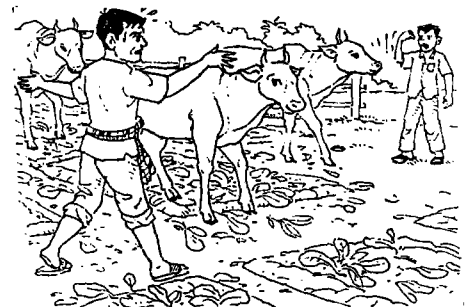
อังรีบากรณ์ อัมมัย

บุญมีรับจ้างทำงานในสวนผักของนายอำเภอ

เป็นวันหนึ่งขณะที่บุญมีกำลังรดน้ำผัก
บุญมี : อ้าว ! วิวของใครกันนี่ อีบ ๆ ไป ๆ
อีกจะยุ่งอะไร คูณแปลงผักเสียหมดเลย

ขณะนั้นเองบุญมีก็เห็นวิชัย
วิชัย : บุญมี ต้องรีบมาทางนี้สิ เดี๋ยวฉันจะโดนจับ ป้อนให้หากิน
เผื่อประเทียมาตีว่า หลุดมาได้อย่างไรไปรู้เอาอีกไปละ

เมื่อนายอำเภอมาตรวจดูแปลงผัก
อำเภอ : อะไรวะ คุณเอ๋ยทำไมให้หัวมาเฟ้นฟ่าน อย่างนี้ต้องเอาเรื่อง
กับเจ้ารองวักที่ไม่ดูแลให้ที
นายอำเภอแจ้งตำรวจจับเจ้ารองวัก

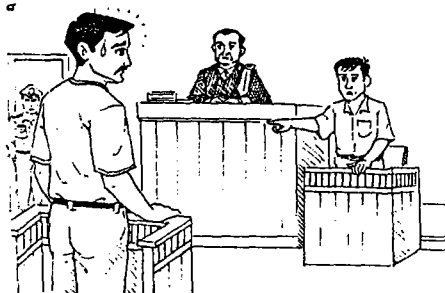
ผู้เจ้าวิชัยถูกจับกุม
อำเภอ : ถ้าไม่จ่ายเงินค่าเสียหาย ผมไม่ยอมความแน่นอน

ตอนบ่ายวันนั้น สมทรงภรรยาของวิชัยมาหาบุญมี
สมทรง : ขออภัยนะ ช่วยเป็นพยานให้ที ก็เคยเป็นเพื่อนกันมา
ถ้าบอกว่าเงินวิชัยของคนอื่น ฉันจะให้เงินใช้
บุญมี : ก็เอาเงินไปเสียค่าปรับไม่ดีกว่าหรื แต่เอาเถอะ
ขอฉันคิดดูก่อนดีกว่านะ

ตกกลางคืนบุญมีนอนคิดหนัก
บุญมี : ถ้าบอกว่าเงินวิชัยของคนอื่น เขาก็จะเดือดร้อน
แต่เราก็จะมีเงินไปจ่ายไปหลายวันทีเดียว

อาทิตย์ต่อมาตำรวจหาบุญมีไปศาล
ศาล : วักที่เข้ามาในสวนผักของนายอำเภอเป็นวิชัยของนายวิชัยใช่ไหม
บุญมี : เป็นวิชัยจริงครับ
ศาลตัดสินให้วิชัยจ่ายค่าเสียหายให้นายอำเภอ

เมื่อออกมาจากห้องพิจารณาคดี
บุญมี : สมทรง เงินที่เธอจะให้ฉัน เธอเอาไปจ่ายค่าเสียหายเถอะนะ
ฉันเสียใจที่พูดความจริง แต่จะเสียใจยิ่งกว่าถ้าพูดโกหกออกไป

ระหว่างทางเดินกลับบ้าน บุญมีคิดว่าตนทำถูกแล้ว
ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนโดยการรูดโกหก

ประวัติผู้แต่ง

อัครวิภากรณ์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๔ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่ ๓

อังรียากรณ อัมมัย เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่มีจะยอมนำความสุขและความสำราญมาแลก
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้
2. เลือกวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้

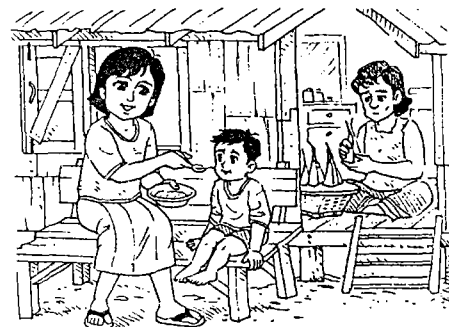
บทร้อยกรองเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : อารีเป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับแม่และน้อง
2. ขั้วปัญหา : อารีถูกไล่ออกจากงานที่ร้านอาหาร
3. ี่เหตุให้เกิดปัญหา : อารีบอกหญิงเจ้าของกระเป๋ารับเงินว่ากับ
กระเป๋ารับเงินได้
4. เ่นเรื่อง : อารีออกจากโรงเรียนมาทำงานที่ร้านอาหาร วันหนึ่ง
อารีพบกระเป๋ารับเงิน เจ้าของร้านเก็บไว้ มีผู้หญิงมาถามหากระเป๋ารับเงิน
อารีบอกตามความเป็นจริง อารีถูกไล่ออก เมื่อไปหาแม่ไม่พบผู้หญิงคนนั้น อารีจึงได้งานทำ
5. คติสอนใจ : ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ย่อมได้รับผลดีตอบแทน

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "อารี" นี้ เป็นแบบเรียน
ที่ผลิตขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้
แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น นิธิพนม
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อังรียากรณ อัมมัย

อารีเป็นเด็กกำพร้า อาศัยอยู่กับแม่และน้อง
ทางบ้านมีฐานะยากจน

เศรษฐกิจไม่ดีมีผลกงาน

อารี : แม่จ๋า หนูจะออกจากโรงเรียนมาช่วยแม่ทำงาน
แม่ : ขอบใจมากลูก ถ้ามีเงินก่อนขวานขวานเรียนต่อเอาลูก

อารีได้งานทำที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง

วันหนึ่งอาทิตย์พบกระเป๋าวางอยู่บนโต๊ะ
อาทิตย์ : น้า ๆ นี่กระเป๋าวางในรถก็ไม่มี รวสิ่งไว้บนโต๊ะ
เจ้าของร้าน : จริงหรือ ถ้าอย่างนั้นเอามาสิ แล้วไปล้างจานต่อไปเดี๋ยวนะ

ขณะกำลังทาน อาทิตย์เห็นผู้หญิงคนหนึ่งเดินเข้ามา
ผู้หญิง : เจ้าของร้าน เห็นกระเป๋าวางบนโต๊ะไหม ดันสิ่งไว้บนโต๊ะ
เจ้าของร้าน : เอ๊ะ ! ไม่ทราบสิ ดันไปเห็นนี่

อาทิตย์เดินออกมาจากหลังร้าน
อาทิตย์ : น้า ก็กระเป๋าวางที่ฉันเจอแล้วให้ฝ่ายอะไรล่ะ น่าจะใช่ของเขานะ
เจ้าของร้าน : อ้อ ! เอ้อ ดันลืมไป นี่ใจไหน
ผู้หญิง : ใช่แล้ว ขอบใจมากนะหนู

เมื่อผู้หญิงคนนั้นออกจากร้านไปแล้ว
เจ้าของร้าน : ดันหรือคิดจะให้ฉันแบ่งของบ้าง แต่เมื่อทำอย่างนี้
ดันได้เจอออก

อาทิตย์มาสมัครงานที่ร้านขนมปังหนึ่ง
พนักงาน : ที่นี่เขาไม่รับเด็กหรอก หนูไปเสียดีกว่า
อาทิตย์ : แต่หนูทำได้นะ ให้หนูทำงานเถอะนะ

ขณะนั้นเองมีผู้หญิงคนหนึ่งเดินเข้ามา
ผู้หญิง : มีอะไรกัน อ้าว ! หนูนี่เอง
อาทิตย์ : หนูถูกไล่ออก เห็นร้านนี้รับสมัครงาน ก็เลยมาสมัครที่
ผู้หญิง : ร้านนี้เป็นร้านของฉันเอง แค่ว่ารับเด็กหรอกจะ เอาล่ะ
ฉันจะให้เงินหนูไปใช้เพื่อตอบแทนที่เคยช่วยฉันไว้

อาร์มัญญะ

อาร์ : แม่สอนว่าไม่ให้รับเงินใครฟรี ๆ หนูตั้งใจไว้แล้วว่า
จะรอทำงานแลกกับเงินดีกว่า
ผู้หญิงเจ้าของร้านเห็นความตั้งใจของอาร์จึงให้อาร์ทำงาน
ที่ร้านแห่งนี้ และอาร์ก็ทำงานด้วยความภาคภูมิใจ

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ ยืนยืน

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๕ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลกรวน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ลำดับที่ ๕

อรรถวิภากรณ อัมมัย เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันทำให้บุคคลและสังคมเป็นสุข
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้ผ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนรู้การสนทนา
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำหรือผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อได้
2. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อได้อย่างมีเหตุผล
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อได้

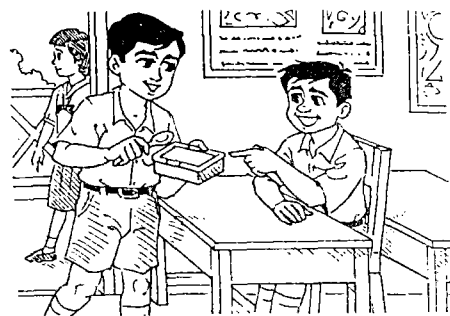
อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : มาโนชกับสมคิดเป็นเพื่อนนักเรียนห้องเดียวกัน
2. ขี่ไปปัญหา : สมคิดไม่มาขึ้นจ้าวเที่ยงกับมาโนชเหมือนเช่นเคย
3. ขี่เหตุที่เกิดปัญหา : มาโนชกับสมคิดไม่สบาย ไม่มีเงินส่งให้สมคิด
4. เข้าเรื่อง : มาโนชกับสมคิดกินข้าวเที่ยงด้วยกันทุกวัน วันหนึ่ง
สมคิดไม่มาขึ้นด้วย มาโนชสงสัยตามไปดูเห็นสมคิดแอบกินน้ำ
จากกioskน้ำ มาโนชยื่นสมุดสมคิดมาจนจางจนหายจึงอ่านดู
มาโนชรู้ความจริงจึงนำข้าวกล่องไปแบ่งให้สมคิดกินด้วย
5. ปิดเรื่อง : เพื่อนที่ดีควรช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเดือดร้อน

คำนำ
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "เพื่อน" นี้ เป็นแบบเรียน
ที่แก้ไขขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ให้ผู้เรียน เกิดการ
เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้

แบบเรียนเล่มนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เช่นภาพเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมมัย อัมมัยมาก
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนฉบับนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อรรถวิภากรณ อัมมัย

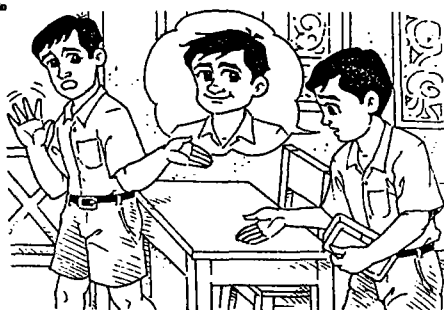

ที่โรงเรียนเมื่อถึงเวลาพักเที่ยง

มาโนช : สมคิด เดี๋ยวไปกินข้าวพร้อมกันนะ

สมคิด : เอาสิ ข้าวแค่ขอพาท้าวส่งมาอีกหรือ

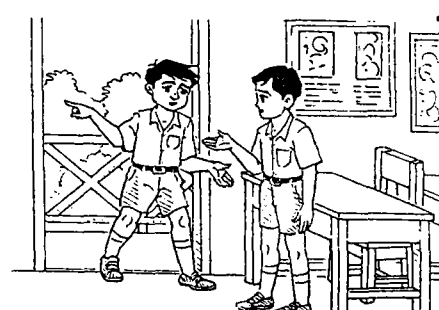
มาโนช : ใช่มั้ยล่ะพี่

วันหนึ่งมาโนชไม่เห็นสมคิดเหมือนเช่นเคย

มาโนช : ซุปเปอร์ เห็นสมคิดบ้างไหม

ซูปเปอร์ : โอ ไม่เห็นเลย

ตอนบ่ายในห้องเรียน

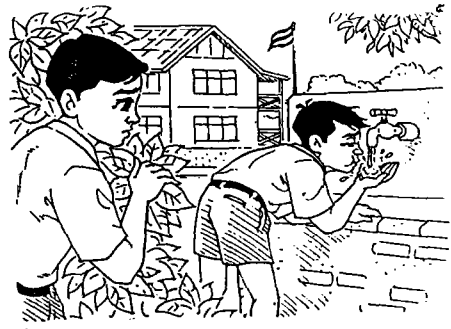
มาโนช : สมคิดหายไปไหนมาหรือ ฉันตามหาแทบ

สมคิด : ฉันไปอยู่ทางบ้านโน้น ฉันขอตัวก่อนนะ

มาโนชถึงเกิดเห็นสมคิดหน้าตาห่มหมอง

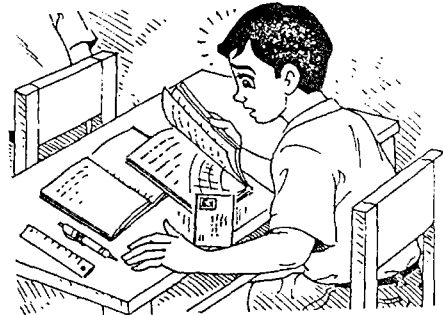
ตลอดสัปดาห์มาโนชไม่เห็นสมคิดกินอาหารกลางวันเลย
มาโนช : สมคิดเธอหายไปไหนทุกวันนะ ฉันชักจะสงสัยแล้วสิ

วันหนึ่งเมื่อถึงเวลาพักมาโนชชวนสมคิดไป และเห็นสมคิด
แอบพกน้ำจากก๊อกน้ำด้านหลังโรงเรียน

ตอนเย็นวันหนึ่ง
มาโนช : สมคิด ฉันขอยืมสมุดจากงานหน่อยสิ ฉันจกไม่ทัน
สมคิด : เอาไปสิ น้อย่างไรละ

ขณะที่มาโนชกำลังทำงาน
มาโนช : เอ๊ะ ! จดหมายใครกันนะ ส่งมาถึงสมคิดเสียด้วย
ขอโทษนะสมคิด ฉันเผลอยกดูว่าจดหมายนี้จะเกี่ยวกับเรื่องกับ
การที่เธอไม่กินอาหารกลางวันกับฉันหรือไม่
มาโนชตัดสินใจอ่านจดหมายฉบับนั้น

ตอนพักเที่ยงของอีกวันหนึ่ง
มาโนช : สมคิด ขอโทษนะที่ฉันแอบอ่านจดหมายเธอ ถึงแม้รู้ว่า
แม่เธอไม่สบายไม่มีเงินส่งมาให้เธอ เธออย่างนี้ ถ้าเธอ
ไม่รังเกียจ ก็กินข้าวกับฉันนะ
สมคิด : ชอบใจเธอมากมาโนช

กับคำที่ต่อมา
สมคิด : มาโนช ฉันเอาเงินค่าข้าวมาคืนให้เธอ
มาโนช : เอาเงินไปเถอะ ฉันช่วยเพราะเห็นว่าเพื่อนกำลังเดือดร้อน
ไม่ใช่อยากได้เงินของเธอหรอก
สมคิด : ชอบใจเพื่อนมาก ถ้าอย่างนั้นวันนี้เรากินข้าวเที่ยงพร้อมกันอีกนะ
มาโนช : ตกลง

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิธานนท์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดอุบลราชธานี

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านนาหว้า

อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดอุบลราชธานี ๓๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ก้วยเตี่ยวเรือ

ลำดับที่ ๔

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย เรือง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด การเสียดสีเพื่อส่วนรวมย่อมก่อให้เกิดความเจริญแก่สังคม
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้
3. เชื้อกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเสียสละได้

อัตราลักษณะ บรรยายเรื่องจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : ตามเมื่ออาทิตย์รับจ้างพายเรือข้ามฟาก
2. ขี่ไม่ปัญหา : มีเรือไม่พอให้คนโดยสารข้ามฟาก
3. จุดที่เกิดปัญหา : คนออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากขึ้น
4. เค้าเรื่อง : ตามเมื่ออาทิตย์รับจ้างพายเรือข้ามฟากอยู่ที่คลอง
ยายนุ้ย แต่เพราะคนออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากขึ้น ชาวบ้าน
จึงเสนอทำน้มน้ำเพื่อสร้างสะพาน ตามไม่พอใจ วันหนึ่งเรือเกิดล่ม
ตามจึงเห็นด้วยให้สร้างสะพาน ส่วนตามก็ขายก้วยเตี่ยวเรือ
ที่เรือสะพานนั้นเอง
5. คติสอนใจ : การเสียดสีก่อให้เกิดความเจริญแก่ส่วนรวม

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "ก้วยเตี่ยวเรือ" นี้เป็น
แบบเรียนที่ผลิตขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละ ให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้
แบบเรียนนี้ผู้แต่งเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีอินหมาก
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย

ตามเมื่ออาทิตย์รับจ้างพายเรือข้ามฟากอยู่ที่คลองยายนุ้ย

ต่อมาคนในหมู่บ้านออกไปทำงานข้างนอกมากขึ้น

ตาม : ทางน้มน้ำ คงเรือทางนี้เสีย

ชาวบ้าน : คนเยอะจริง ๆ ดันมารออะไรกันแล้ว

ชาวบ้าน : ดันก็เหมือนกันยังไม่ดี . ว่างเสีย

ที่บ้านของกำนัน

ชาวบ้าน : พวกเราเสนอให้มีการสร้างสะพานข้ามคลองยายนุ้ย

กำนัน : แล้วคนอื่น ๆ ละ มีความเห็นกันอย่างไร

ชาวบ้าน : พวกฉันทุกคนเห็นด้วยจะสร้าง

กำนัน : ถ้าอย่างนั้น ฉันจะขอไปปรึกษาจากทางจังหวัดมาช่วยด้วย

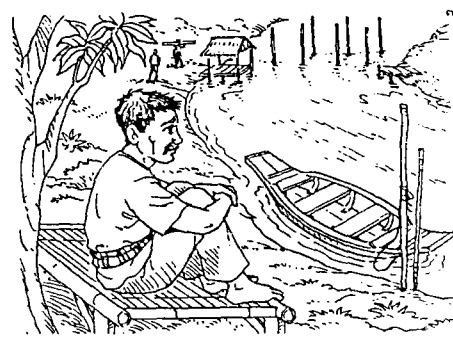
ข่าวจะมีการสร้างสะพานกระชามออกไป
 ศาสตราจารย์ : ทำอย่างนั้นกับยี่สิบห้าคน อ่าอินและห้าคนช่วยพายเรือรับส่งคน
 มาถึงนานแล้ว
 กำนัน : ก็ต้องเห็นใจชาวบ้านบ้างสิ เรือมีไม่พอให้คนข้ามแล้วนะ
 ศาสตราจารย์ : ไม่พออะไรอย่างนั้น

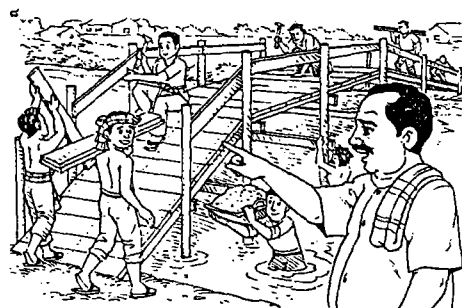
วันนี้มีคนข้ามทำมากเหมือนวันก่อน
 ชาวบ้าน : ดันต้องรีบไปทำงานเรอะอะไรไปช่วย
 ชาวบ้าน : ดันก็รีบมากเหมือนกัน
 ศาสตราจารย์ : วันนี้นักมากจริง ๆ

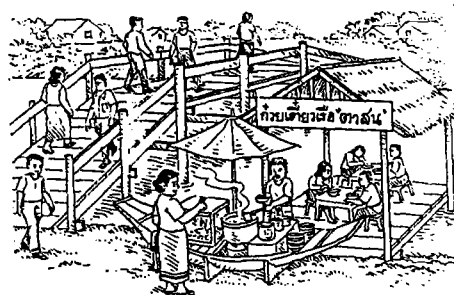
จนกระทั่งสะพานกระชามออกไป
 ศาสตราจารย์ : โอ้! ระวังกับ ระวัง
 ชาวบ้าน : ระวัง! เรือล่ม ชั่วด้วย
 ชาวบ้านต่างเอาตัวรอดกันสุดมัน

หลังจากเหตุการณ์เรือล่ม
 ศาสตราจารย์ : มีสะพานข้ามคลองก็คงจะเหมือนกัน เพราะเรือของเราจะรับภาระ
 ไม่ไหว แต่เราจะทำมาหากินอะไรต่อไปล่ะ

ตลอดทั้งเดือน ชาวบ้านทุกคนรวมทั้งศาสตราจารย์ก็สร้างสะพาน
 ข้ามคลองมายี่สิบ
 กำนัน : เข้า! พวกเราช่วยกันคนละไม้คนละมือ
 ชาวบ้าน : เดินที่อยู่นี่แล้วกำนัน
 ในที่สุดสะพานก็สร้างสำเร็จ

เมื่อมีสะพานทุกคนในหมู่บ้านออกไปทำงานอย่างสะดวกสบาย
 และไม่มีคนที่จะเอาตัวรอดกันด้วยตัวที่ร้าน 'ก๊วยเตี๋ยวเซื่อ ฮาฮัน'
 ที่ตั้งขายอยู่ริมสะพานก็ลดลงมาเรื่อยๆ

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิภากรณ์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิทยาน้อย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางพลี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ทำบุญ

ลำดับที่ ๖

อัจฉริยาภรณ์ อัมมพันธ์
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด การเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อกันช่วยกันทำให้งานทุกคนร่วมกัน
อย่างสมบูรณ์

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเสียสละได้
2. อธิบายผลดีของการปฏิบัติตนเป็นคนที่มีความเสียสละได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นคนที่เสียสละได้

บรรดาเด็กและ นรนาถเจียงนครนการ

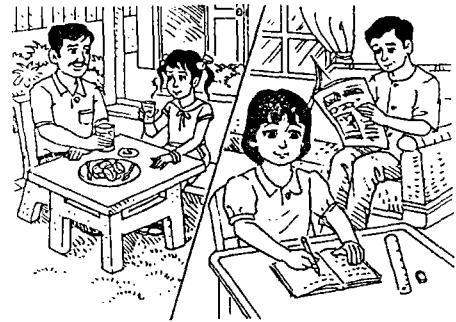
1. เริ่มเรื่อง : ประธานและวิเชียรเป็นเพื่อนบ้านกัน
2. ขัปัญหา : วิเชียรไม่ชอบที่ประธานชวนทำบุญ
3. เหตุที่ก่อกปัญหา : วิเชียรเห็นว่าการทำงานนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เขา
4. แล้วเรื่อง : ประธานและวิเชียรเป็นเพื่อนบ้านกัน ทั้งคู่มีบุตรสาว
เรียนอยู่ห้องเดียวกัน ประธานเป็นคนใจบุญ วันหนึ่งประธานไป
บริจาคที่ดิน วิเชียรค่อนข้างไม่ วันลูกสาวของวิเชียรถูกธนา
ต้องไว้ใจคิดจากผู้บริจาคไว้ วิเชียรจึงเห็นความสำคัญของการ
เสียสละ
5. คติสอนใจ : การเสียสละทำให้งานทุกคนเป็นสุข

คำนำ

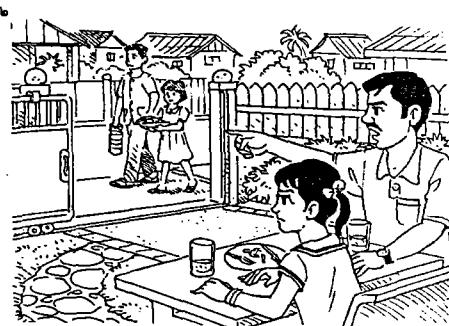
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "ทำบุญ" นี้ เป็นแบบเรียน
ที่ผลิตขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละ ให้ผู้เรียน เกิดการ
เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งมีสอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนันต์ มีเงินมาก
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ อัมมพันธ์

ประธานและวิเชียรเป็นเพื่อนบ้านกัน
และทั้งคู่มีลูกสาวเรียนหนังสืออยู่ชั้นเดียวกัน

วันหยุดประเพณีหาลูกสาวไปวัด

วิเชียร : คุณแม่ให้เงินลูกใจจริง ๆ หาเงินได้ถวายพระหมต
วันดี : แม่ให้ไปกับด้วยนะพ่อ
วิเชียร : นั่นสิ ยังลูกสาวหาไปไหนอีกด้วย

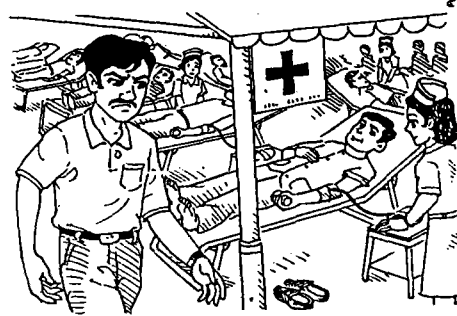

เช้าวันจันทร์ที่โรงเรียน

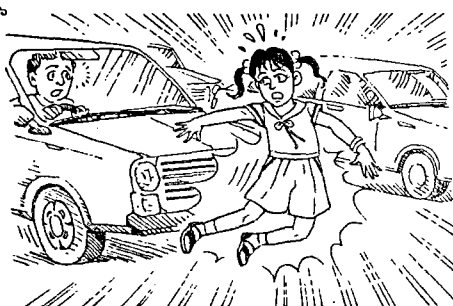
วันดี : พ่อฉันบอกว่าพ่อเธอไปทำบุญที่วัด
แม่ไป : แต่ฉันว่าทำให้จิตใจสงบนะ
วันดี : พ่อว่าลูกสาวหาเงินแบบเขาเอาไปให้เขาฟรี ๆ

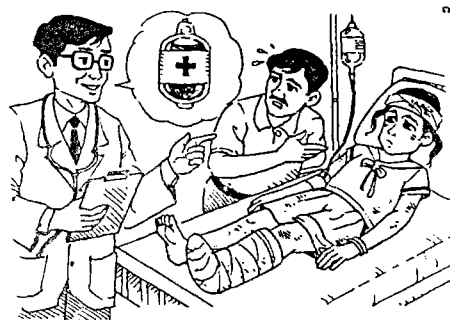
ที่บ้านของป้าชา
แจ่มใส : อึ้งหรืออะพ่อที่เขารู้ว่าไปทำบุญ
ป้าชา : ไม่หรอกลูก เราไปซื้อของแปะปิ่น : เราไปเคียดคร้อน
แกมยังสบายใจอีกนะ

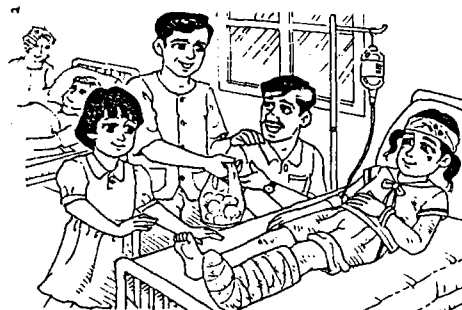
คัมภีร์นั้นมาจากกระดาษไทยมาพร้อมกับวิชาไสยศาสตร์
วิเชียร : ดูเจ้าป้าชาสิ รอนโรคจากเขาหน้ามือผู้เรียม เลยต้องเจ็บตัว
เป็นฉนั้นไปเอาตัวพรอก

เป็นวันหนึ่งขณะที่วิ่งเล่นข้ามถนน
ปิ่น ๆ ๆ เอียด ! ไตรม !
วิมล : โอ๊ะ ! รั้ว !
วิมลถูกรถชนอาการสาหัส

ที่โรงพยาบาล
วิเชียร : ลูกผมเป็นอย่างไรบ้างกับหมอ
หมอ : ลูกคุณมีไข้เล็กน้อย แต่พันธุกรรมดีแล้ว เพราะมีเลือดสำรอง
ที่เก็บมาจากไว้

ป้าชาพาเยี่ยมที่โรงพยาบาล
ป้าชา : เป็นอย่างไรบ้าง
วิเชียร : ปอดคืบขึ้นแล้ว โชคดีที่ได้เลือดที่เขามาบริจาคไว้
รอบคอบมากที่มาเยี่ยม

สองเดือนต่อมา
วิเชียร : ไปทำบุญที่วัดด้วยกันดีป้าชา
ป้าชา : ได้สิ ไปด้วยกันเลย
วิมล : ฉันไปกับเรือด่วนด้วยนะแจ่มใส
แจ่มใส : ได้สิ วิมล

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิษณุภรณ์ อิ่มแก้ว

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรียาภัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๕ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลควน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เข้าใจผิด

ลำดับที่ ๗

อัจฉริยาภรณ์ อิ่มนัมม์ เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่นให้สิ่งของและช่วยเหลือเป็นรูป
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้
2. เสนอแนวทางปฏิบัติตนที่แสดงถึงความเมตตา กรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาได้

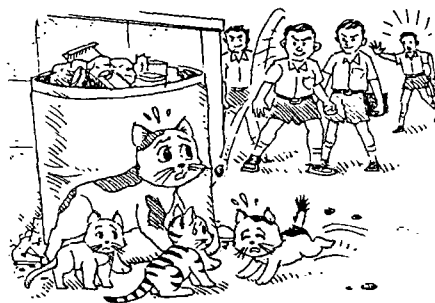
อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : เบ๊ยกหนมแมวแม่อ่อนถูกผู้อื่นรังแก
2. ขั้วปัญหา : เบ๊ยกหนมแมวแม่อ่อนที่หิวและเจ็บของ
3. จุดที่เกิดปัญหา : อาหารที่เก็บไว้ในครัวถูกกินหมดเรียบร้อย
4. ผ่านเรื่อง : เบ๊ยกกับแมวแม่อ่อนที่ถูกรังแกมาขอเลี้ยงที่บ้าน
แม่เห็นว่าอาหารในครัวถูกกินหมดเรียบร้อย ทุกคนรู้ว่าเป็นเบ๊ยก
เอาแมวมาเลี้ยง เบ๊ยกสัญญาว่าพอจะดูแลให้ดี อาหาร
เบ๊ยกถูกกินหมดแล้ว เหมียวให้เขาแมวไปปล่อย แมวจับหนูได้
พอจึงยอมให้เบ๊ยกเลี้ยงแมว
5. คลิชอบใจ : ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "เข้าใจผิด" นี้ เป็นแบบ
เรียนที่ผลิตขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักสูตรของหลักสูตร
แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งมีสอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ด้วยความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น นิชินพมาก
ที่ได้ออกญาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

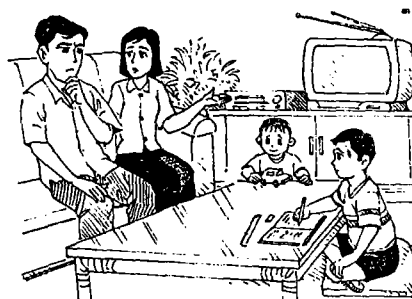
อัจฉริยาภรณ์ อิ่มนัมม์

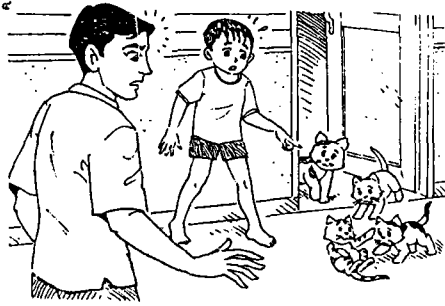
เป็นวันหนึ่งระหว่างทางกลับบ้านจากโรงเรียน
เบ๊ยก : ทำอะไรกันใจร้ายจังเลย กันแมวตัวเล็ก ๆ ยืนข้างป่าได้ลง
มานะ เหมียว ๆ ๆ มีลูกตัวน่ารักจังเลย

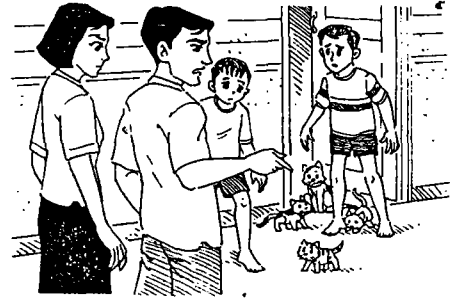
เบ๊ยกนำแมวมานอนเลี้ยงไว้ในห้องกับของ
เบ๊ยก : เหมียว ๆ ๆ มากินข้าว ฉันทนเอามาจากในครัวเรียบร้อยแล้ว
ทำตัวให้ดีละ อย่าออกไปเล่นฟาน เดี๋ยวพ่อแม่จะเอา

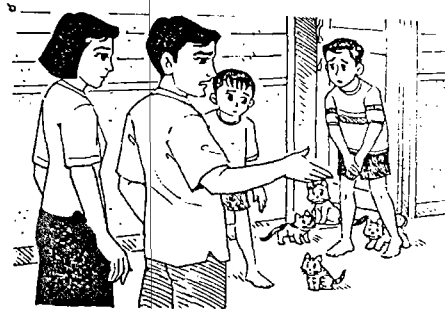
ตอนเป็นทุกคนอยู่ร่วมกัน
แม่ : พ่อจะ ช่างนี้ของกินในครัวหมดแล้วเรี่ยราดแต่ยังมีของรอบๆตัวกินด้วย
พ่อ : เอ บ้านเราก็ไม่มีสัตว์เลี้ยงนี่นา
เบ๊ยกรู้สึกไม่สบายใจ

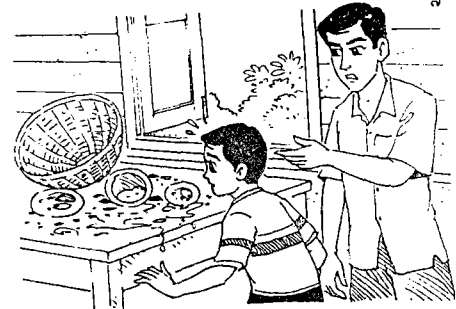
รุ่งเช้าเป็นวันหยุด
บ๊ิด พ่อ แม่ มาดูอะไรที่หน้าห้องเก็บของนี้เร็ว
พ่อ มีอะไรหรือเบ๊นคังเขี้ยว
บ๊ิด : แมวสิพ่อรุ่งเต๋มไปพมกเดบ

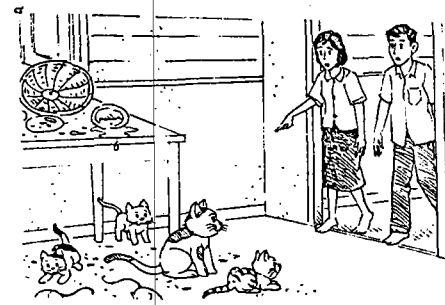
พ่อเรียกทุกคนในบ้านมาซักถาม
เบ๊นคัง : เบ๊นคังเก็บมาเลี้ยงเอง สงสารเห็นมันถูกทิ้งถูกรังแก แถมนิอุกอุกอนคัวบ
พ่อ : แค่นี้กับแม่มากให้เขาไปปล่อย เพราะมันกินอาหารในครัว
พมกเดบอะพมก

เบ๊นคังพมกมาของพ่อ
เบ๊นคัง : แมวมันน่าสงสารมาก พ่อให้เบ๊นคังเลี้ยงไว้เถอะ เบ๊นคังสัญญา
ว่าจะดูแลให้ดี
พ่อ : เขาจะก็ได้ พ่อจะให้เบ๊นคังเลี้ยงแมวไว้ แค่นี้ก็มีปัญหาพมกเดบเขาแมวไปปล่อย
เบ๊นคัง : เข้าใจแล้วครับพ่อ

สามวันต่อมา
พ่อ : โหนเบ๊นคังสัญญากับพมกเดบว่า อุติ ของกินยังถูกกินพมกเดบอะพมก เห็นที
จะต้องเอาแมวไปปล่อยแล้วละ เต๋มบวพมกเดบพมกเดบเขาแมวไปปล่อย

เช้าวันรุ่งขึ้น
แม่ : พ่อ ๆ มาดูเร็ว จันได้ภาพพมกเดบเขา
พ่อ : อะไรกันละแม่ อ้อ! แมว ทำโนหรือ
แม่ : ก็พมกเดบอาหารพมกเดบ : อะ นี่ต้องเป็นแมวของเบ๊นคังน่อน
ที่พมกเดบ

พ่อเดินเข้าไปใกล้ ๆ
พ่อ : พ่อว่าเราคงเข้าใจผิดแล้วละ ที่เห็นแมวมันมาช่วยจับหนูต่างหาก
มันอย่างไรละ มีซากหนูอยู่ตั้งหลายตัว
แม่ : จริงหรือพ่อ

ตอนเช้าวันนั้น

พ่อ : พ่อต้องขอโทษด้วยที่เข้าใจผิด เป็นอันว่าผมจะเลี้ยง
จะให้อยู่ที่บ้านนี้ต่อไป

เบ๊ยก : ขอขอบคุณครับพ่อ ในที่สุดผมจะเลี้ยงเบ๊ยกก็ได้
อย่างมีความสุขเสียที
เบ๊ยกก็มีความสุขเป็นหัวใจ

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยภาพ อัมมพันธ์

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลกรวน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่ ๔

อัจฉริยภาพ บินยับ เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นพ้นทุกข์และเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์
ตนเองเป็นสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้ผ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความเมตตาคุณาได้
2. เลือปฏิบัติตนไปมีความเมตตาคุณาได้
3. อธิบายผลของการมีความเมตตาคุณาได้

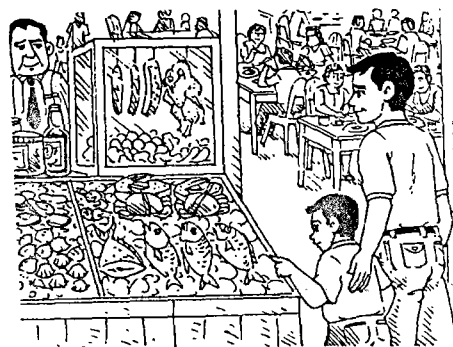
อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : มีหญิงชราคนหนึ่งเข้ามาขอทานในร้านอาหาร
2. ขัปัญหา : ไม่มีคนให้ทาน ออก ขับไล่ให้ออกไป
3. ขัเหตุที่กปัญหา : หญิงชราแต่งตัวสกปรกเป็นที่รังเกียจ
4. คำเรื่อง : หญิงชราเข้ามาขอทานในร้านอาหาร ถูกป้อนขับไล่
มีชายหนุ่มเข้ามาได้ถามว่ารักหรือไม่ในร้านอาหารที่ได้
ของตนเอง เจ้าอาวาสร้านอาหารจึงให้น้ำหญิงชราออกไปชายหนุ่ม
จึงนำหญิงชราไปซื้ออาหารที่ร้านอื่น แรกในร้านเห็นความใจดำ
จึงไม่มาซื้อของร้านนี้อีกเลย
5. คลื่นใจ : เมตตาธรรมนำมาซึ่งความสุจริตคนละคนละผู้ขึ้น

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "น้ำใจ" นี้ เป็นแบบเรียน
ที่ผลิตขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาคุณา ให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้
แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้อธิบายอื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีชื่นหมาก
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยภาพ บินยับ

๓ ร้านอาหารแห่งหนึ่ง

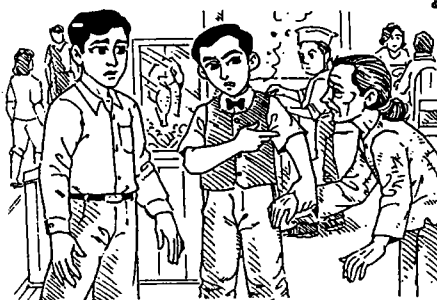
ภายในร้านมีลูกค้าน้อยผู้คน
ชายฉกรรจ์ : ปอชอสังอาหารเพิ่มหม่อม
น้อย : ได้กินทาน

ขณะที่ทุกคนกำลังเพลิดเพลิน
หญิงชรา : ทำบุญทำทานกนกแก้วด้วยละ
ชายฉกรรจ์ : ไม่เอา ไม่ ออกไป ตกปรก
หญิงชรา : เขมอชอสังอาหารเพิ่มหม่อมแล้ว สงสารเขาด้วยละ
ชายฉกรรจ์ : ปอชอสังอาหารเพิ่มหม่อมให้ ปอชอสังอาหารเพิ่มหม่อมให้

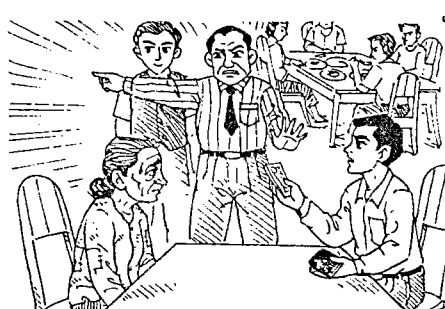
ปอยรีบเข้ามาทันที
ปอย : นายออกไปเถอะ ใครให้เรามาที่นี่
ฟุ้งซารา : พ่อคุณห้ามพูดทำหายนายเอง
ปอย : ออกไปนาย ไปไป

ขณะนั้นเองมีชายหนุ่มคนหนึ่งเดินเข้ามา
ชายหนุ่ม : มีอะไรกันหรือ
ปอย : ก็นายแก่คนนี้มีมาขอทานอยู่ใต้จนจนเราช่วย
ชายหนุ่ม : นาย มาทางนี้เถอะ

ที่ได้ของชายหนุ่ม
ชายหนุ่ม : นี่สิยาย เคี้ยวฉันสั่งอาหารให้
ฟุ้งซารา : ขอบใจมาก นายเพิ่งพบคนใจดีอย่างพ่อนายเป็นครั้งแรก

ขณะที่สั่งอาหาร
เจ้าของร้าน : คุณ ขอเรื่องเถอะบอกได้ฉันจะไม่พอใจ
คุณพยานายแก่คนนี้ออกไปเถอะ
ชายหนุ่ม : แต่ผมมีเงินจ่ายเหมือนกันนะ
เจ้าของร้าน : ถึงมีเงินจ่ายผมก็สงสารให้คุณไม่ได้หรอก

ชายหนุ่มหันไปมองที่ได้
ชายหนุ่ม : ผมคิดว่าร้านนี้ถึงจะร้านเงินทอง
แต่คงจะยากจนน่าใจ แต่ไม่เป็นไร ถึงร้านนี้ไม่ขาย
ร้านอื่นก็คงจะขาย

ชายหนุ่มพาฟุ้งซาราไปซื้ออาหารร้านอื่น
ฟุ้งซารา : ขอบใจมากนะพยานายที่มีน้ำใจ
ชายหนุ่ม : ไม่เป็นไรหรอกนายถ้ามีใครเดือดร้อนเราช่วยได้ก็น่าจะช่วย
เพราะเราเป็นคนเหมือนกัน

ส่วนที่ร้านอาหารแห่งนั้น
บอกในร้าน : เจ้าของร้านใจดีจึงเสิร์ฟกับคนจน ๆ แม้ได้ไป แลกมกนเขาจะซื้อ
ก็ยังไมยอมขายเสียอีก
บอกในร้าน : จริงด้วย ต่อไปฉันไม่มากินร้านนี้อีกแล้ว
ตั้งแต่ฉันมาทุกคำก็ไม่ค่อยมาอุดหนุนร้านนี้อีกเลย

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิธานนท์ ยิ้มแย้ม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๕ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางพลี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลควน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

บทเรียนของป๋อง

ลำดับที่ ๔

อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

แนวความคิดรวบยอด การมีเมตตากรุณาต่อกันย่อมจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีเมตตากรุณาได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้นับถือเมตตากรุณาได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้นับถือเมตตากรุณาได้

กรณีลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : มีเด็กชายคนหนึ่งชื่อป๋อง
2. ขัปัญหา : ป๋องโกรธป๋องที่ห้ามไม่ให้ป๋องวิ่งเล่นเพื่อน
3. ขัเหตุที่ก่อปัญหา : ป๋องโกรธที่เมตตากรุณาทำเมตตากรุณาไป
4. คำสั่ง : เมตตากรุณาไม่ให้ป๋องวิ่งเล่นเพื่อน ป๋องโกรธที่เมตตากรุณาไป
5. คำสั่ง : เมตตากรุณาไม่ให้ป๋องวิ่งเล่นเพื่อน ป๋องโกรธที่เมตตากรุณาไป

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "บทเรียนของป๋อง" นี้ เป็น แบบเรียนที่เน้นฝึกอ่านเพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาให้เกิดขึ้น เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้เด็กต่อการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมพลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้สอน หรือใช้ข้ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีชัยพามา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม

ตอนเช้าวันหนึ่งที่โรงเรียน

ป๋อง : การบ้านที่ส่งไว้ให้ทำให้เสร็จแล้วหรือยัง

ต้น : เสร็จแล้ว น้อย่างไรละ

ป๋อง : ดีมากถ้าไม่เสร็จเจ็บตัวแน่ ๆ

ป๋องหาพรรคพวกเดินหาเรื่องคนอื่น

ป๋อง : ให้ความรำคาญนะ มาคุยกันเอาไหมละนี่จริงใจปะ

พล : ฉันไม่อยากมีเรื่องกับใคร

ป๋อง : พุคะอย่างนี้กลัวดี รุณเดบพวกเรา

ขณะนั้นเมตตาเดินผ่านมาพอดี

เมตตา : พุคะและป๋อง นายไม่น่ารังแกเพื่อนเลย

ป๋อง : ไม่เกี่ยวกับนายบอกออกไป

เมตตา : ถ้าไม่หยุดฉันจะไม่บอกคุณครู

ป๋อง : จะรังแกให้เถอะ ไปพวกเรา

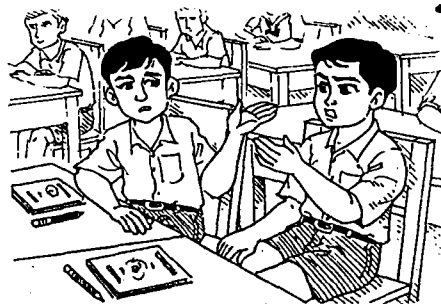
วันต่อมา

แป้ง : ป๋อง เกเรจัง จังแกผู้หญิงอีกแล้ว

ป๋อง : มาฟ้องอีกแล้ววันนี้จับตัวนะ

ป๊อ : ป๋อง คุณครูกำลังเดินมาทางนี้

ป๋อง : นั่นว่านายบังโชคสิ เป็นนี้พบบันทอนที่หลังโรงเรียน ถ้าไปไป
เป็นคนชั่วฉะ

ที่ในห้องเรียน

โต : นายต้องจับตัวแล้วไปพบป๋อง

แป้ง : แต่ฉันจะไปอธิบายให้เขาเข้าใจ

โต : ฉันว่าเขาคงไม่ฟังหรอก เขาเป็นเด็กเกเรมาก

แป้ง : ฉันจะพยายาม

ตอนเย็นที่สวนหลังโรงเรียน

ป๋อง : มาแล้ววิพากษ์เรื่องของคุณนี่

แป้ง : ฉันไม่อยากจะคุยเรื่องกับเธอเลยแต่ฉันก็ไปอยากเห็นคนที่อ่อนแอ
ถูกรังแก

ป๋อง : มันเรื่องของฉันไม่เกี่ยวกับนาย

ขณะที่กำลังพูดคุยกันอยู่นั้น

แป้ง : ระวังนะที่กิ่งไม้ข้างตัวเธอมีรังตน

ป๋อง : อย่าหลอกกันให้ปากเลยฉันไม่เชื่อหรอก

แป้ง : จริง ๆ นะ ถ้าไม่เชื่อก็สามใจ

เมื่อเพื่อนไม่ได้มาแป้งจึงเดินหนีไป

ป๋องรู้สึกโกรธมาก

ป๋อง : คนชั่วฉะมันจริงมาอยู่กับฉัน ก่อนมาก่อน โธ่! อะไรกันนี้ โธ่! โธ่!

ป๋องถูกคนตบท้ายจนหน้าคาบามบู่

ป๋องหยุดโรงเรียนหลายวัน

แป้ง : เป็นอย่างไรบ้างป๋อง ถูกคนตบท้ายเจ็บไหม

ป๋อง : เจ็บ เจ็บจริง ๆ

แป้ง : นั่นสิ คนอื่นโดนเธอต่อบอกก็จะเจ็บเหมือนกัน

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๔๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีนาถ อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๔๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ริมถนน

ลำดับที่ ๑๐

อัจฉริยาภรณ์ ยืนยัม เรื่อง
นันทชน ช่อทองดี ภาพ

ความคิดรวบยอด อังคนจะนำอยู่ด้านบุคคลในสังคมมีระเบียบวินัย
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้วสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. ระบุพฤติกรรมการทำของมีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายของการปฏิบัติตนในเรื่องการมีระเบียบวินัยได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้นับถือระเบียบวินัยได้

มาตรฐานการเรียนรู้

1. ใจกว้าง : มีเมตตาต่อบุคคลรอบข้างของผู้อื่น
2. ซื่อสัตย์ : ซื่อสัตย์กับตนเอง
3. รับผิดชอบ : รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
4. เคารพ : เคารพในสิทธิของผู้อื่นและเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
5. กล้าแสดงออก : กล้าแสดงออกในสถานการณ์ที่เหมาะสม

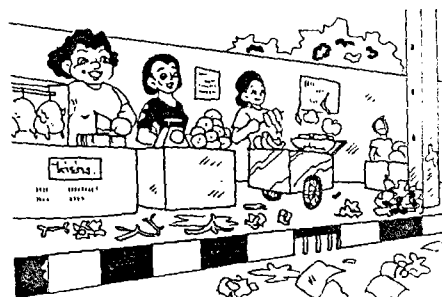
คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "ริมถนน" นี้ เป็น
แบบเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
ให้แก่นักเรียน เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของ
หลักสูตรได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ความเหมาะสม

ผู้เรียนขอความขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีจินตนา
กาได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ ยืนยัม

แม้คำหลายคำของต่าง ๆ อยู่ริมถนน
ต่างคนก็ทิ้งเศษขยะเกลื่อนกลาดเต็มไปหมด

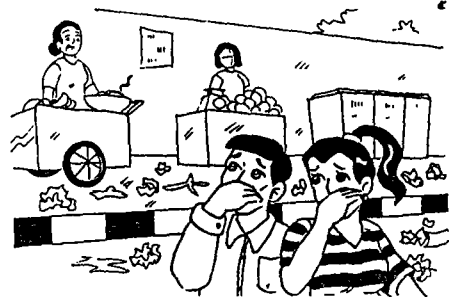
คนกวาดถนนกำลังกวาดถนนอยู่ เมื่อกวาด
คล้อยหลังไปแล้ว แม่ค้าก็ทิ้งขยะอีก

เมื่อทำอยู่หลายครั้ง
คนกวาดถนน : ขออภัยค่ะ ช่วยทิ้งขยะใส่ถังทิ้งขยะให้หน่อย
ได้ไหมจ๊ะ
แม่ค้า : มีหน้าที่กวาดก็กวาดไปดิ เราจ่ายค่ารักษาความสะอาด
ไปแล้ว ถ้าเราไม่ทิ้ง จะมีความดี

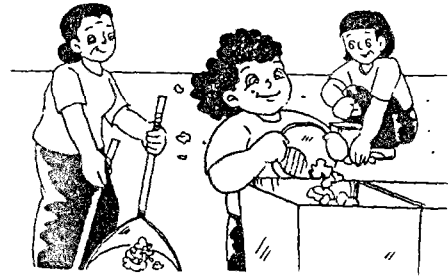
เมื่อคนกวาดถนนได้ขึ้นลงนั้น
คนกวาดถนน : ไม่มีงานทำไม่เป็นไรหรอก ขอให้บ้านเมืองสะอาด
ก็พอแล้ว
แม่ค้า : อันอย่างนี้ ดันก็ยังไม่เห็นเป็นไร

ตลอดตั้งแต่คนกวาดถนนหยุดงาน
ชาวบ้าน : เหม็นจังบริเวณนี้ ดูขยะเกลื่อนกลาดไปหมด
ชาวบ้าน : นั่นสิ ไม่กล้าซื้อของหรอก ตกปากร
ไปเดินด้านอื่นกันเถอะ

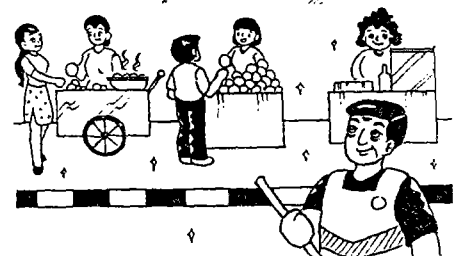
บรรดาแม่ค้ามาปรึกษา
แม่ค้ากล้วยบั้ง : ดันว่าบริเวณนี้สกปรกมากแล้ว
แม่ค้าไผ่ย่าง : คงเป็นเพราะขยะที่พวกเรากำลัง
แม่ค้าผัก : แล้วพวกเราจะทำอย่างไรกันดี
แม่ค้าผลไม้ : เราก็คงขอให้คนกวาดถนนมาเก็บกวาดสิ
บรรดาแม่ค้าต่างก็คุยกันคนกวาดถนน

วันนี้คนกวาดถนนก็ยังไม่มีมาทำงาน
แม่ค้ากล้วยบั้ง : จะทำอย่างไรกันดี ไม่เห็นคนกวาดถนนเลย
แม่ค้าผัก : ดันว่าฉันกับขยะเองดีกว่า
แม่ค้าไผ่ย่าง : ดันก็จะช่วยเก็บด้วย
แม่ค้าทุกคนช่วยกันเก็บกวาดจนบริเวณนั้นสะอาด

เช้าวันหนึ่ง
คนกวาดถนน : เอ๊ะ! ขยะหายไปไหนหมด
แม่ค้า : พวกฉันช่วยกันเก็บกวาด แล้วทิ้ง
ขยะลงถังกันทุกวัน

คนกวาดถนน : ดันยินดีด้วย บ้านเมืองสะอาดขึ้นอีก แต่ว่า
ไม่ต้องงัวเงียจนตกรางหรอกนะ เพราะคนชอบทิ้ง
ขยะมีอีกมาก ดันหวังว่าพวกเราจะกำจัดได้
เหมือนกับพวกเธอ

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - คุรุศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเด็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ต้นกล้วยใจ

ลำดับที่ ๑๑

อัจฉริยารักษ์ ยืนยั่น เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมย่อมอยู่ในสังคม
ได้อย่างเป็นสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้ผ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
ตามเงื่อนไขส่วนนี้ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตามเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตามเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้

อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : เคยกับต้นเป็นพี่น้องกัน
2. ขัปัญหา : ต้นโดนตำรวจจับพร้อมเพื่อน ๆ
3. เหตุที่เกิดปัญหา : เพื่อนของต้นขโมยของต้นในบ้าน
4. ละเอียด : ต้นเป็นคนไม่มีระเบียบที่สวนเพื่อนก็ไม่มี วันหนึ่ง
ต้นไปร้านขายของเล่นกับเพื่อน ๆ เพื่อนของต้นขโมยของ
เจ้าของร้านจึงตำรวจจับ พ่อไปรับตัวต้นจากสถานีตำรวจ
ต้นกลับใจได้ปรับปรุงตัวเอง
5. คติสอนใจ : การเคารพกฎหมายทำให้อยู่ได้ในสังคม

คำนำ

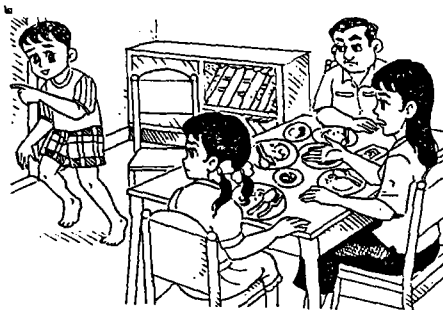
แบบเรียนเล่มเด็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “ต้นกล้วยใจ” นี้เป็น
แบบเรียนที่ผลิตขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตร
ได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีชัยนาค
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยารักษ์ ยืนยั่น

ต้นกับเตมเป็นพี่น้องกัน

เป็นวันหนึ่งเมื่อรับประทานอาหารเสร็จ

ต้น : ขอไปบ้านโตก่อนนะแม่

แม่ : อ้าว ! แล้วใครจะช่วยเขย่งจาน ดูสิยังไม่ล้าง
ไม่มีความรับผิดชอบเลยลูกคนนี้

เมื่อไปถึงบ้านโต

ต้น : ไปเล่นกันเถอะโต ฉันอยากเล่นซ่อนหา

โต : ฉันต้องทำการบ้านก่อนยังไม่เสร็จเลย เธอจะไม่ทำหรือ

ต้น : พงุนเป็นวันพฤหัสบดีทำก็ได้ ไปเล่นกันก่อนดีกว่า

โต : ฉันไม่เล่นกับเธอหรอก รอทำการบ้านให้เสร็จก่อนดีกว่า

ต้นกลับมาที่บ้าน
 เคย : โอ้เขาทำถูกแล้ว ต้นก็ว่าจะเอาแบบอย่างบ้างนะ
 ต้น : ทำที่บ้านไม่ได้เห็นจะสนุกตรงไหนเลย

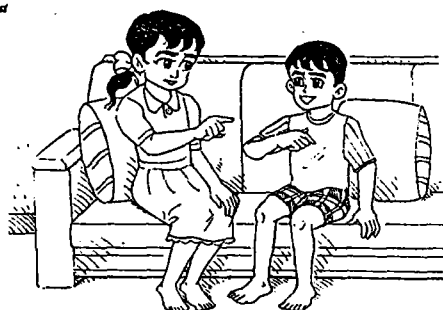
เขารู้สึกดีกับเขามากจนต้นไปที่ร้านขายของเล่น
 เบิก : รอของเล่นชิ้นนั้นอีกให้ได้เลย แต่ว่าฉันไม่มีเงิน เต๋ยฉัน
 จะขอไปสักกระป๋องไป
 ต้น : มันผิดกฎหมายนะเบีก เต๋ยเขาจับได้ละนะเต๋ย
 เบิก : เขาจะไม่รู้หรอกมันซ่อนหลังลายกนก

เมื่อจะออกจากบ้านขายของเล่น
 เจ้าของร้าน : พยายามอย่าของใจไหนฉันเห็นนะ นั่นอย่างไรละ
 เต๋ยอะไรฮ่าเป็นอะไร
 เจ้าของร้านแจ้งตำรวจจับเด็กก่กวน

ที่สถานีตำรวจ
 พ่อ : ไปค้นที่ที่บ้าน ใจยังคิดจะทำอย่างนั้นบ่อย
 พ่อหาต้นกลับบ้าน

ที่บ้าน
 เคย : เห็นไหมละต้น โทษของการไม่มีวินัยไม่เคารพกฎหมาย
 ต้น : ต้นสัญญาว่าต่อไปต้นจะปรับปรุงตัวเอง

เป็นวันหนึ่งเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว
 ต้น : พี่เคย ต้นช่วยล้างจานนะ
 เคย : รอไปจมากต้น
 พ่อ : ต้นแล้วละลูก เริ่มต้นใหม่ก็ยังไม่ได้เลย

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ อิ่มนัมน์

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีราษฎร์ อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหนองหลวง จังหวัดชุมพร

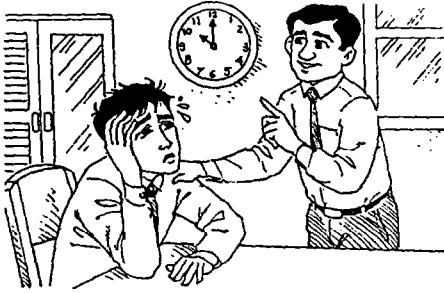
ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

สายเป็นเหตุ

ลำดับที่ ๑๒

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด ผู้ที่มีระเบียบวินัยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้ผ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขแล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. บอกลักษณะและการกระทำของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายผลของการกระทำตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. เลือกปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

1. เรื่อง : รัชชูปการกับงานที่หนักหน่วง
2. เรื่องปัญหา : นานพถูกไล่ออกจากงาน แล้วยังเจ็บตัวเพราะ
การโกง
3. เรื่องที่เกิดปัญหา : นานพไม่มีระเบียบวินัยทำงานไม่ตรงเวลา
4. เรื่อง : นานพกับชีวิตที่เป็นเพื่อนกับที่ทำงานกับบริษัท
เดียวกัน นานพเป็นวินัยไม่มีระเบียบวินัย ชอบแต่งตัวโดยขาด
และมักไปทำงานสายเสมอ วันหนึ่งเจ้านายสั่งให้นานพไปพบลูกค้า
ของบริษัท นานพไปสายลูกค้าโกรธจึงยกเลิกสัญญาทำให้บริษัท
เสียหายหลายล้านบาท นานพถูกไล่ออกจากงาน
5. ข้อเสนอแนะ : ผู้ที่ขาดความเป็นระเบียบวินัยจะทำให้ตนเองเดือดร้อน

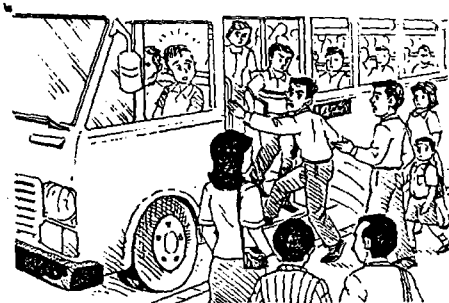
คำนำ
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "สายเป็นเหตุ" นี้ เป็น
แบบเรียนที่จัดทำขึ้น เพื่อปลูกฝังนิสัยในเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้
ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของ
หลักสูตรได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้ป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีจันทร์
ที่ได้กรุณาได้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ อัมมัย

รัชชูปการกับงานที่หนักหน่วง
ทั้งคู่ทำงานที่บริษัทเดียวกัน

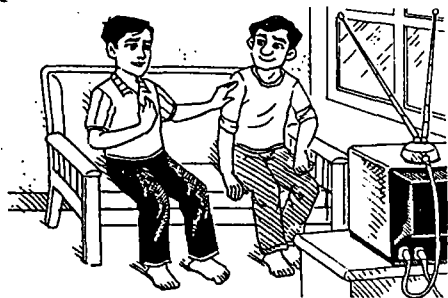
ตอนเช้าวันหนึ่ง

รัชชูปการ : นานพอย่าเพิ่งแย่งชิงรถสิบล้อ ให้คนที่รอรถเขาลงมาก่อน
นานพ : ยัวแต่รถก็ไม่ทันสิบล้อ เขายังชิงรถคันที่อื่น แล้วชิงช่วงนี้
ฉันไปทำงานสายบ่อยด้วย

เมื่อไปถึงที่ทำงาน

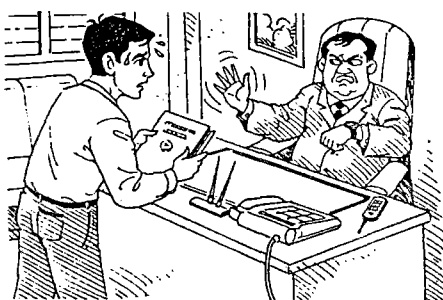
เจ้านาย : นานพ อย่าเพิ่งรีบไปพบลูกค้าแทนผมด้วย
งานนี้สำคัญนะ
นานพ : ได้ครับ รีบรองไม่ว่าคุณนอนหลับ

เป็นวันนั้นเมื่อกลับถึงที่พัก
มานพ : รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ รีบ
รีบ : ได้สิเพื่อน

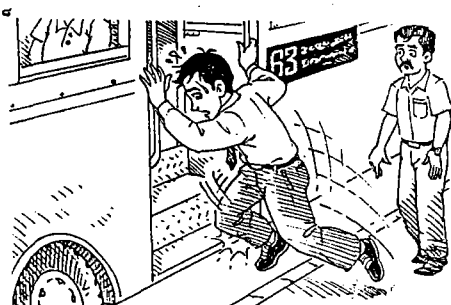
เช้าวันรุ่งขึ้น
รีบ : มานพตื่นเถอะ ตายแล้วนะ นอนรีรออยู่ได้
ไหนวันนั้นสำคัญอย่างไรล่ะ
มานพ : ขอนอนต่ออีกทีหน่อยเดี๋ยว
รีบ : ตามใจ ถ้าอย่างนั้นฉันไปทำงานก่อนดีกว่า

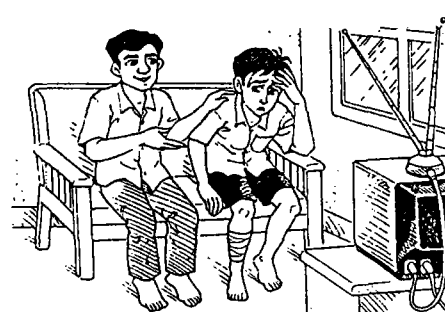
เมื่อมานพมาพบลูกค้า
มานพ : ขอโทษครับ ผมมาสายไปหน่อย
ลูกค้า : คุณแย่มาก ปลดปล่อยผมมาครึ่งวัน เสียเวลาไปฟรี ๆ
คุณไปบอกเจ้านายของคุณด้วยว่าผมขอยกเลิกสัญญาครั้งนี้

ที่ห้องทำงาน
เจ้านาย : คุณทำให้ผมผิดหวังมาก บริษัทต้องขาดทุน
หลายล้านบาทเพราะคุณไม่ตรงต่อเวลา
ผมขอให้คุณออกตัววันนี้ไป
มานพ : โอ้ ผมขอโทษครับ

หลังจากออกจากบริษัท
มานพ : รอดมาได้ โอ้! โอ้!
มานพก้าวขึ้นรถพลาตเพราะรีบเกินไป

ตอนค่ำวันนั้น
มานพ : โอ้! ไม่น่าเลย ตกงาน แคมเปญยังเจ็บอีก
เจ็บจนตายเลยเรา
รีบ : คารวหน้ากับปรับปรุงตัวเองเสียใหม่
มันยังไม่สายเกินไปหรอกเพื่อน

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิภากรณ์ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๕

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางพิน

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลตรน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

บ้านจักรยาน

ลำดับที่ ๑๑

อัจฉริยาภรณ์ อัมมพันธ์ เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ความคิดรวบยอด การร่วมมือกันในการทำงานย่อมทำให้งานนั้น
ประสบความสำเร็จ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนรู้
การตอนตามวิธีนั้นจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามารถด้านเรื่องที่น่าสนใจ
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับความสามารถที่ได้
3. บอกคุณค่าของการกระทำตนที่ประโยชน์ส่วนรวมได้

สาระลักษณะ บารมีเชิงจิตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ในบ้านทรายงามปั่นจักรยานไปโรงเรียน
2. ขั้วปัญหา : ครูขอบริจาคเงินสร้างที่จอดรถจักรยานได้รับเงินบริจาคน้อย
3. ขั้วเหตุที่เกิดปัญหา : ชาวบ้านคิดว่าครูจะให้เงินไปทำสิ่งอื่น
4. ส่วนเรื่อง : ครูขอบริจาคเงินสร้างที่จอดรถจักรยานให้นักเรียน แต่ชาวบ้านไม่เชื่อจึงบริจาคน้อย คณะครูตัดสินใจสมมติเรื่อง ชาวบ้านเห็นจึงมาช่วยทำจนสำเร็จด้วยดี
5. ท้ายเรื่อง : งานจะสำเร็จทุกคนร่วมมือกัน

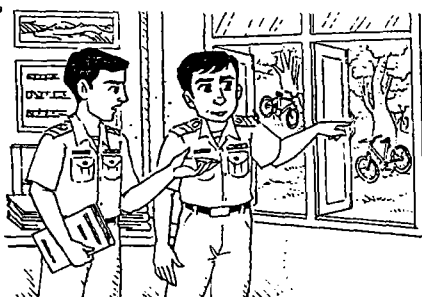
คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "บ้านจักรยาน" นี้ เป็นแบบเรียนที่ผลิตขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรมด้านความสามัคคี ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้ แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้สอน หรือใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีจินตนาภ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ อัมมพันธ์

ณ หมู่บ้านทรายงาม เด็กนักเรียนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ขี่จักรยานมาโรงเรียน

ตอนเช้าวันหนึ่งที่โรงเรียนบ้านทรายงาม

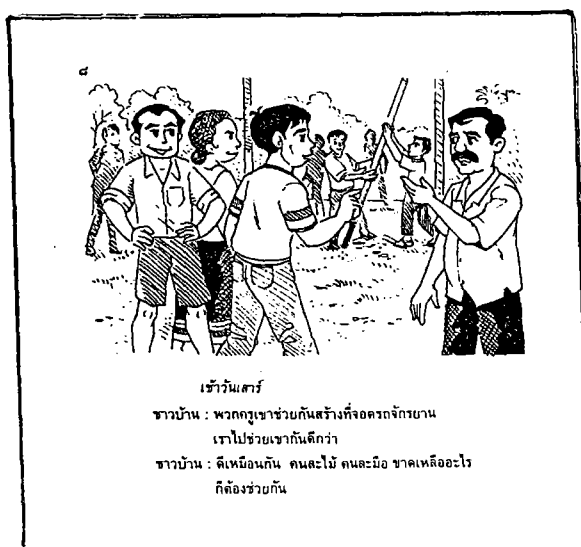
ครูปริษา : ผมเห็นนักเรียนหลายคนมีรถจักรยาน แต่โรงเรียนเรา
ยังไม่มีที่จอดรถจักรยานเลย

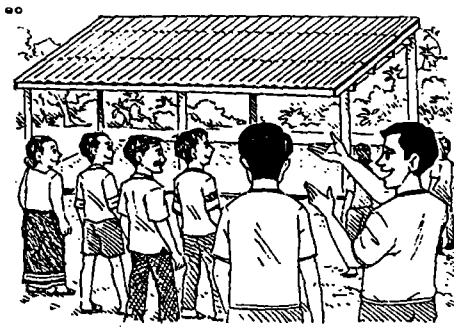
ครูสมิต : ใช่ บางวันผมเห็นจอดพิงไว้ใกล้ต้นไม้

เมื่อถึงวาระการประชุม

ครูปริษา : ครูใหญ่ครับ ผมขอเสนอให้สร้างที่จอดรถจักรยานกับ
ครูใหญ่ : คกลง ผมก็เห็นปัญหานี้เหมือนกัน

ตอนนั้นวันนั้น

ครูประจำ : ในที่สุด นักเรียนของเราก็มีที่จอดรถจักรยาน
นี่เป็นเพราะทุกคนช่วยกันทำ ๆ

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ มีมณีนธ์

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดสุพรรณ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีอยุธยา อำเภอเมือง

จังหวัดสุพรรณ

ระดับอุดมศึกษา - สุรศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสุพรรณ อำเภอเมือง

จังหวัดสุพรรณ

การทำงาน

๒๕๓๔ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางทอ

อำเภอทอสงธาร จังหวัดสุพรรณ

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลสวน อำเภอศรี จังหวัดสุพรรณ ๙๑๓๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

พลังใจ

ลำดับที่ ๑๔

อัจฉริยาภรณ์ บีมบีม เรื่อง
นันทชน ช่อทองดี ภาพ

ความคิดรวบยอด ความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวในหมู่คณะ
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้สำนเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามเงื่อนไขจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. อธิบายผลของความสามัคคีได้
3. บอกผลเสียที่เกิดจากการขาดความสามัคคีได้

อรรถลักษณะ

บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เรื่อง : มีการแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมสีฟ้ากับทีมสีชมพู
2. ปัญหา : ทีมสีฟ้าแพ้ ทีมคำสใจเพื่อนที่ ไม่ยอมฝึกซ้อม
3. เหตุที่เกิดปัญหา : ได้ทำให้เพื่อนร่วมทีมบาดเจ็บจึงถูกเพื่อนต่อว่า
4. คำตอบ : ทีมสีฟ้าจึงฟุตบอลแข่งต่อว่ากัน และต้องฝึกซ้อมอีก เพื่อแข่งกับทีมสีชมพู จะชนะได้ทำให้เพื่อนมาชม ได้ใจแทนเพื่อน ต่อว่าจึงเสียใจไม่ไปฝึกซ้อม เพื่อนร่วมทีมหมกคำสใจ แล้วทีมสีชมพู พยายามช่วยกันจนอาหารใจ และพากันไปชวนสีฟ้ามาฝึกซ้อม
5. คลื่นใจ : สามัคคีคือพลัง

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "พลังใจ" นี้ เป็นแบบเรียน
ที่ผลิตขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในจริยธรรมด้านความสามัคคี ให้ผู้เรียน เกิดการ
เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้

แบบเรียนนี้มุ่งเสนอเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือใช้ข้ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น นิธิพนม
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนฉบับนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อัจฉริยาภรณ์ บีมบีม

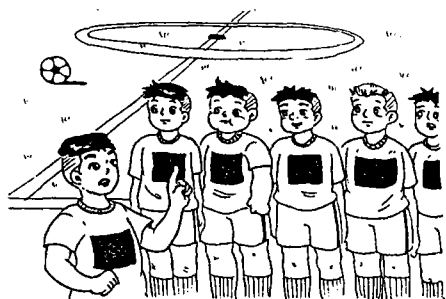

ในการแข่งขันฟุตบอลรอบแรกทีมสีฟ้าเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ :

ปาน : ไข่ เสียเลยจ้ะ นี่ถ้าพวกเราประชุมปรึกษาคงไม่แพ้หรอก

คำ : อ้าว ! ที่เล่นไม่ดีทำไมไม่ฟาดบ้างละ

สมาชิกในทีมสีฟ้าต่างต่อว่ากัน

เข้วันรุ่งขึ้น

หัวหน้าทีม : วันนี้เราต้องซ้อมให้หนัก เพราะเราจะมีโอกาสแข่งกับอีก

กับทีมสีแดง

ลูกทีม : ไข่ ๆ เราจะฝึกซ้อมกันให้เต็มที่

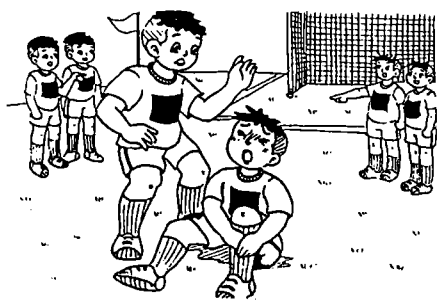

ขณะที่กำลังฝึกซ้อมกันอยู่นั่นเอง

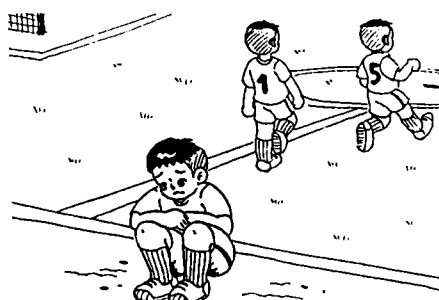
ได้ง : รับนะ ได้ะ !

ปาน : โอ๊ย ! ขาฉันหักแล้ว

ปานทรุดลงนั่งกุมขาคู่ที่ถูกใส่เตะ

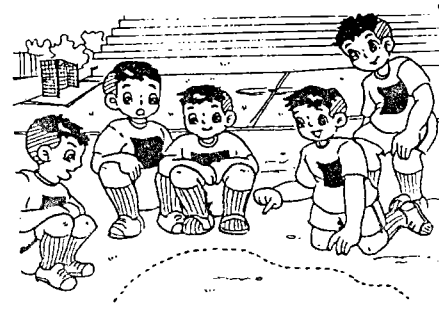
หัวหน้าทีม : โด้ง เคอะอย่างไกรกัน ให้เพื่อนจับ แล้วจะพาโด้ง
มาแทนโด้งกันละ
ลูกทีม : นั่นสิ ยิ่งใกล้วันแข่งชันแล้วด้วย

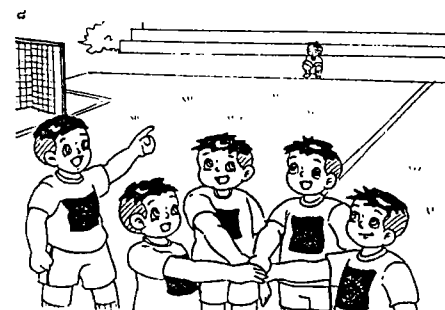
โด้งเสียใจมากไปนอนไปซ้อมอีก
โด้ง : เราทำให้เพื่อนบาดเจ็บ เราไม่กล้าไปซ้อมแล้วละ
เสียใจจริงเลย

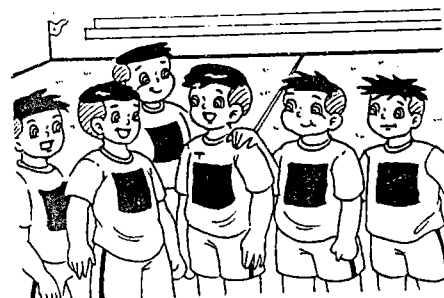
ฝ่ายลูกทีมคนอื่น ๆ ก็หมดกำลังใจฝึกซ้อม
คำ : จะซ้อมไปทำไม อย่างนี้ต้องแพ้แน่นอน
ป๊อง : ใช่ ป่านทีเจ็บ โด้งก็หยุดไปไม่มาซ้อมเลย
หัวหน้าทีม : ป่นอะไรกัน มาซ้อมเร็วเข้าทุกคน

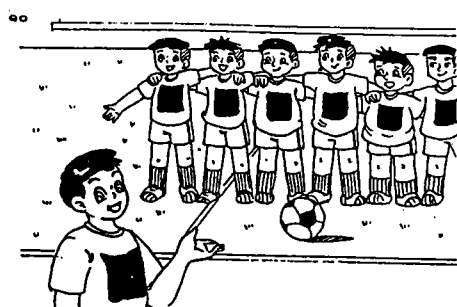
ขณะนั้นเองตัวก็หลุดไปให้แม่ค
คำ : ป๊องดูนี่สิ มดมันร่อนอาหารมาก็ใหญ่เลย
ป๊อง : ใช่ พวกเรามาดูนี่สิ มดมันช่วยกันทุกตัวเลย
โจ้ : นี่ถ้าพวกเราทุกคนช่วยกันเหมือนมดก็คงจะดีนะ

หัวหน้าทีม : จริงด้วย ทุกคนต้องช่วยกันมานะจึงจะสำเร็จ เอาละ
ไปขอโทษโด้งกันเถอะ
ลูกทีม : เห็นด้วย ไม่ชนะไม่เป็นไร แต่ต้องช่วยกัน

ที่ว่างสนามฟุตบอล
หัวหน้าทีม : โด้ง พวกเราขอโทษนายด้วย เราอยากให้นาย
มาซ้อมฟุตบอลกับเราอีก
โด้ง : ได้สิ ฉันก็อยากเล่นฟุตบอลกับพวกเธออยู่แล้ว

ทีมสีฟ้าจึงกลับมาฝึกซ้อมกันอย่างเต็มที่
หัวหน้าทีม : พวกเราไม่ชนะก็ไม่ได้เป็นไร ขอให้ฝึกกัน ช่วยกัน
อย่างเต็มที่ ทำให้ดีที่สุด
ลูกทีม : ฮูเร !

ประวัติผู้แต่ง

อัจฉริยาภรณ์ ปิยะมณีน

วัน เดือน ปีเกิด ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนศรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๕๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางทึบ

อำเภอท่งสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรวน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่ ๑๔

อังกริยาภรณ์ บัณณัม เรื่อง
นัทธมน ช่อทองดี ภาพ

ความคิดรวบยอด ความสามัคคีของหมู่คณะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้
จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่องและทำกิจกรรมการเรียนรู้และการสอน
ตามเงื่อนไขแล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. วิเคราะห์การกระทำของผู้ที่มีความสามัคคีได้
2. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้
3. บอกคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความสามัคคีได้

อรรถลักษณะ บรรยายเชิงจินตนาการ

1. เริ่มเรื่อง : ครูสมชายพาลูกเสือมาตั้งค่ายพักแรมที่ชายป่า
2. ขี่ไปปัญหา : ลูกเสือหมู่สุริโยทัยหลงทางไป
3. ขี่เหตุที่เกิดปัญหา : ลูกเสือไม่เดินทางไปตามเครื่องหมายที่
ครูทำไว้
4. เข้าเรื่อง : ครูสมชายนำลูกเสือมาตั้งค่ายพักแรม และให้ลูกเสือ
ทำกิจกรรมหมู่อยู่กับเครื่องหมายลูกเสือหมู่สุริโยทัย
ไม่ไปตามเครื่องหมายจึงหลงทาง จึงช่วยกันคิดแก้ปัญหา โดยก่อ
กองไฟให้จกวันเป็นสัญญาณให้ครูรู้
5. คลิยอนจบ : ปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยปัญญาร่วมกัน

คำนำ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง "หลงทาง" นี้ เป็นแบบ
เรียนที่คิดขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี ให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางของหลักสูตรได้
แบบเรียนนี้ผู้เขียนได้นำเนื้อหาในเชิงบันเทิงคดีเพื่อสร้างความสนใจให้
เด็กต้องการอ่าน สามารถนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรื่องคุณธรรมหลัก ซึ่งมีสอนสามารถนำไปใช้
สอน หรือ อธิบายอื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศันสน์ นิธิพนม
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำแบบเรียนเล่มนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อังกริยาภรณ์ บัณณัม

ครูสมชายนำลูกเสือมาตั้งค่ายพักแรมที่ชายป่า

ในช่วงท้าย

ครูสมชาย : วันนี้ครูจะให้ลูกเสือทุกคนทำกิจกรรมหมู่ด้วย
โดยครูจะปล่อยไฟไปครึ่งละหนึ่งหมู่ ซึ่งทุกคน
ในแต่ละหมู่ต้องสามัคคีกันช่วยเหลือกันจนไปถึง
จุดหมายปลายทางให้ได้

เมื่อปล่อยลูกเสือไปเรื่อย ๆ จนมาถึงหมู่สุดท้าย
ครูสมชาย : เอาล่ะ หมู่สุริโยทัยไปไม่ได้
ไปซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่เดินนำลูกหมู่ไปตามเครื่องหมาย

ระหว่างการเดินทาง

คำ : ฉันว่าเราจะเดินไปทางนี้ดีกว่า มันน่าจะเป็นทางลัด
 หมูของเราจะได้ไปถึงเร็วกว่าหมูอื่น
 หมิ : นั่นสิ ดีเหมือนกัน
 ป้อง : ไปเถอะนะ เราจะไปถึงจุดหมายเร็ว ๆ
 โป้ง : เอาอย่างนั้นก็ได้ ตามมาเลยพวกเรา

เมื่อเดินทางไปได้ระยะหนึ่ง

ป้อง : โทษจริงๆ เมื่อไหร่ถึงสักที
 หมิ : จริงด้วย นี่ก็เดินกันมาคั้งนานแล้วนะ
 คำ : หรือว่าพวกเราจะหลงทาง
 โป้ง : แล้วจะทำอย่างไรดี กลับก็กลับไม่ถูกแล้ว

ทุกคนตัดสินใจเดินทางกันต่อไป

คำ : โอ๊ย
 ป้อง : คำตกหลุม มาช่วยกันเร็ว
 โป้ง : เป็นอย่างไรบ้าง
 คำ : เจ็บจังเลย สองขาจะพอง
 หมิ : คงเดินต่อไปไม่ได้แล้วล่ะจะทำอย่างไรดี

ทุกคนนั่งคิด

ป้อง : นึกออกมาแล้วเรามาถ่อกองไฟตามที่เราเรียนมาดีกว่า
 หมิ : ใช่ ๆ จะได้มีควันเป็นสัญญาณให้ครูเห็น
 โป้ง : เดี๋ยวฉันจะคุบกองหญ้าเอง
 คำ : ฉันจะช่วยกันไม่ให้ไฟลุกลามไปทางอื่น

ทุกคนช่วยกันทำตามที่ได้คิดและตกลงกันได้

เวลาผ่านไประยะหนึ่ง

ครูจะบาย : อยู่นี่เอง นี่คือนี่ที่ครูเห็นสัญญาณของพวกเธอ
 ตอนนี้นักสืบกันก่อนเถอะ เดี๋ยวค่อยไปชำระความกัน
 ที่ค่าย
 ครูสมชายและเพื่อน ๆ นำทุกคนกลับค่ายอย่างปลอดภัย

ประวัติผู้แต่ง

อรรถวิภากรณ อิ่มน้อม

วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๔๑๔

การศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - โรงเรียนสตรีวิทยา อำเภอศรี จังหวัดชุมพร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย - โรงเรียนศรีวิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดชุมพร

ระดับอุดมศึกษา - คุรุศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา

การทำงาน

๒๔๓๘ - ปัจจุบัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบางหยี

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลกรวน อำเภอศรี จังหวัดชุมพร ๘๖๑๓๐

ภาคผนวก ง

ค่าความยากง่ายค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก

ค่าความยากง่ายค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 6 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1 เรื่อง ดวงใจ

ข้อที่	p	r
1	.43	.30
2	.73	.22
3	.25	.39
4	.42	.22
5	.57	.27
6	.72	.48
7	.54	.33
8	.42	.39
9	.62	.36
10	.35	.38

ตาราง 7 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2 เรื่อง พยาน

ข้อที่	p	r
1	.62	.25
2	.48	.54
3	.78	.25
4	.68	.50
5	.25	.39
6	.72	.48
7	.54	.33
8	.60	.60
9	.55	.62
10	.63	.50

ตาราง 8 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 3 เรื่อง อารี

ข้อที่	p	r
1	.35	.43
2	.77	.40
3	.78	.61
4	.73	.24
5	.73	.22
6	.25	.30
7	.45	.23
8	.53	.36
9	.70	.53
10	.70	.38

ตาราง 9 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 4 เรื่อง เพื่อน

ข้อที่	p	r
1	.37	.26
2	.58	.64
3	.22	.21
4	.72	.60
5	.78	.71
6	.63	.44
7	.73	.69
8	.77	.79
9	.78	.68
10	.77	.62

ตาราง 10 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 5 เรื่อง กว๋ยเตี๋ยวเรือ

ข้อที่	p	r
1	.51	.40
2	.71	.33
3	.69	.61
4	.64	.55
5	.64	.28
6	.78	.25
7	.64	.50
8	.58	.49
9	.73	.46
10	.71	.31

ตาราง 11 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 6 เรื่อง ทำบุญ

ข้อที่	p	r
1	.44	.27
2	.44	.22
3	.80	.49
4	.73	.41
5	.59	.72
6	.59	.36
7	.42	.42
8	.75	.44
9	.78	.44
10	.71	.49

ตาราง 12 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 7 เรื่อง เข้าใจผิด

ข้อที่	p	r
1	.68	.42
2	.69	.41
3	.51	.29
4	.46	.52
5	.63	.50
6	.73	.46
7	.76	.46
8	.63	.57
9	.67	.70
10	.71	.67

ตาราง 13 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 8 เรื่อง น้ำใจ

ข้อที่	p	r
1	.77	.77
2	.61	.53
3	.78	.74
4	.53	.42
5	.71	.61
6	.36	.37
7	.64	.69
8	.63	.65
9	.66	.58
10	.78	.59

ตาราง 14 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 9 เรื่อง บทเรียนของป๋อง

ข้อที่	p	r
1	.77	.69
2	.80	.52
3	.78	.72
4	.66	.67
5	.77	.72
6	.77	.68
7	.75	.70
8	.71	.73
9	.58	.64
10	.57	.69

ตาราง 15 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 10 เรื่อง ริมถนน

ข้อที่	p	r
1	.75	.73
2	.72	.71
3	.65	.59
4	.65	.62
5	.33	.31
6	.69	.44
7	.43	.47
8	.65	.64
9	.72	.52
10	.75	.73

ตาราง 16 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 11 เรื่อง ตันกลับใจ

ข้อที่	p	r
1	.72	.67
2	.75	.60
3	.76	.70
4	.67	.58
5	.70	.75
6	.75	.68
7	.53	.35
8	.51	.53
9	.69	.72
10	.70	.81

ตาราง 17 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 12 เรื่อง สายเป็นเหตุ

ข้อที่	p	r
1	.64	.52
2	.46	.52
3	.63	.73
4	.80	.80
5	.65	.51
6	.59	.61
7	.72	.67
8	.66	.56
9	.76	.65
10	.71	.73

ตาราง 18 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 13 เรื่อง บ้านจักรยาน

ข้อที่	p	r
1	.71	.56
2	.75	.62
3	.75	.58
4	.71	.77
5	.72	.75
6	.63	.61
7	.80	.66
8	.76	.63
9	.70	.56
10	.71	.71

ตาราง 19 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 14 เรื่อง พลังใจ

ข้อที่	p	r
1	.66	.67
2	.65	.66
3	.66	.71
4	.58	.66
5	.70	.73
6	.67	.70
7	.37	.26
8	.60	.49
9	.66	.74
10	.65	.80

ตาราง 20 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 15 เรื่อง หลงทาง

ข้อที่	p	r
1	.66	.66
2	.72	.67
3	.67	.79
4	.67	.74
5	.37	.47
6	.55	.60
7	.58	.67
8	.69	.72
9	.51	.56
10	.53	.54

ตาราง 21 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	p	r
1	.38	.28
2	.72	.27
3	.61	.28
4	.59	.25
5	.70	.25
6	.48	.30
7	.80	.45
8	.65	.28
9	.67	.40
10	.70	.60
11	.78	.59
12	.77	.73
13	.76	.44
14	.35	.38
15	.76	.44
16	.68	.37
17	.58	.46
18	.76	.62
19	.76	.71
20	.65	.55
21	.73	.70
22	.68	.52
23	.57	.49
24	.75	.63
25	.72	.63
26	.72	.47
27	.80	.66
28	.75	.36
29	.70	.51
30	.73	.77

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม โดยใช้สูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 20)

$$\text{สูตร} \quad r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{pq}{s} \right\}$$

เมื่อ n แทน จำนวนข้อสอบ

p แทน สัดส่วนของคนที่ทำถูกต้องคนทั้งหมด = $\frac{\text{คนที่ทำถูก}}{\text{คนทั้งหมด}}$

q แทน 1 - p

s แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

$$\begin{aligned} \text{เล่มที่ 1} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.4}{1.27} \right\} \\ &= (1.11) (1 - 0.31) \\ &= (1.11) (0.69) \\ &= 0.77 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{เล่มที่ 2} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{1.34}{1.99} \right\} \\ &= (1.11) (1 - 0.67) \\ &= (1.11) (0.33) \\ &= 0.37 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{เล่มที่ 3} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.29}{1.25} \right\} \\ &= (1.11) (1 - 0.23) \\ &= (1.11) (0.77) \\ &= 0.85 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{เล่มที่ 4} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.38}{1.13} \right\} \\ &= (1.11) (1 - 0.34) \\ &= (1.11) (0.66) \\ &= 0.73 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 5} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.54}{1.18} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.46) \\
 &= (1.11)(0.54) \\
 &= 0.59
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 6} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.80}{1.61} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.49) \\
 &= (1.11)(0.51) \\
 &= 0.57
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 7} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.57}{0.85} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.67) \\
 &= (1.11)(0.33) \\
 &= 0.37
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 8} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.46}{1.72} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.27) \\
 &= (1.11)(0.73) \\
 &= 0.81
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 9} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{1.11}{2.33} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.48) \\
 &= (1.11)(0.52) \\
 &= 0.58
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 10} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.58}{1.35} \right\} \\
 &= (1.11)(1 - 0.43) \\
 &= (1.11)(0.57) \\
 &= 0.63
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 11} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.38}{1.11} \right\} \\
 &= (1.11) (1 - 0.34) \\
 &= (1.11) (0.66) \\
 &= 0.73
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 12} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.56}{1.11} \right\} \\
 &= (1.11) (1 - 0.50) \\
 &= (1.11) (0.50) \\
 &= 0.56
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 13} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.51}{1.27} \right\} \\
 &= (1.11) (1 - 0.40) \\
 &= (1.11) (0.60) \\
 &= 0.67
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 14} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.44}{0.85} \right\} \\
 &= (1.11) (1 - 0.52) \\
 &= (1.11) (0.48) \\
 &= 0.53
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{เล่มที่ 15} \quad r_{tt} &= \frac{10}{10-1} \left\{ 1 - \frac{0.56}{1.26} \right\} \\
 &= (1.11) (1 - 0.44) \\
 &= (1.11) (0.56) \\
 &= 0.62
 \end{aligned}$$

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รวม

$$\begin{aligned}
 \text{แบบทดสอบรวม} \quad r_{tt} &= \frac{30}{30-1} \left\{ 1 - \frac{0.79}{5.42} \right\} \\
 &= (1.03) (1 - 0.16) \\
 &= (1.03) (0.84) \\
 &= 0.87
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก จ

คะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก
การหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ตาราง 22 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เล่มที่ คะแนน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม
คนที่	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
1	8	8	8	8	8	8	10	9	10	10	9	9	8	9	8	130
2	10	9	9	9	9	9	8	8	9	8	8	8	8	9	8	121
3	7*	8	7*	8	9	9	10	10	9	8	8	8	9	10	8	130
4	8	8	8	8	9	9	8	8	9	8	8	8	8	8	9	124
5	8	9	8	8	8	10	10	8	9	9	8	8	8	8	9	128
6	8	8	8	8	8	8	9	8	8	8	9	8	8	9	8	123
7	8	8	8	8	8	8	9	8	9	8	8	8	10	8	7*	125
8	8	8	8	8	8	8	9	8	8	8	8	8	8	9	8	122
9	8	8	8	9	9	8	9	8	8	9	8	8	9	9	8	126
10	8	9	8	10	9	9	9	8	8	8	9	8	9	9	8	129
11	8	8	8	8	8	9	9	8	9	8	10	8	8	8	9	126
12	8	8	9	9	8	8	8	8	9	8	8	8	8	8	9	124
13	8	8	9	8	8	10	9	8	9	10	10	10	8	10	9	134
14	8	8	9	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9	125
15	8	7*	7*	9	8	8	8	8	8	7*	9	9	9	9	8	124
16	8	8	8	9	8	8	8	8	10	7*	9	9	9	9	8	126
17	7*	8	8	8	8	8	10	9	8	8	8	9	7*	10	8	127
18	7*	8	9	9	10	8	8	8	8	8	9	7*	8	8	8	129
19	9	7*	8	9	9	6*	8	9	9	7*	9	9	8	8	8	127
20	8	9	8	9	7*	6*	8	9	7*	8	8	10	8	8	8	127
21	8	6*	8	9	9	9	9	8	7*	8	8	8	8	8	8	124
22	8	9	9	8	9	8	8	8	8	7*	9	8	8	9	7*	125
23	8	8	8	9	7*	8	8	9	10	10	8	8	9	8	8	127
24	8	8	9	8	8	9	8	10	9	8	9	8	8	9	8	128
25	7*	8	9	10	8	8	8	7*	8	8	8	8	8	9	10	126
26	8	8	8	8	9	7*	10	8	9	8	9	7*	8	9	8	126
27	8	8	8	8	7*	8	8	8	9	9	9	10	8	9	8	127
28	7	8	8	8	9	9	8	8	8	8	9	9	8	8	9	125
29	9	8	8	8	7*	6*	8	9	8	8	9	8	6*	8	9	126

ตาราง 22 (ต่อ)

เล่มที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม
คะแนน	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
คนที่																
30	9	8	8	9	9	9	8	7*	8	8	8	8	9	8	6*	126
$\bar{X}$	8.0	8.03	8.2	8.5	8.3	8.26	8.43	8.26	8.36	8.23	8.56	8.33	8.23	8.6	8.2	
S.D	0.64	1.43	0.55	0.63	0.75	0.91	0.76	0.69	1.55	0.77	0.63	0.76	0.73	0.67	0.76	

จากการทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ปรากฏว่า คะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ 80 ตามที่ได้กำหนดไว้

ตาราง 23 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รวม

คนที่	คะแนน (30)
1	26
2	24
3	24
4	24
5	25
6	26
7	26
8	24
9	24
10	25
11	26
12	24
13	25
14	24
15	24
16	24
17	24
18	27
19	26
20	24
21	25
22	24
23	25
24	24
25	26
26	24
27	25
28	25
29	24

ตาราง 23 (ต่อ)

คนที่	คะแนน (30)
30	24
$\bar{X}$	24.76
S.D	4.55

จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รวม ปรากฏว่า คะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ 80 ตามที่ได้กำหนดไว้

การหาค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

จากสูตร

$$E_1 / E_2$$

โดยที่

$$E_1 = \frac{\bar{X}}{A} \times 100, \quad E_2 = \frac{\bar{F}}{P} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์รวมคิดเป็นร้อยละ
	E_2	แทน	ค่าประสิทธิภาพเฉพาะจุดมุ่งหมายเป็นร้อยละ
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด
	$\bar{F}$	แทน	คะแนนสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมดในแต่ละจุดมุ่งหมาย
	A	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
	P	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนในแต่ละจุดมุ่งหมาย
แบบทดสอบรวม	E_1	=	$\frac{24.77}{30} \times 100 = 82.55$
เล่มที่ 1	E_2	=	$\frac{8}{10} \times 100 = 80$
เล่มที่ 2	E_2	=	$\frac{8.03}{10} \times 100 = 80.33$
เล่มที่ 3	E_2	=	$\frac{8.2}{10} \times 100 = 82$
เล่มที่ 4	E_2	=	$\frac{8.5}{10} \times 100 = 85$
เล่มที่ 5	E_2	=	$\frac{8.3}{10} \times 100 = 83$
เล่มที่ 6	E_2	=	$\frac{8.26}{10} \times 100 = 82.66$
เล่มที่ 7	E_2	=	$\frac{8.43}{10} \times 100 = 84.33$
เล่มที่ 8	E_2	=	$\frac{8.26}{10} \times 100 = 82.66$

เล่มที่ 9	E_2	=	$\frac{8.36}{10}$	x	100	=	83.66
เล่มที่ 10	E_2	=	$\frac{8.23}{10}$	x	100	=	82.33
เล่มที่ 11	E_2	=	$\frac{8.56}{10}$	x	100	=	85.66
เล่มที่ 12	E_2	=	$\frac{8.33}{10}$	x	100	=	83.33
เล่มที่ 13	E_2	=	$\frac{8.23}{10}$	x	100	=	82.33
เล่มที่ 14	E_2	=	$\frac{8.6}{10}$	x	100	=	86
เล่มที่ 15	E_2	=	$\frac{8.2}{10}$	x	100	=	82

ตาราง 24 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของผลการประเมินประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมหลังเรียน

ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	N	k	c	x	S.D	ร้อยละ c	E_1
เรื่อง " คุณธรรมหลัก "	30	30	24	27.7 6	4.55	80	82.55

จากตารางแสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80) โดยมีค่าประสิทธิภาพ (E_1) คิดเป็นร้อยละ 82.55

ตาราง 25 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของผลการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจำแนกเป็นรายเล่มดังนี้

เล่มที่	เรื่อง	N	k	c	x	S.D	ร้อยละ c	E_2
1	ดวงใจ	30	10	8	8.00	0.64	80	80.00
2	พยาน	30	10	8	8.03	1.43	80	80.33
3	อารี	30	10	8	8.20	0.55	80	82.00
4	เพื่อน	30	10	8	8.50	0.63	80	85.00
5	ก๊วยเตี้ยวเรือ	30	10	8	8.30	0.75	80	83.00
6	ทำบุญ	30	10	8	8.26	0.91	80	82.66
7	น้ำใจ	30	10	8	8.63	0.76	80	84.33
8	เข้าใจผิด	30	10	8	8.26	0.69	80	82.66
9	บทเรียนของป๋อง	30	10	8	8.46	1.55	80	83.66
10	ริมถนน	30	10	8	8.23	0.77	80	82.33
11	ดันกลับใจ	30	10	8	8.56	0.63	80	85.66
12	สายเป็นเหตุ	30	10	8	8.33	0.76	80	83.33
13	บ้านจักรยาน	30	10	8	8.23	0.73	80	82.33
14	พลังใจ	30	10	8	8.60	0.67	80	86.00
15	หลงทาง	30	10	8	8.20	0.76	80	82.00
	รวมเฉลี่ย	-	-	-	8.32	-	80	83.02

จากตารางแสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่มนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80) โดยมีค่าประสิทธิภาพ (E_2) ระหว่าง 80 – 86

ตาราง 26 แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ $E_1 / E_2 = 80/80$

เล่มที่	เรื่อง	E_1	E_2
1	ดวงใจ	82.55	80.00
2	พยาน		80.33
3	อารี		82.00
4	เพื่อน		85.00
5	ก่ายเตี้ยวเรือ		83.00
6	ทำบุญ		82.66
7	น้ำใจ		84.33
8	เข้าใจผิด		82.66
9	บทเรียนของป๋อง		83.66
10	ริมถนน		82.33
11	ต้นกล้วยใจ		85.66
12	สายเป็นเหตุ		83.33
13	บ้านจักรยาน		82.33
14	พลังใจ		86.00
15	หลงทาง		82.00
	เฉลี่ย	82.55	83.02

จากตารางแสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม และรวมทุกเล่มมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 โดยมีค่าประสิทธิภาพ เป็น 82.55/ 83.02 ดังนั้นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบสอบถามวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง ต่อไปนี้เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบกับปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ขอให้นักเรียนอ่านเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดและปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนคิดว่านักเรียนเองเป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ
 2. ในตอนท้ายของแต่ละสถานการณ์จะเป็นตอนที่นักเรียนต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมทั้งให้เหตุผลในการตัดสินใจโดยให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความที่เป็นการตัดสินใจ แล้วจากนั้นให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น

3. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราวเหล่านั้นแล้ว นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร นักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิด และไม่เกิดผลเสียหายแก่นักเรียนและโรงเรียนอย่างใดทั้งสิ้น

4. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใด ๆ เรื่องราวใด ๆ ขอให้นักเรียนซักถามครูก่อนลงมือทำ เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วให้ลงมือทำได้

ชื่อ.....ชั้น.....
 โรงเรียน.....

1. คุณครูให้นักเรียนทุกคนส่งการบ้านวันนี้ ถ้าใครไม่ส่งจะถูกทำโทษ วิจัยทำการบ้านไม่เสร็จ จึงลอกการบ้านเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นวิจัย นักเรียนจะทำอย่างไร

- ( ) ลอกการบ้านเพื่อน
( ) ไม่ลอกการบ้านเพื่อน

เพราะ.....

2. มานะเก็บกระเป๋าสเงินของลุงปลั่งที่หล่นหายได้ ถึงแม้มานะอยากได้เงินไปซื้อของที่ตนอยากได้ มานะยังคงคืนกระเป๋าสเงินให้ลุงปลั่ง ถ้านักเรียนเป็นมานะ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ( ) คืนกระเป๋าสเงินให้เจ้าของ
( ) นำเงินในกระเป๋าสไปซื้อของที่ตนอยากได้

เพราะ.....

3. ในการสอบวิชาภาษาไทย ครูได้วางคำเฉลยไว้บนโต๊ะใกล้ ๆ กับอาคม และครูออกไปทำธุระนอกห้องสอบ อาคมมีโอกาสดูคำเฉลยนั้นโดยที่คนอื่น ๆ ไม่เห็น แต่อาคมไม่เปิดดู ถ้านักเรียนเป็นอาคม นักเรียนจะทำอย่างไร

- ( ) เปิดดูคำเฉลย
( ) ไม่เปิดดูคำเฉลย

เพราะ.....

4. นิตยาเห็นคนขโมยเงินจากร้านค้าและถูกจับได้ เจ้าของร้านขอร้องให้นิตยาไปเป็นพยานที่โรงพัก ซึ่งการไปโรงพักจะทำให้เสียเวลามากแต่นิตยาก็ตัดสินใจไปเป็นพยาน ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

- ( ) ไปเป็นพยานให้
( ) ไม่ไปเป็นพยานให้

เพราะ.....

5. ผกามาตชวนนิตยาไปซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนวันรุ่งขึ้นที่ร้านสหกรณ์โรงเรียน บังเอิญนิตยาทำของในร้านหล่นแตกต้องชดใช้เงินค่าเสียหาย แต่มีเงินอยู่ไม่พอ ผกามาตจึงให้นิตยายืมเงิน ถ้านักเรียนเป็นผกามาต นักเรียนจะทำอย่างไร

- ( ) ให้นิตยายืมเงิน
( ) ไม่ให้นิตยายืมเงิน

เพราะ.....

6. ขณะที่มนตรีเดินมาโรงเรียนพร้อมกระเป๋าและเครื่องมือการเกษตรที่หนักมาก เขาพบครูสุภาภรณ์หัวถุงผลไม้และอาหารสดอื่น ๆ หลายอย่าง มนตรีจึงเข้าไปช่วยครูถือของ ถ้านักเรียนเป็นมนตรี นักเรียนจะอย่างไร

- ( ) เข้าไปช่วยครูถือของ
( ) ไม่เข้าไปช่วยครูถือของ

เพราะ.....
.....

7. ที่สหกรณ์ของโรงเรียน มีนักเรียนจำนวนมากเข้าแถวซื้อนมสดจากเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสำรวจด้วย สำคัญคิดว่าถ้าเข้าแถวต่อจากคนอื่นนมคงจะหมดเสียก่อน แต่สำคัญก็ยังคงเข้าคิวรอซื้อนมตามลำดับ ถ้านักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนจะอย่างไร

- ( ) เข้าคิวรอซื้อนมตามลำดับ
( ) แฉงคิวผู้อื่นที่ยืนอยู่ก่อน

เพราะ.....
.....

8. เวลาเดินข้ามถนนประสงค์ชอบเดินข้ามตรงทางม้าลาย วันนี้ถึงแม้จะรีบกลับบ้านเพื่อไปดูรายการโทรทัศน์ที่ตนโปรดปราน ประสงค์ก็ยังเดินข้ามถนนตรงทางม้าลาย ถ้านักเรียนเป็นประสงค์ นักเรียนจะอย่างไร

- ( ) ข้ามถนนตรงทางม้าลาย
( ) ข้ามถนนตรงที่รถว่าง

เพราะ.....
.....

9. ครูน่านักเรียนไปทัศนศึกษาและบอกนักเรียนไม่ให้ทิ้งขยะลงบนรถหรือบนถนน โดยให้นักเรียนที่นั่งคู่กันคอยตรวจตราซึ่งกันและกัน วิชัยและสุพจน์เป็นเพื่อนสนิทกันมากและนั่งด้วยกัน วิชัยทิ้งขยะลงบนรถ สุพจน์ตัดสินใจบอกครู ถ้านักเรียนเป็นสุพจน์นักเรียนจะอย่างไร

- ( ) บอกให้ครูทราบ
( ) ไม่บอกครู

เพราะ.....
.....

10. ระหว่างทางไปโรงเรียนโสภณพบแมวที่บาดเจ็บอยู่ข้างทาง ถ้าโสภณช่วยแมวดังนั้น โสภณจะไปโรงเรียนสาย โสภณยังคงหยุดช่วยเหลือแมวดังนั้นโดยพาไปใส่ยา ถ้านักเรียนเป็นโสภณ นักเรียนจะอย่างไร

( ) ช่วยเหลือแมว
( ) ไม่ช่วยเหลือแมว

เพราะ.....
.....

11. สมพรพบขอทานบนสะพานลอย หากสมพรแบ่งค่าขนมที่พ่อแม่ให้ไปกินขนมที่โรงเรียน ให้ขอทาน สมพรจะอดทานขนมตอนเย็น แต่สมพรก็แบ่งเงินค่าขนมให้ขอทาน ถ้านักเรียนเป็นสมพร นักเรียนจะอย่างไร

( ) แบ่งเงินให้ขอทาน
( ) เก็บเงินไว้ทานขนมตอนเย็น

เพราะ.....
.....

12. มานะเลี้ยงไก่ไว้หลายตัว และมีเพื่อนสนิทกันมากบอกว่ามีไก่ตัวหนึ่งมีลักษณะของไก่ชนที่ดี จะขอยืมไปตีกับไก่ที่อื่น มานะไม่ยอมให้ยืมไป ถ้านักเรียนเป็นมานะ นักเรียนจะอย่างไร

( ) ให้เพื่อนยืมไก่
( ) ไม่ให้เพื่อนยืมไก่

เพราะ.....
.....

13. ในวันหยุดทางโรงเรียนขอให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน วนิดามีการบ้าน ต้องทำส่งครู แต่วนิดาก็ยินดีมาร่วมกิจกรรม ถ้านักเรียนเป็นวนิดา นักเรียนจะอย่างไร

( ) มาร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน
( ) ไม่มาร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน

เพราะ.....
.....

14. มานิด สมพงษ์ และวิทยา เป็นเพื่อนรักกันมาก ไปไหนด้วยกันเสมอ วันหนึ่งมานิดและสมพงษ์ชวนวิทยาไปขโมยมะม่วงบ้านลุงสมชาย วิทยายอมไปด้วย ถ้านักเรียนเป็นวิทยา นักเรียนจะอย่างไร

( ) ไปกับเพื่อนด้วย
( ) ไม่ไปกับเพื่อน

เพราะ.....
.....

15. ครูประจำชั้นนัดนักเรียนทุกคนให้มาช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนในวันเสาร์ที่จะถึงนี้
สุธรรมที่เป็นนักเรียนคนหนึ่งในชั้นก็จะมาช่วยด้วย ถึงแม้โดยปกติวันเสาร์สุธรรมจะต้อง
ช่วยแม่ขายขนม ถ้านักเรียนเป็นสุธรรม นักเรียนจะอย่างไร

( ) มาช่วยทำความสะอาดห้องเรียน

( ) ช่วยแม่ขายขนมตามปกติ

เพราะ.....
.....

ภาคผนวก ข

ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตาราง 27 แสดงค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อที่	
1	.54
2	.40
3	.55
4	.50
5	.48
6	.41
7	.59
8	.65
9	.59
10	.65
11	.52
12	.66
13	.51
14	.68
15	.47

ภาคผนวก ข

คะแนนก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 28 แสดงคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง

เลขที่	คะแนน	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
1	30	39
2	25	37
3	32	39
4	26	36
5	36	47
6	27	39
7	36	43
8	37	45
9	33	43
10	38	49
11	29	36
12	28	38
13	29	38
14	26	39
15	23	31
16	33	38
17	37	42
18	24	35
19	30	38
20	27	35
21	30	41
22	28	42

ตาราง 29 แสดงคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุม

เลขที่	คะแนน	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
1	33	37
2	31	32
3	29	34
4	25	30
5	26	29
6	20	22
7	40	40
8	37	38
9	29	34
10	32	38
11	40	41
12	33	37
13	32	36
14	35	39
15	32	34
16	34	35
17	36	37
18	33	33
19	35	37
20	43	44
21	42	46
22	33	35

ภาคผนวก ฅ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก แผนการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็ก แผนการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.1 ดร.ชวลิต โพธิ์นคร นักวิชาการศึกษา 6 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ดร.บรรเจตพร รัตนพันธุ์ กองนโยบายและแผน กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ศึกษานิเทศก์ 9 หัวหน้ากลุ่มงานสร้างเสริม ลักษณะนิสัย สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1.4 อาจารย์เกษมณี ทองสัมฤทธิ์ ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2. แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.1 รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2.2 ดร.ชวลิต โพธิ์นคร นักวิชาการศึกษา 6 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ดร.สุพจน์ พันธนิยะ นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางอัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม
วันเดือนปีเกิด	21 ธันวาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	24 หมู่ 5 ตำบลครน อำเภอสวี จังหวัดชุมพร 86130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านบางหยี อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนศรีวิทยา
พ.ศ. 2538	ค.บ. (การประถมศึกษา) (เกียรตินิยมอันดับ 1) จากสถาบันราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (การประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ